

De laatste loodjes wegen het zwaarst

Een onderzoek naar het belang van participatie van kinderen binnen het afsluitende adviesgesprek.

Julie Drenth, mei 2017

Raad voor de Kinderbescherming
Ministerie van Veiligheid en Justitie

De laatste loodjes wegen het zwaarst

Een onderzoek naar het belang van participatie van kinderen binnen het adviesgesprek.

Leeuwarden, mei 2017

Julie Suzan Drenth

Relatienummer: 357553

Student Sociaal Pedagogische Hulpverlening

Stenden Hogeschool te Leeuwarden

Afstudeeronderzoeksbegeleider: De heer M. Mulder

In opdracht van:

Raad voor de Kinderbescherming Noord-Nederland

De heer R. Vonk

Omslagfoto: Rueda, N. (Fotograaf). (2016). *Starker Junge, freigestellt*. [Foto], geraadpleegd op 19 april, 2017, via <https://www.flickr.com/photos/144748493@N04/25370332859/>

Voorwoord

Voor u ligt de afstudeerscriptie "De laatste loodjes wegen het zwaarst". Terwijl ik dit voorwoord schrijf, ontstaat er een gevoel van opluchting en tegelijkertijd een gevoel van tevredenheid. Ik heb het gewoon gedaan! De door iedere student zo gevreesde scriptie is gewoon af. En dat voelt ontzettend goed. Ik heb mijn scriptie geschreven in opdracht van de Raad voor de Kinderbescherming, locatie Noord-Nederland. De organisatie waar ik tevens ook mijn afstudeerstage loop. De organisatie, en in het bijzonder adviseur beleid de heer J. Hoekstra en regiodirecteur R. Vonk, verdient dan ook oprecht een gemeend 'dankjewel'. Dankzij de heer Hoekstra ben ik tot een zeer interessant, en uiteindelijk ook veelbelovend onderwerp gekomen, waarvoor ik hem dankbaar ben. En de heer Vonk, die zijn rol als opdrachtgever mijns inziens buitengewoon betrokken heeft uitgevoerd, verdient hetzelfde. Daarnaast wil ik mijn stagebegeleidster, Jolanda de Jong, ook bedanken. Zij stimuleert mij altijd het beste uit mijzelf te halen en heeft tijdens het afstudeerproces geholpen om de juiste balans tussen de studie en stage te vinden en te bewaken. En tot slot natuurlijk alle medewerkers van de Raad voor de Kinderbescherming die een bijdrage hebben geleverd aan het onderzoek. Ook jullie wil ik hiervoor bedanken. Dat jullie de moeite hebben genomen om mijn vragen te beantwoorden en wilden meewerken aan interviews zegt in mijn beleving iets over jullie grote betrokkenheid bij de organisatie en jullie professionaliteit. Ik hoop dat ik door de aanbevelingen en resultaten die voortkomen uit mijn onderzoek, jullie iets terug kan geven. Het onderzoek heb ik uitgevoerd in de periode van oktober 2016 tot mei 2017. In deze periode stond ik er echter niet alleen voor. Dankzij de eindeloze studeer-sessies met het 'Nerd-clubje' is het ons toch alle drie maar gelukt om een HBO scriptie op papier te krijgen. Rense en Melissa; jullie ook bedankt! Rest mij niets anders dan eenieder de mijn scriptie gaat lezen veel plezier te wensen.

Julie Drenth

Samenvatting

Kinder-participatie. Het lijkt een begrip dat binnen de jeugdzorg geïntegreerd is en ten alle tijden door professionals gewaarborgd wordt. Echter, het blijkt, mede door onderzoek naar de dood van een achtjarig meisje, dat kinderen nog lang niet altijd voldoende worden gehoord en gezien. Ook de Raad voor de Kinderbescherming heeft oog voor dit onderwerp en wilde weten in hoeverre kinderen worden betrokken bij de besluitvorming en tijdens het adviesgesprek, wat leidde tot dit onderzoek.

Het doel van het onderzoek is om te achterhalen in hoeverre de Raad voor de Kinderbescherming in Noord-Nederland kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar betreft bij de besluitvorming en het adviesgesprek.

Om antwoord te kunnen geven op deze vraag is zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Er zijn rapporten geanalyseerd, er is een online enquête afgenomen, er zijn verschillende interviews gehouden met medewerkers en er is wetenschappelijke literatuur bestudeerd.

Uit de resultaten blijkt dat volgens het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, kinderen vanaf jonge leeftijd al betrokken dienen te worden bij besluitvorming en adviesgesprekken. Dit bevestigen kinderen zelf ook, door te veronderstellen dat betrokkenheid bij besluitvorming en advies hun een gevoel van 'zelfvertrouwen' geeft. Toch blijkt ook uit de resultaten dat professionals de overtuiging hebben dat indringende adviezen te belastend zijn voor kinderen en dat dit door het huidige beleid van De Raad voor de Kinderbescherming niet volledig wordt bereikt. Daarnaast blijkt dat alleen al binnen de medewerkers van Noord-Nederland verschillen bestaan ten aanzien van de vraag vanaf welke leeftijd kinderen betrokken kunnen worden bij het adviesgesprek. Tot slot werd duidelijk dat Noord-Nederland niet alleen staat in zijn onrust rondom de participatie van kinderen bij besluitvorming en advies. Ook landelijk wordt bij de Raad voor de Kinderbescherming nagedacht over een ommezwaai in het beleid, zodat participatie van kinderen te allen tijde wordt gewaarborgd.

Op basis hiervan wordt aanbevolen aan de Raad voor de Kinderbescherming in Noord-Nederland de kloof tussen de visie van kinderen en die van professionals te verkleinen door gebruik te maken van de ervaringen van kinderen die te maken hebben gehad met de jeugdzorg. Bijvoorbeeld aan de hand van een jongerenraad. Ook wordt aanbevolen toevoegingen te doen aan het huidige beleid zodat dit meer in één lijn komt te staan met de uitgangspunten van het IVRK.

Steekwoorden:

- Kinder-participatie
- Besluitvorming
- Adviesgesprekken
- Kinderbescherming
- IVRK

Summary

Child-participation seems like a concept that is completely implemented within youth care and in all cases is guaranteed by the professionals. However, thanks to an existing study about the death of an eight year old girl, reality shows that children are not sufficiently seen and listened to. Based on the results of the study, some critical questions were asked in the Dutch parliament. Because of this event, the Child Protection Board recognized the importance and wanted to start a research, which entailed to what extent children are involved during the child protection investigations, with a focus on the decision-making process and the consultation. Due to that, this research is established.

The goal of this research was to learn to what extent "de RvdK Noord-Nederland" involve children in the age category four to twelve years in the decision-making process and the consultation. In this research, involving means that the children are actually present during the meetings and the advices are personally discussed with them.

In order to give an answer to this question, quantitative and qualitative research is conducted. Reports were analysed, an online questionnaire was spread and filled in by employees, several interviews were held, and scientific literature was studied.

Results has shown that according to the International Convention on the Rights of the Child (CRC), children from a young age need to be involved in the decision-making process and the consultation. The children themselves agree to this, due to the fact that it makes them feel more confident when involved. Nevertheless, results has also shown that the professionals believe that probing advices can be too tough for the children and that this with the current policy of the Dutch Child Protection Board is not completely reached. Besides this, the employees of only the department Northern Netherlands already have different perspectives on when children can be involved. In conclusion, it became clear that the department Northern Netherlands is not the only party that is worried about the participation of children. Also on a national level, the Dutch Child Protection Board is thinking of a change in the policy, so participation of children is protected in all cases.

Based on this, it is recommended to the Dutch Child Protection Board to minimize the gap between the vision of the children and professionals by using the experiences of children that had to deal with Youth Care. For example, by establishing a Youth Council. Also, it is recommended to make additions to the existing policy to make it more fitting with the starting-point of the CRC.

Keywords:

- Child Protection Board
- Child-participation
- Youth care
- Decision-making
- CRC

Inhoudsopgave

1. Inleiding	1
1.1 Context, probleem- en situatieanalyse	1
1.2 Theoretische verkenning	2
1.3 Centrale vraagstelling en deelvragen	5
1.4 Vooruitblik op de onderdelen van het rapport ('leeswijzer')	5
2. Methode	6
2.1 Typering onderzoek, beschrijving onderzoekspopulatie en –steekproef en procedure gegevensverzameling	6
2.1.1. Typering onderzoek	6
2.1.2. Onderzoekspopulatie en steekproef	6
2.1.3 Procedure gegevensverzameling	6
2.2 Operationalisatie	8
2.3 Data-analyseplan	8
3. Resultaten	9
3.1 Resultaten deelvraag 1	9
3.1.1 Het kinderrechtenverdrag	9
3.1.2 Besluitvorming	10
3.1.3 Kinderen aan het woord	11
3.1.4 Participatie van kinderen versus beleid	12
3.2 Resultaten deelvraag 2	14
3.2.1 Resultaten dossieronderzoek	14
3.2.2 Resultaten surveyonderzoek	15
3.2.3 Resultaten interviews	17
3.3 Resultaten deelvraag 3	19
3.3.1 Resultaten Focusgroep	19
4. Conclusie, discussie en aanbevelingen	21
4.1 Conclusie	21
4.2 Discussie	23
4.3 Aanbevelingen	23
Literatuurlijst	25
Bijlagen	

1. Inleiding

1.1 Context, probleem- en situatieanalyse

Opdrachtgever

Onderhavig onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van de Raad voor de Kinderbescherming (Hierna: de RvdK) in Leeuwarden. De RvdK is een uitvoeringsinstantie van de overheid dat onderzoek doet en advies uitbrengt. De overheid ziet toe op het naleven van de rechten van het kind welke zijn vastgelegd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Hierna: IVRK). Ouders zijn in eerste instantie verantwoordelijk om deze rechten ten uitvoer te brengen maar wanneer dit niet lukt, ook niet met behulp van hulpverlening en inzetten van hun netwerk, dient de overheid op te treden. De RvdK stelt dan een onderzoek in om te kijken of het nodig is om bij de rechter een kindbeschermingsmaatregel te verzoeken om toch de rechten van het kind te kunnen garanderen. Onderzoeken van de RvdK kunnen worden opgesplitst in vier categorieën: kindbeschermingszaken, strafzaken, gezag en omgang na scheiding en ASAA (Afstand, Screening, Adoptie en Afstammingsvragen) (Raad voor de Kinderbescherming, 2016).

Achtergrond en aanleiding van het onderzoek

Het algemeen overleg van de Kamercommissie op 12 oktober 2016 is de aanleiding geweest voor dit onderzoek. Tijdens dit overleg sprak de vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) met de heer Van Rijn, staatssecretaris van VWS. (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2016). In dit overleg kwam duidelijk naar voren dat er in de Jeugdzorg nog te veel óver kinderen wordt gesproken in plaats van mét. Een voorbeeld hiervan is de casus Drenthe, waarin een 8 jarig meisje overlijdt ten gevolge van een val uit een flatgebouw. De inspectie doet onderzoek en concludeert dat de betrokken hulpverlening zich te veel heeft gericht op de ouders, en niet op het kind (Inspectie Jeugdzorg, 2016). Mevrouw van der Burg van de VVD (2016) karakteriseert het probleem als volgt:

Het gaat er niet alleen om dat we met hen praten, dat we vragen hoe het gaat – wat overigens heel vaak nog niet eens gebeurt – maar dat ze ook consequent betrokken worden bij wat er nu gaat gebeuren met de meldcode, de positie van en de protocollen bij Veilig Thuis en noem maar op. Zij moeten daadwerkelijk aan tafel zitten. (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2016, P.11)

Uit een persoonlijk gesprek met beleidsmedewerker Jan Hoekstra (J. Hoekstra, persoonlijke communicatie, 25 oktober 2016) bleek dat dit bij de RvdK onrust teweeg brengt en wel omdat de RvdK tijdens de besluitfase in zijn onderzoeken kinderen vaak niet persoonlijk, aan tafel, het advies meedeelt terwijl dit wel in het beleid is opgenomen. Er ontbreken bij de medewerkers duidelijke kaders die aangeven wanneer een kind wel moet worden uitgenodigd en wanneer niet. In zijn beleid stelt de RvdK namelijk dat ieder onderzoek wordt afgesloten met een gesprek met ouders én het kind tenzij het belang van het kind en/of het onderzoek dit niet toelaat of tenzij ouders en/of kind dit niet willen. (Raad voor de Kinderbescherming, 2016). Kinderen worden wel betrokken tijdens het onderzoek van de RvdK. Aan hen worden altijd persoonlijk vragen gesteld. Echter blijkt dat tijdens de laatste fase van het onderzoek, het adviesgesprek, kinderen vaak niet worden uitgenodigd aan tafel om het advies te bespreken. Zij horen dan dus niet van de raadsonderzoeker zelf wat het advies of verzoek van de RvdK is. De raadsonderzoekers

vinden het te veel tijd kosten om ook het kind persoonlijk aan tafel uit te nodigen of zijn zich niet bewust van wat het beleid van de RvdK stelt over het betrekken van kinderen tijdens het adviesgesprek. Dit laatste heeft in 2016 zelfs gezorgd voor een officiële klacht van een cliënt. Deze cliënt heeft moeilijkheden ervaren door het feit dat haar ex-partner het advies van de RvdK 'gekleurd' heeft verteld aan hun kind, waardoor problemen zijn ontstaan in de moeder-kind relatie. De klachtencommissie van de RvdK oordeelde dat de situatie voorkomen had kunnen worden wanneer de raadsonderzoeker het kind persoonlijk had verteld over het advies en dat dit volgens het beleid ook verplicht is. De betreffende raadsonderzoeker gaf in haar verweer aan niet af te weten van deze eis in het beleid (J. Steenstra, persoonlijke communicatie, 12 december 2016). De klacht en de oproep vanuit de Kamercommissie is voor de RvdK reden tot nader onderzoek. Er is binnen de RvdK in juli 2016 landelijk onderzoek gedaan naar de aard en kwaliteit van binnenkomende meldingen. Opvallend was dat van de 697 meldingen over jongeren onder de twaalf jaar maar van 31% een reactie hierop is terug te vinden. Uit het onderzoek bleek dat jeugdigen die worden aangemeld bij de RvdK in veel gevallen niet worden geïnformeerd over dat ze bij de RvdK worden aangemeld (Bakker, 2016). Het is volgens waarnemend regio directeur Robert Vonk van belang dat er verder onderzoek komt naar het betrekken van kinderen tijdens de laatste fase van het raadsonderzoek omdat in deze fase het kind dus vaak niet meer fysiek betrokken lijkt te worden terwijl dit wel in het beleid is opgenomen. Hij geeft daarnaast aan graag te willen zien hoe de RvdK in Noord-Nederland dit doet ten opzichte van de overige regio's van de RvdK en hoe deze overige Regio's aankijken tegen het onderwerp om zo tot consensus te kunnen komen. (R. Vonk, persoonlijke communicatie, 2 november 2016).

1.2 Theoretische verkenning

Kinderbescherming en gezag en omgang na scheiding

Dit onderzoek beperkt zich tot twee specifieke onderzoeken van de RvdK; de kinderbeschermingsonderzoeken (KB) en de gezag en omgang na scheiding onderzoeken (G&O). Binnen deze onderzoeken kan de RvdK de rechter om een kinderbeschermingsmaatregel verzoeken. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft geconstateerd dat er zich in het eerste halfjaar van 2016 in Groningen en Friesland beduidend meer jeugdigen met bescherming bevinden dan in andere jeugdzorgregio's in het land (1,02% of meer jongeren in het noorden dan in andere regio's). Daarnaast stelde het CBS ook dat de groep van 12-18 jarigen het meeste te maken krijgt met een jeugdbeschermingsmaatregel. Daarna komt de groep 4-12 jarigen en het minst vertegenwoordigd is de groep 0-4 jaar (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016). Binnen een beschermingsonderzoek heeft de RvdK de taak om uit te zoeken in hoeverre er sprake is van een onveilige opgroei situatie voor het kind en of dit toch nog is op te lossen binnen het vrijwillig kader of met behulp van het sociale netwerk en wanneer dit niet lukt, een passende beschermingsmaatregel te verzoeken. (Raad voor de Kinderbescherming, 2016). Gezag en Omgang na scheiding is een onderzoek van de RvdK dat gaat lopen wanneer het ouders niet lukt een ouderschapsplan met behulp van mediation te maken met als doel tot overstemming te komen over zaken die hun kinderen aangaan. De RvdK geeft de rechter dan advies over onderwerpen rondom het gezag, hoofdverblijfplaats en bijvoorbeeld opvoedingstaken. De RvdK geeft daarop een stevig onderbouwd advies aan de rechter (Raad voor de Kinderbescherming, 2016).

Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK)

Het IVRK levert een kader waarin het kind wordt versterkt en aangemoedigd om te participeren in de maatschappij, voornamelijk in het sociaal werk. Doel is dat kinderen die betrokken raken bij instellingen, bijvoorbeeld in de jeugdzorg, een duidelijke stem krijgen tijdens een proces waarin grote en heftige veranderingen voor hen kunnen gaan plaats vinden. Het IVRK neemt als uitgangspunt dat men kinderen moet zien als sterke en betekenisvolle maatschappelijke bijdragers (Richards-Schuster & Pritzke, 2015). Uit onderzoek blijkt dat het IVRK, ook wel kinderrechtenverdrag genoemd, voornamelijk wordt toegepast bij ontheffing uit het ouderlijk gezag en uithuisplaatsingen (CCRA, 2015).

Besluitvorming

Het IVRK geeft aan waar een kind juridisch gezien recht op heeft. Echter, met alleen de rechten worden kinderen nog altijd te weinig betrokken tijdens besluitvorming en advies. De besluitvormingsprocessen waar jeugdprofessionals in de jeugdhulp en jeugdbescherming mee te maken hebben zijn dan ook vaak zeer complex van aard. Onderzoek wijst uit dat ouders en kinderen gemotiveerder voor hulp zijn en de kans van slagen van deze hulp groter is wanneer ouders en kinderen worden betrokken bij besluitvorming (Swift & Callahan, 2009). Binnen de RvdK werkt men in gedwongen kader en kunnen beslissingen over hulp ook zonder meewerken of toestemming van ouders worden genomen. Binnen de RvdK echter wordt oplossingsgericht gewerkt, met als doel dat de cliënt de door hem gewenste situatie bereikt (de Vries & Prüst, 2017). Oplossingsgericht werken dient dus gecombineerd te worden met beslissen over de juiste hulp of maatregel waarin de veiligheid van het kind wordt gewaarborgd. Poston en Hanson (2010) stellen in hun onderzoek naar psychologische beoordelingsprocedures dat hulpverleners het advies dat zij geven aan gezinnen moeten onderbouwen met wetenschappelijke- of praktijkkennis. De hulp- die na het raadsonderzoek wordt ingezet- heeft de meeste kans van slagen wanneer ouders én kinderen zelf beslissen over hulp nadat zij in heldere bewoordingen door de hulpverlener zijn voorgelicht over de verschillende mogelijkheden. Gezamenlijk beslissen motiveert de cliënten en vergroot de kans dat de hulp die wordt ingezet daadwerkelijk effect heeft (Bartelink, 2011). Helaas is samen beslissen niet altijd mogelijk binnen de gedwongen hulpverlening. Toch tonen verschillende onderzoeken aan dat besluitvorming en motivatie bij jeugdigen binnen de gedwongen hulpverlening specifiek aandacht verdient. Bilesen (1992) stelt bijvoorbeeld dat veel hulpverleners binnen een gedwongen setting er vaak onbewust vanuit gaan dat hulpverlening aan cliënten die hiertoe weinig gemotiveerd zijn nauwelijks zin heeft. Vanuit deze opvatting nemen zij een natuurlijke, dwingende houding aan waarbij er veel druk wordt gelegd op de cliënt en er weinig naar hem wordt geluisterd. Deze manier van werken kan zorgen voor een behoorlijke afstand tussen cliënt en hulpverlener omdat laatstgenoemde zich in het nauw gedreven voelt en geen invloed denkt te kunnen uitoefenen op de eigen situatie, waardoor motivatie voor gedwongen hulpverlening nog geringer wordt. (De Boer & Noom, 2005).

Ontwikkelingspsychologie

Om te kunnen begrijpen hoe veranderingen in de verschillende fases van ons leven ontstaan en waarom deze zo belangrijk zijn is er de ontwikkelingspsychologie. Ontwikkelingspsychologen houden zich bezig met vraagstukken over allerlei ontwikkelingen die je als mens doormaakt. Van baby tot peuter tot aan de ouderdom. Het onderzoek naar de ontwikkeling van kinderen kan meestal worden opgesplitst in drie verschillende thema's: fysieke ontwikkeling, cognitieve ontwikkeling en sociale- en persoonlijkheidsontwikkeling (Feldman, 2009). De leeftijd van een kind en het ontwikkelingsniveau dat daar bij hoort is een onmisbare factor in het praten met kinderen.

Wanneer rekening wordt gehouden met het ontwikkelingsniveau van een kind, bijvoorbeeld niet lang over iets pijnlijks praten, zullen gesprekken met kinderen effectiever en prettiger verlopen. Ook de cognitieve vaardigheden die bij het ontwikkelingsniveau horen zijn van belang tijdens het praten met kinderen. Zo is abstract- en generaliserend denken vaak moeilijk voor jonge kinderen en is het van belang dat de hulpverlener situatie-specifiek spreekt. Het gesprek tussen hulpverlener en kind moet aansluiten bij de belevingswereld van een kind en de hulpverlener zal oog moeten hebben voor de speelsheid en spontaniteit van een kind (Lamers, 2008). Ten slotte is het van belang rekening te houden met gedragsstoornissen die het ontwikkelingsniveau van een kind kunnen verstoren. Zo hebben kinderen met een aan autisme verwante stoornis moeite met het herkennen van gedachten, gevoelens, intenties of wensen van zichzelf en van anderen, waardoor communicatie met een hulpverlener, die daar vaak naar vraagt, ingewikkeld kan zijn (Serra & Minderaa, 1996).

Probleem- en doelstelling

De Kamervragen die gesteld werden op 12 oktober 2016 tijdens het algemeen overleg van de Kamercommissie ten aanzien van de betrokkenheid van kinderen in de jeugdzorg zijn ook medewerkers van de RvdK in Noord-Nederland ter ore gekomen. Dezelfde vragen stelde beleidsmedewerker de heer J. Hoekstra zichzelf over de werkwijze van de RvdK. Hij stuitte daarbij op een belangrijk vraagstuk: het adviesgesprek. Dit laatste, maar zeker niet minder belangrijke gesprek wordt namelijk niet altijd mét kinderen gevoerd, maar wel óver hen. Volgens het IVRK en de Kamercommissie is dat dus een probleem. Toen in 2016 ook nog eens een klacht werd ingediend omtrent dit onderwerp werd het echt tijd voor helderheid. Op basis van dit verzoek is het onderzoek tot stand gekomen. Het voornaamste doel is om te onderzoeken of de onrust en zorgen over het adviesgesprek terecht zijn. Hoe ziet de betrokkenheid van kinderen bij het adviesgesprek er feitelijk uit? Wanneer dit inderdaad zorgelijk blijkt te zijn wordt het van belang te onderzoeken waar dit aan ligt en of kinderopparticipatie binnen het adviesgesprek ook daadwerkelijk in het belang is van het kind: Zitten zij daar eigenlijk wel op te wachten? Overkoepelend betekent dit dat onderhavig onderzoek als doel heeft om recht te doen aan een verantwoorde en betekenisvolle participatie van kinderen binnen het raadsonderzoek met als aandachtspunt het adviesgesprek en ten slotte te achterhalen hoe dit organisatie breed te realiseren is.

1.3 Centrale vraagstelling en deelvragen

De centrale vraagstelling luidt:

In hoeverre betreft de RvdK in de dagelijkse praktijk, conform zijn beleid, kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar bij het adviesgesprek binnen het civiele onderzoek?

De hierin geïntegreerde deelvragen zijn:

1. Wat is volgens de theorie het belang om een kind in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar te betrekken bij het adviesgesprek?
2. In welke mate zijn kinderen (vier tot en met twaalf jaar) in 2016 tijdens een civiel onderzoek betrokken geweest tijdens het adviesgesprek bij de RvdK Noord-Nederland en welke afwegingen spelen voor de raadsonderzoekers hierbij een rol?
3. Welke verschillen zijn er te bemerken ten aanzien van de RvdK in Noord-Nederland in vergelijking met overige raadslocaties in Nederland in relatie tot het betrekken van kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar bij adviesgesprekken?

1.4 Vooruitblik op de onderdelen van het rapport ('leeswijzer')

Het onderzoek is opgesplitst in vier verschillende hoofdstukken. In hoofdstuk twee wordt gepresenteerd hoe de resultaten van het onderzoek zijn verkregen, welke onderzoeksinstrumenten en analysemethoden zijn gebruikt en hoe de populatie van het onderzoek er uit ziet. Vervolgens worden in hoofdstuk drie de resultaten die zijn verkregen omschreven. Ten slotte wordt in hoofdstuk vier antwoord gegeven op de drie deelvragen, die uiteindelijk leiden tot een antwoord op de hoofdvraag: er worden conclusies getrokken. Daarnaast wordt er binnen de discussie een kritische evaluatie van het onderzoeksproces weergegeven om tot slot, in de laatste paragraaf van hoofdstuk vier, tot relevante aanbevelingen voor de organisatie te komen.

2. Methode

2.1 Typering onderzoek, beschrijving onderzoekspopulatie en –steekproef en procedure gegevensverzameling

2.1.1. Typering onderzoek

Het onderzoek bevat een exploratief en inventariserend karakter. Om antwoord te geven op de hoofd- en daaruit volgende deelvragen is een triangulatie toegepast: Er is gebruik gemaakt van deskresearch (literatuur- en dossieronderzoek), kwantitatief onderzoek (surveyonderzoek) en kwalitatief onderzoek (interviews).

2.1.2. Onderzoekspopulatie en steekproef

De onderzoekspopulatie voor het surveyonderzoek en de diepte interviews betroffen de raadsmedewerkers (ook wel bekend als kernfunctionarissen) in Noord-Nederland die betrokken zijn bij zowel beschermingsonderzoeken als gezag en omgangsonderzoeken. Zij vormen samen een populatie van ongeveer 70 eenheden. Per E-mail is deze populatie benaderd. Hierbij is gebruik gemaakt van een bestaande distributielijst. 28 respondenten hebben de survey ingevuld. Om te bezien hoeveel kinderen in 2016 daadwerkelijk zijn betrokken bij het adviesgesprek is gebruik gemaakt van een databestand van 630 genummerde onderzoeksrapporten: het steekproefkader. Aan de hand van een enkelvoudig aselechte steekproef zijn met behulp van een toevalsgenerator (zie bijlage 1) vijftig willekeurige rapporten geselecteerd en geanalyseerd. Voor de diepte interviews is gebruik gemaakt van een doelgerichte steekproef (gelet op expertise, geslacht, aantal dienstjaren, standplaats en bereid- en beschikbaarheid) om vijf deelnemers te selecteren. Om te kunnen onderzoeken welke verschillen er tussen Noord-Nederland en andere raadslocaties bestaan is door de opdrachtgever nauwkeurig een gezelschap geselecteerd (selecte steekproef) van 4 personen vanuit verschillende lagen van de organisatie die ieder een andere locatie van de RvdK vertegenwoordigden. Ten slotte is literatuur geraadpleegd om antwoord te geven op deelvraag 1. De wetenschappelijke artikelen en beleidsstukken die middels verschillende databases zijn verkregen vormen samen de onderzoekseenheid van deze betreffende deelvraag.

2.1.3 Procedure gegevensverzameling

Door middel van literatuuronderzoek is data verzameld om antwoord te kunnen geven op deelvraag 1. Er is hierbij zowel gebruik gemaakt van secundaire literatuur (bestaande literatuur) als grijze literatuur (interne documenten van de RvdK). Er is gezocht naar literatuur over besluitvorming, adviseren, participatie, het kinderrechtenverdrag en communicatie met kinderen. Hierbij zijn de volgende databases geraadpleegd: HBO Kennisbank, Google Scholar, Springelink, NJi, ResearchGate, Sagejournals en Science Direct.

Om antwoord te kunnen geven op deelvraag 2 is triangulatie toegepast. Dit vergroot de betrouwbaarheid omdat zo gecontroleerd kan worden of het verkregen resultaat klopt als gebruik wordt gemaakt van een andere methode (Verhoeven, 2011). De mate waarin kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar in 2016 feitelijk betrokken waren bij een adviesgesprek in een civiel onderzoek is berekend via een aselechte steekproef. Ten gevolge van onuitvoerbaarheid (te grote bestanden) om zowel beschermings- als gezag en omgangsonderzoeken te gebruiken voor de steekproef is welbeschouwd besloten de steekproef in te dammen tot enkel beschermingsonderzoeken.

Hierdoor is de steekproef enkel representatief voor beschermingszaken en konden geen verschillen tussen de type onderzoeken worden aangetoond. Door het turven van aanwezigheid van kinderen en de, indien beschikbaar, motivatie hiervoor te noteren zijn gegevens verzameld.

Om de motivatie van raadsonderzoekers tot het wel of niet uitnodigen van kinderen voor het adviesgesprek in het oog te krijgen is een surveyonderzoek uitgevoerd en zijn er interviews afgenomen. Het surveyonderzoek behelsde 19 vragen waarvan de meeste gesloten vragen waren (Zie bijlage 2). Er is gekozen voor een surveyonderzoek omdat op die manier meningen, opinies, houdingen van een grote groep raadsonderzoekers te meten is (Baarda, 2014). Een standaardvragenlijst is gehanteerd opdat voor elke respondent dezelfde structuur en formulering van de vragen geldt. Daarnaast is rekening gehouden met vragenvolgorde (zodat antwoordpatronen worden voorkomen) en routing (de vragen volgen elkaar op een logische manier op). Bovendien is gekozen voor de Likertschaal als type antwoordmogelijkheid waardoor de betrouwbaarheid van de resultaten uit het onderzoek wordt vergroot (Verhoeven, 2011). Tot slot is door drie personen een pilot van de survey uitgevoerd, die bruikbare aanwijzingen opleverden en de survey hebben verbeterd.

Er is gekozen voor open interviews omdat er naar achterliggende motieven van de respondenten gevraagd wordt en het onderwerp gaat over kwaliteit van het werk van de raadsonderzoeker, dat kan een gevoelig onderwerp zijn. Hierdoor is niet voor elke respondent een vastgestelde vragenlijst gehanteerd, maar een topiclijst met voorbeeldvragen (Zie bijlage 3). De interviews zijn ingezet om de context van eerdergenoemd surveyonderzoek te verklaren. Ze hebben dan ook niet representativiteit, maar verdieping als doel. De topics en voorbeeldvragen zijn gebaseerd op de resultaten verkregen vanuit het surveyonderzoek.

Om antwoord te kunnen geven op de laatste deelvraag is een focusgroepsdiscussie ingezet. De focusgroep is vooraf samengesteld en bestond uit 4 raadsmedewerkers uit overige regio's en van verschillende disciplines (gedragsdeskundige, beleidsmedewerker, raadsonderzoeker). De vragenlijst waarop de respondenten konden reageren is opgesteld aan de hand van de resultaten van het surveyonderzoek en de interviews in Noord-Nederland (Zie bijlage 4). Doel van de focusgroepsdiscussie was om de mening en ervaringen behorende bij het onderwerp adviesgesprek van medewerkers uit andere regio's te vergelijken met die van de medewerkers in Noord-Nederland. Deze focusgroep heeft geholpen om hoogwaardige aanbevelingen te kunnen doen voor de RvdK op beleidsniveau met betrekking tot adviesgesprekken, omdat de visie van meerdere lagen en locaties van de RvdK is onderzocht en onderbouwd (Verhoeven, 2011). De groepsdiscussie is omwille van tijdsdruk en beschikbaarheid van de respondenten per E-mail gevoerd. Daar door louter twee raadsmedewerkers werd gereageerd op de E-mail is middels het raadplegen van grijze literatuur (interne documenten en verslagen van het Intranet van de RvdK) evenzeer getracht antwoord te kunnen geven op deelvraag 3.

2.2 Operationalisatie

Begrip	Definitie	Operationalisatie
Civiel	Burgerlijk (als tegenstelling van staats- of strafrechtelijk): het civiele recht. burgerlijk (als tegenstelling van militair): civiel ingenieur weg- en waterbouwkundig ingenieur (Van Dale, n.d.)	Wanneer er bij de RvdK gesproken wordt over civiele onderzoeken worden hier de kinderbeschermingszaken en de gezag- en omgangszaken mee bedoeld.
Praktijk	De toepassing van de theorie: iets in praktijk brengen toepassen, (meervoud: praktijken) clientèle van een advocaat, notaris of dokter (in het meervoud) ongeoorloofde daden (Van Dale, n.d.)	Het werk van de raadsonderzoeker tijdens het raadsonderzoek.
Advies	raadgeving: op advies van aanraden; schooladvies, studieadvies (Van Dale, n.d.)	De laatste stap in het raadsonderzoek waarin het verzoek dat de RvdK wel of niet aan de kinderrechter gaat doen wordt besproken met de betrokkenen.
Gesprek	Mondeling onderhoud; bespreking, overleg; telefonisch onderhoud: in gesprek niet te bereiken door een ander gesprek (Van Dale, n.d.)	
Betrokken	erbij halen: bij iets betrokken zijn, er deel van uitmaken; zich er emotioneel mee verbonden voelen gaan bewonen: een nieuwe woning betrekken (van Dale, n.d.)	Fysiek aanwezig zijn bij gesprekken die plaatsvinden tijdens het onderzoek van de RvdK.

2.3 Data-analyseplan

De verzamelde gegevens zijn door verschillende methoden geanalyseerd. De resultaten verkregen vanuit het dossieronderzoek zijn door een vaststaand analyseschema bestudeerd. Deze is in zijn geheel terug te vinden in bijlage 5. Het schema is op grond van de resultaten uit het literatuuronderzoek ontwikkeld. De ingevulde schema's zijn daaropvolgend in drie verschillende groepen onderverdeeld te weten: wel aanwezig bij het adviesgesprek, niet aanwezig bij het adviesgesprek maar wel gehoord en helemaal niet aanwezig tijdens het onderzoek. De kwantitatieve gegevens (getallen) zijn weergegeven in een tabel, de kwalitatieve gegevens (citaten uit de rapporten) zijn uitgeschreven. De gegevens verkregen vanuit het surveyonderzoek worden weergegeven in staafdiagrammen. De staafdiagrammen geven de gemiddelden grafisch weer. Dit is gecreëerd door het programma Google Forms, welke tevens geraadpleegd is voor het ontwerpen en uitvoeren van de survey. Resultaten van vragen waarin de verschillende categorieën sterk in grootte verschillen zijn weergegeven in een cirkeldiagram. Er kan in één opslag bekeken worden welk antwoord het meest is gegeven. Hierop worden conclusies getrokken. Van de resultaten van de twee open vragen zijn de meest voorkomende antwoorden beschreven. Het gehele resultaat van de open vragen zijn terug te vinden in bijlage 6. De interviews zijn allen opgenomen en woordelijk getranscribeerd (Bijlage 7). Aan de hand van de onderzoeksslang van Boeije (2012) zijn de transcripten geanalyseerd. Hierbij zijn de vanuit een codeboom (Bijlage 8) ontworpen codes toegekend aan fragmenten met dezelfde betekenis (participatie, adviesgesprek, ouders enz.).

Vervolgens zijn deze samengestelde fragmenten opnieuw bestudeerd om er de kern uit te destilleren (structureren), waarna ten slotte de daaruit verzamelde gegevens zijn gerapporteerd in het kader van de probleemstelling van het onderzoek wat heeft geleid tot de resultaten (hoofdstuk 3). De resultaten verkregen vanuit de interviews met de focusgroep zijn eveneens woordelijk getranscribeerd en geanalyseerd volgens de onderzoeksslang van Boeije (2012). (Bijlage 9).

3. Resultaten

3.1 Resultaten deelvraag 1

3.1.1 Het kinderrechtenverdrag

De rechten van het kind zijn samengevoegd, uitgelegd en vastgesteld in het VN-kinderrechtenverdrag. Dit verdrag is officieel op 20 november 1989 namens de Verenigde Naties aangenomen. Ook aan het thema kind participatie is gedacht in het verdrag. De rechten van het kind binnen dit onderwerp zijn vastgesteld in artikel 12: Participatie en hoorrecht. De vertaling van dit artikel stelt dat alle kinderen het recht hebben hun mening te uiten in elk proces (zowel juridisch als vrijwillig) waarbij zij betrokken zijn en dat deze mening serieus dient te worden genomen. Om te beoordelen welke waarde aan de mening van het kind kan worden toegekend is het van belang de capaciteit van het kind in kaart te brengen. Hierbij geldt dat hoe groter de invloed van het proces waarbij het kind betrokken is op het leven van dat kind is, hoe belangrijker de noodzaak zijn mening convenabel mee te wegen (Het Kinderrechtencollectief, z.j.). Om de toepasbaarheid en implementatie van de kinderrechten uit het verdrag te ondersteunen geeft het VN-Kinderrechtencomité regelmatig een General Comment (nadere uitleg van een of meerdere artikelen van het kinderrechtenverdrag) uit. In het General Comment van artikel 12 staat dat dit artikel bij één van de vier algemene beginselen hoort. Dat betekent dat artikel 12 niet alleen een recht op zich is, maar ook overwogen dient te worden in de interpretatie en implementatie van alle andere rechten voordat aan die rechten voldaan kan worden. Bij het implementeren van artikel 12 is het belangrijk dat professionals de primaire overtuiging dragen dat kinderen de capaciteit hebben om hun eigen mening en visie te vertegenwoordigen. Dit dienen kinderen niet eerst te moeten 'bewijzen' aan de professional. Ook is het van belang te begrijpen dat participeren voor kinderen een recht is en geen plicht. Het comité bestrijdt daarnaast de staten die een leeftijdsgrens hebben gesteld aan het participatierecht van kinderen. Onderzoek toont namelijk aan dat kinderen vanaf jonge leeftijd in staat zijn een mening te vormen. Men dient hierbij aandacht te hebben voor niet alleen de verbale- maar ook de non-verbale expressie van kinderen (lichaamstaal, gezichtsuitdrukking, spelen en tekenen). Enkel luisteren naar een kind (horen) is volgens het comité ontoereikend. Je dient als professional het kind uit te leggen op welke manier zijn of haar mening van invloed is geweest op het besluitvormingsproces. Ten slotte stelt het comité vijf vereiste stappen die genomen dienen te worden om artikel 12 effectief te realiseren in de praktijk (a, b, c, d en e). Tijdens stap a (de voorbereiding) informeer je het kind over de rechten die het heeft zijn mening te uiten (de keuze of het kind dit zelf wil doen of zich wil laten vertegenwoordigen door een vertrouwenspersoon), over de aankomende juridische en administratieve procedures en de invloed en gevolgen van de keuzes die het kind maakt op de besluitvorming. Stap b gaat over het daadwerkelijk horen van een kind. Dit is de stap waarin een kind kan oefenen met het uiten van zijn mening. Het is tijdens deze stap dan ook belangrijk dat de verhoorder bereid is aandachtig te luisteren en dat hetgeen het kind heeft besloten te vertellen serieus in overweging genomen wordt. Stap c richt zich op het beoordelen van de capaciteit van het kind om onafhankelijk en redelijk uiting aan zijn mening te geven. Dit dient in elke zaak opnieuw

bekeken te worden aan de hand van een goed onderbouwd beoordelingsinstrument. Dan is het tijd voor het feedback-moment (stap d). Hierin koppel je terug naar het kind hoe zijn of haar opvattingen zijn beschouwd en gewogen. Zo garandeer je dat de mening en opvattingen van het kind niet alleen gehoord zijn in het kader van formaliteit, maar dat er daadwerkelijk serieus over nagedacht wordt. Stap e kan ten slotte worden gemaakt wanneer het recht van het kind om te participeren na het wegen in stap d wordt afgewezen. Het kind hoort te weten hoe hij hiertegen bezwaar kan maken en bij wie hij hiervoor moet zijn (bijvoorbeeld de ombudsman) (Committee on the Rights of the child, 2009).

Figuur 1: Schematische weergave van de stappen die doorlopen dienen te worden om kinderen te laten participeren volgens het kinderrechtenverdrag.

3.1.2 Besluitvorming

Binnen het kader van de hulpverlening kent elke tijd weer nieuwe 'trends' als het gaan om benaderingswijze en samenwerking met de cliënt. Met name in de westerse geneeskunde heeft een belangrijke ontwikkeling plaatsgevonden op het gebied van communicatie tussen de arts en zijn patiënt. Hoewel aanvankelijk binnen de communicatie met patiënten met name een dictatoriale houding werd aangenomen, veranderde men gaandeweg naar het zogenaamde shared decision making (gezamenlijk besluiten). Op dezelfde wijze ontwikkelden ook andere sectoren, waaronder de jeugdhulp, deze vorm van besluitvorming en advies. Shared decision making is gericht op samenwerking. De hulpverlener beweegt cliënten door middel van zijn uitnodigende houding tot het actief deelnemen aan gesprekken en bevordert op die wijze deelgenootschap. Hierdoor wordt niet alleen genoeg bij de hulpvrager bereikt, maar het komt ook de effectiviteit en superioriteit van de geboden zorg ten goede. (Verheij, Westermann en Maurer, 2014). Bartelink, Ten Berge en van Yperen (2013) stellen echter dat kinderen, in tegenstelling tot ouders, vaak nauwelijks betrokken zijn bij besluitvorming die een grote impact op hun leven heeft. Het participeren van kinderen in besluitvorming wil echter volgens Judy Cashmore (2002) niet zeggen dat zij in staat moeten worden gesteld het besluit naar eigen hand te zetten of te ondermijnen, enkel luisteren naar hun mening over het besluit en deze serieus- en met respect behandelen volstaat. Cashmore veronderstelt daarnaast dat participatie in besluitvorming bij kinderen die misbruikt of verwaarloosd zijn extra belangrijk is. Wanneer je juist deze kinderen actief laat participeren in de besluitvorming, krijgen ze een gevoel van zelfverzekerdheid en controle over de kring van hulpverleners om hen heen, in plaats van het gevoel machteloze slachtoffers te zijn van de grillen van volwassenen.

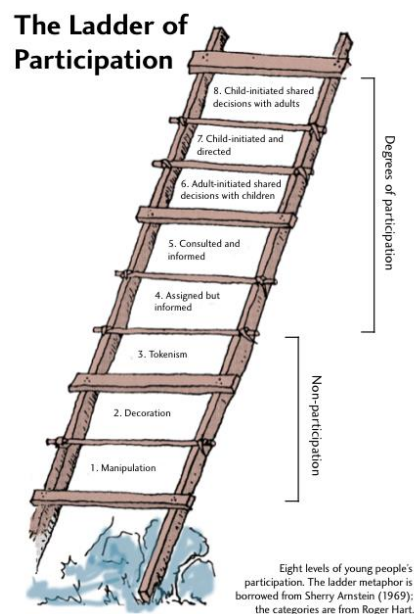
Het gevoel geëlimineerd te worden van het proces over je eigen veiligheid en te worden behandeld als 'zorgobject' wordt door een jongere krachtig uitgedrukt als "Dit is mijn leven. Waarom praat je over mij alsof ik niet besta?" (Cashmore, 2002, p. 838). Dat het betrekken van kinderen in besluitvorming een positief effect heeft op hun eigenwaarde en op de effectiviteit van de zorg om hen heen is klaarblijkend. Echter, bevinden zich om dit onderwerp heen ook een aantal complexe moeilijkheden zoals: volwassen personen en hun aangeboren instinct om kinderen te beschermen tegen verontrustende informatie en de last van besluiten, ouders die de competenties van hun kind om te kunnen participeren betwijfelen en daarnaast de positie van het kind in de driehoeksverhouding (ouders, kind en professional). Volwassenen oefenen controle uit over kinderen door beslissingen te maken over hun welzijn. Dit wordt mede gedaan vanuit de overtuiging dat kinderen die zich in de (jeugd)zorg bevinden kwetsbaar zijn en onvoldoende kennis hebben om zelf beslissingen over hun eigen welzijn te kunnen maken. Een professional de stem van het kind laten vervangen in besluitvorming is niet per definitie in het belang van het kind, handelen vanuit het belang van het kind zou moeten betekenen dat de mening van het kind ten aanzien van het besluit naast die van de ouders en de professional komt te liggen en als waardige visie geldt. In de zorg denken ouders vaak, zoals eerder genoemd, dat zij hun kinderen moeten beschermen tegen schokkende informatie en moeilijke beslissingen. Ze houden informatie achter om hun identiteit als sterke, optimistische ouders die het welzijn van hun kind beschermen te bewaken. Uit onderzoek blijkt dat een aantal kinderen (7-18 jaar) die kampen met medische aandoeningen zich door hun ouders beperkt voelen als het gaat om participatie in besluitvorming. Dit veroorzaken ouders door onder andere vragen te beantwoorden in naam van het kind, hen vragen stil te zijn tijdens gesprekken en informatie achter te houden. Een voorwaarde van actieve participatie in besluitvorming is echter het beschikken over alle relevante informatie, wat door bovengenoemde acties van ouders voor kinderen onhaalbaar wordt gemaakt (Coyne & Harder, 2011).

3.1.3 Kinderen aan het woord

Voor kinderen binnen de jeugdbescherming is het lastig het woord 'participatie' te omschrijven. In het onderzoek van Van Bijleveld, Dedding, & Bunders-Aelen (2014) werd hen daarom gevraagd te reflecteren op besluiten die in hun leven zijn gemaakt door hulpverleners. Een groot aantal van de kinderen benoemde dat ze het als prettig hadden ervaren dat de hulpverlener de tijd had genomen hen uit te leggen waarom de beslissing was gemaakt en vroeg hoe zij zich daarbij voelden. De kinderen benoemen daarnaast dat zij tijdens deze beslissingen wel werden gevraagd naar hun mening, maar meteen aanvoelden dat daar niet echt naar geluisterd werd. Alleen vragen naar hun mening is duidelijk niet genoeg voor ze. Hoewel de kinderen verdeeld waren in hun mening en ervaringen, kan over het algemeen worden gezegd dat zij zich niet betrokken hebben gevoeld in de besluiten die zijn gemaakt. Voor hun gevoel zijn ouders, instellingen en hulpverleners degene die het meeste invloed hadden tijdens de besluitvorming en de daaropvolgende beslissing. Ten slotte benoemen bijna alle kinderen dat de besluiten die over hen werden genomen door de betrokken instanties als verrassing kwamen, ondanks zij van tevoren waren geïnformeerd over de rol en werkwijze van deze instanties. Ze voegen daaraan toe dat ze wel in staat zijn het besluit te accepteren en te begrijpen wanneer degene die het besluit heeft gemaakt genoeg tijd neemt om helder en zo lang als nodig is uit te leggen waarom en hoe het besluit tot stand is gekomen. De meeste kinderen waren tot slot pessimistisch als het ging om het vertrouwen in verbetering van hun participatie: sommigen stelden zelfs dat zij hun mening al niet meer gaven omdat er, gebaseerd op hun ervaringen, toch niet naar werd geluisterd.

3.1.4 Participatie van kinderen versus beleid

Dat participatie van kinderen binnen de besluitvorming van de jeugdzorg van groot belang is moge duidelijk zijn. Er zijn dan ook binnen dit onderwerp veel onderzoeken- en aanbevelingen gedaan om uit te vinden hoe dit er beleidsmatig uit moet zien. Een belangrijke vlagvoerder hierin is Roger Hart (1992) die een zogenoemde 'participatieladder' ontwierp om mensen aan te zetten tot nadenken over kind-participatie. Hart benoemt dat kinderen zo ongeveer de meest gefotografeerde deelnemers van de maatschappij zijn, maar tegelijkertijd ook degenen naar wie het minst wordt geluisterd. Er is bij volwassenen een sterke tendens te bemerken ten aanzien van het onderschatten van de competenties van kinderen. Mede hierom ontwierp hij de ladder, die acht treden telt, om zo verschillende niveaus van participatie te illustreren.

Figuur 2. The Ladder of Participation. Ashenden, A. Moving beyond tokenism- a youth perspective on making youth participation a reality. Geraadpleegd op 12 april, 2016 via <http://www.youthpolicy.org/blog/participation-global-governance/moving-beyond-tokenism-to>

Opmerkelijk is dat de eerste drie treden: Manipulation, Decoration en Tokenism volgens Hart 'schijnparticipatie' is. Met "Manipulation" bedoeld Hart bijvoorbeeld dat kinderen wel worden geconsulteerd (je vraagt ze een tekening te maken van hun wensen ten aanzien van een nieuwe speeltuin) maar vervolgens nooit terug horen wat er met hun tekening is gedaan. Je kunt dit gemakkelijk corrigeren door bijvoorbeeld hun tekeningen samen met de kinderen te analyseren. Hierdoor laat je ze pas 'echt' participeren. Vanaf de zesde trede spreekt Hart van 'echte participatie' omdat kinderen binnen deze trede, hoewel het 'project' waarin zij participeren wel is vormgegeven door volwassenen, mee worden genomen in de besluitvorming. Het hoogst haalbare bij kinderpaticipatie is volgens Hart "Child-initiated shared decisions with adults", hierbij ontwerpen kinderen zelf het 'project' naar aanleiding van hun eigen ideeën hierover en nodigen volwassenen uit mee te denken (Gray, 2002).

Shier (2001) reageert op Hart's ladder met vijf nieuwe niveaus van participatie, te weten: 1. Naar kinderen wordt geluisterd, 2. Kinderen worden aangezet tot het uiten van hun mening en gevoelens, 3. De mening van kinderen wordt serieus genomen, 4. Kinderen worden betrokken in het besluitvormingsproces en ten slotte 5. Volwassenen delen hun macht en verantwoordelijkheid met kinderen tijdens het besluitvormingsproces. Shier maakt echter niet alleen onderscheid in niveaus, maar benoemt ook dat er drie verschillende fases zijn om participatie daadwerkelijk te implementeren in de praktijk namelijk: een opening, mogelijkheden en verplichtingen. De 'opening' houdt in dat de professional daadwerkelijk open staat om dat niveau van participatie te *willen* bereiken en op die manier te werken. Het is echter alleen een opening, de mogelijkheid om het te realiseren is er dan nog niet. Bij fase twee, de *mogelijkheden*, moet er naast de wil ook binnen de organisatie gefaciliteerd worden om het niveau van participatie te bereiken (personeel, tijd, vaardigheden en kennis) door bijvoorbeeld opleiding, ontwikkeling van nieuwe procedures, of nieuwe benaderingen voor vastgestelde taken. Er wordt tenslotte gesproken over *verplichtingen* wanneer middels het beleid van de organisatie wordt vastgesteld dat de werknemers werken op dat niveau van participatie en het wordt ingebouwd in het systeem. Een bindend beleid zegt dus iets over op welk niveau participatie binnen een organisatie mogelijk is. Concrete afspraken hierover in wetgeving, beleid en voorschriften kunnen de professional helpen om de participatie op het juiste niveau te sanctioneren, zonder dat kinderen afhankelijk zijn van de individuele beslissingen die professionals maken die niet zijn gebaseerd op hetzelfde beleid (Morris et al., 2013).

3.2 Resultaten deelvraag 2

3.2.1 Resultaten dossieronderzoek

Om zicht te krijgen op de mate van betrokkenheid van kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar bij het adviesgesprek in beschermingsonderzoeken is een dossieranalyse uitgevoerd. Vijftig dossiers zijn aan de hand van een vaststaand analyseschema bestudeerd. Wegens vervuiling (duplex, overdracht naar andere regio, leeftijd) in het bestand zijn van 46 dossiers uiteindelijk de resultaten verwerkt. In onderstaande tabel zijn de resultaten van het dossieronderzoek weergegeven.

Tabel 1: Weergave van de resultaten uit het dossieronderzoek

Aanwezig bij het adviesgesprek	Gehoord tijdens onderzoek	Totaal aantal kinderen
8	34	46

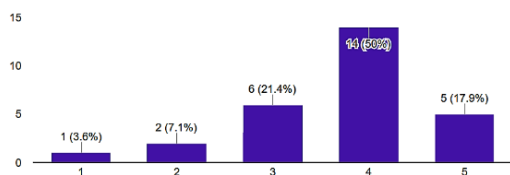
Zoals te zien is in de tabel zijn van de in totaal 34 kinderen (die wel zijn gehoord binnen het onderzoek) louter acht in facto aanwezig geweest tijdens het adviesgesprek. De overige 12 kinderen zijn binnen het gehele onderzoek niet gesproken wegens bijvoorbeeld een kortgeding, te jonge leeftijd, crisissituatie, ziekte, te laag ontwikkelingsniveau of beperkingen. Binnen de 26 dossiers van de kinderen die wel zijn gehoord tijdens het onderzoek maar niet zijn betrokken bij het adviesgesprek is getracht na te zien welke motivatie hiervoor is opgenomen in het rapport. Bij 12 van de 26 rapporten ontbrak deze motivatie en kon niet worden teruggehaald waarom met deze kinderen de adviezen niet zijn besproken. Van 14 rapporten bleek het wel mogelijk de motivatie te traceren. Deze zijn opgenomen in onderstaande lijst.

- *"Moeder hoeft dan niet helemaal naar Leeuwarden te komen"*
- *"Gezien de leeftijd en problematiek zal moeder het zelf in kindertaal uitleggen, vindt dat het te veel onrust kost"*
- *"leeftijd"*
- *"In overleg met de gezinsvoogd is besloten dat die de kinderen uitleg geeft over het besluit om de kinderen niet met een nieuwe hulpverlener te belasten en daarnaast is het beter uit te leggen in het kader van de VOTS."*
- *"De inschatting dat dit enkel vragen en onrust bij de kinderen zal oproepen"*
- *"Gezien de ontwikkelingsleeftijd zijn de adviezen niet besproken"*
- *"Moeder vindt het te belastend"*
- *"De ontwikkelingsleeftijd"*
- *"Vanwege hun jonge leeftijd en omdat de situatie voor hen niet verandert"*
- *"Jonge leeftijd"*
- *"Met moeder afgesproken dat zij C. zelf zal inlichten over het advies"*
- *"De RvdK heeft de inschatting gemaakt dat dit enkel vragen en onrust teweeg brengt"*
- *"Gespannen situatie en impact daarvan op het kind"*
- *"Leeftijd en ontwikkelingsproblematiek"*

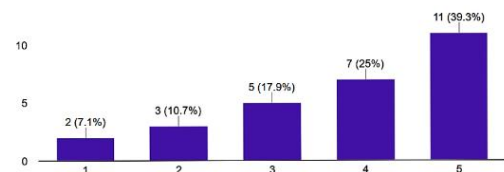
3.2.2 Resultaten surveyonderzoek

28 medewerkers van de RvdK Noord-Nederland die beschermings- en gezag & omgangsonderzoeken uitvoeren hebben hun visie en ervaringen kenbaar gemaakt middels een online surveyonderzoek. Aan hen zijn negentien vragen gesteld omtrent het adviesgesprek. Binnen de survey bevonden zich zowel open- als gesloten vragen. Met name is gebruik gemaakt van de Likertschaal om de mening van de respondenten ten aanzien van verschillende stellingen te meten. De vijf punten op de schaal geven aan in hoeverre de respondenten het eens (1) of oneens (5) zijn. 28 medewerkers hebben de survey ingevuld. De meest belangrijke grafieken worden getoond, de minder relevante bevinden zich in bijlage 13.

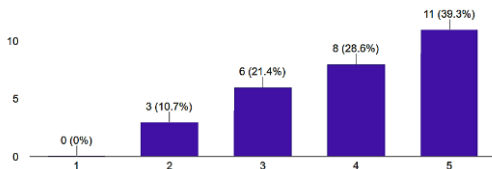
6. Kinderen die zich in de jeugdzorg bevinden zijn te kwetsbaar om zelf beslissingen over hun eigen welzijn te kunnen maken
(28 responses)

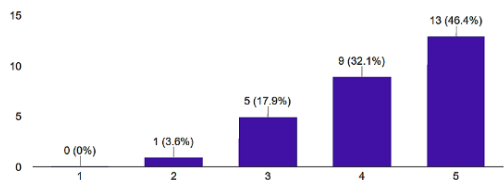
7. Een kind in de leeftijd van vier tot en met acht jaar is te jong om persoonlijk deel te nemen aan het adviesgesprek
(28 responses)

8. Kinderen met een licht verstandelijke beperking (IQ tussen de 50 en 85) zijn niet in staat te participeren in het adviesgesprek
(28 responses)

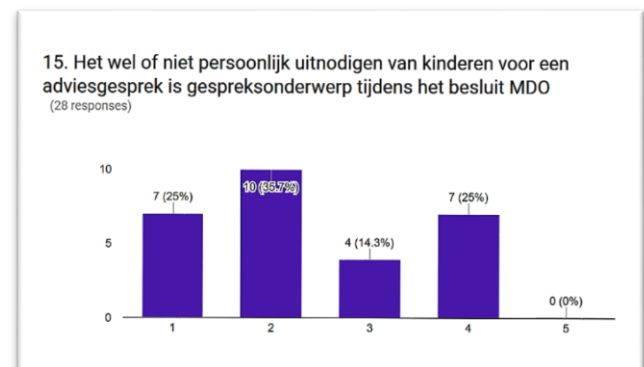
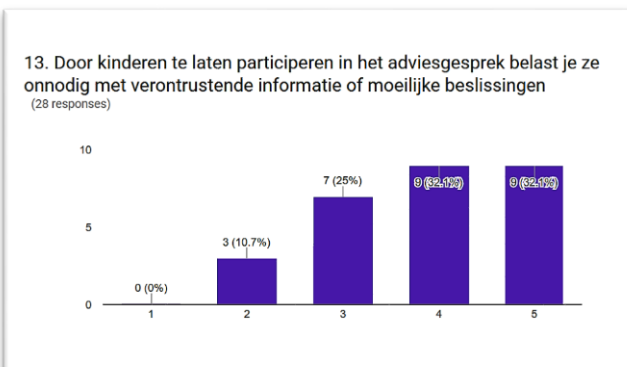
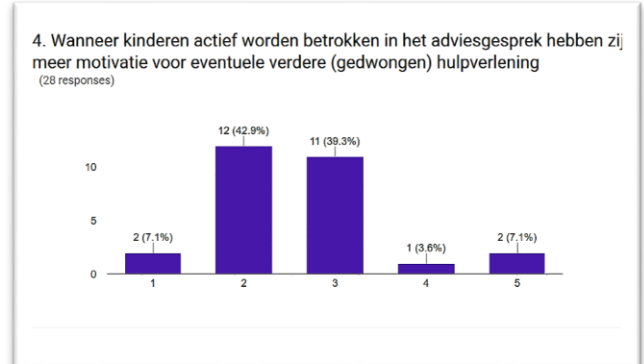
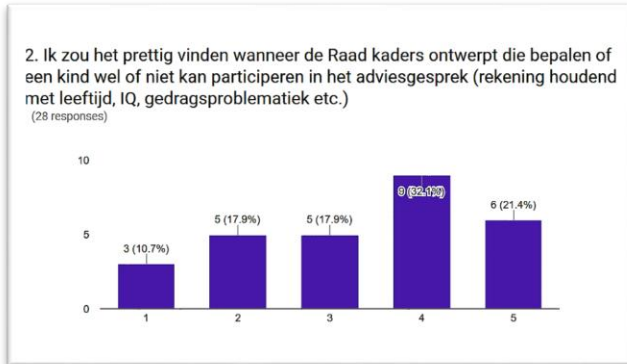

11. Kinderen met een gedragsstoornis zijn niet in staat te participeren in het adviesgesprek
(28 responses)

Figuur 3: Resultaten surveyonderzoek vraag 6,7,8 en 11

Zo geeft 50% van de respondenten aan dat kinderen die zich in de jeugdzorg bevinden niet per sé te kwetsbaar zijn om zelf beslissingen over hun leven te nemen. 21% is het noch mee eens noch oneens en slechts drie respondenten geven aan het eens te zijn met de stelling. Wat betreft de factor leeftijd geeft een meerderheid van de respondenten (39,3%) aan dat kinderen in de leeftijd van vier tot en met acht jaar niet te jong zijn om te participeren in het adviesgesprek. Daarentegen geven tien respondenten aan dat zij het wel enigszins eens zijn met de stelling. Ten slotte geeft ook een meerderheid van de respondenten aan dat een licht verstandelijke beperking of een gedragsstoornis niet maakt dat kinderen worden buitengesloten van het participeren binnen het adviesgesprek. Over de verstandelijke beperking geven acht medewerkers aan dit wel enigszins mee te nemen in de overweging tot het wel of niet deelnemen aan het adviesgesprek. Over de gedragsstoornis is men het meer eens: slechts zes respondenten geven aan een gedragsstoornis als belemmerende factor te zien binnen de participatie van kinderen aan het adviesgesprek.

Figuur 4: Resultaten surveyonderzoek vraag 2,4,13 en 15

Bovenstaande vragen leverden uiteenlopende antwoorden bij de respondenten op. Zo werd de vraag over de behoefte van de respondenten aan kaders die bepalen of een kind wel of niet kan participeren binnen het gesprek door acht respondenten beantwoord met 'wel behoefte', vijftien respondenten zagen hier het nut niet zo zeer van in en vijf mensen gaven aan zowel niet- als wel behoefte te hebben aan kaders. Wanneer het gaat over de motivatie van kinderen voor verdere hulpverlening geeft 50% aan dat dit wordt bevorderd wanneer kinderen wel worden betrokken tijdens het adviesgesprek. Bijna hetzelfde aantal mensen geeft echter aan niet geheel zeker te zijn van deze stelling. Een grote meerderheid van de respondenten, namelijk 17 medewerkers, geeft aan dat het besluit MDO een belangrijke spin in het web is; het wel of niet uitnodigen van kinderen voor een adviesgesprek is voor hen gespreksonderwerp binnen dit MDO.

Figuur 5: Resultaten surveyonderzoek vraag 5 & 18

Maar liefst 82,1% van de medewerkers zegt het advies van de RvdK vaker wel dan niet met kinderen te bespreken. 10% zegt dit vaker niet dan wel te doen. Daarnaast zeggen 22 mensen (78,6%) dat zij wel tevreden zijn over de wijze waarop zij op dit moment vormgeven aan het adviesgesprek, slechts twee mensen zijn helemaal tevreden en vier mensen zeggen min of meer tevreden te zijn over hoe zij het op dit moment doen. Respondenten benoemen dat door onder andere tijdsgebrek en productiedruk het niet altijd lukt om kinderen persoonlijk te spreken, dit zouden ze het liefst wel altijd doen.

Ten slotte werd de respondenten gevraagd welke factoren hun keuze beïnvloedt tot het wel of niet laten participeren van kinderen binnen het adviesgesprek. Samengevat kwamen de volgende factoren in de hoogste frequentie voor: *leeftijd, belastbaarheid, niveau, mening van de (gezaghebbende) ouders, tijdsdruk en aard van het advies*.

3.2.3 Resultaten interviews

Aan drie medewerkers uit Leeuwarden en twee medewerkers uit Groningen werd gevraagd naar de betekenis en interpretatie van participatie van kinderen tijdens hun werk. Overeenstemmend stelden twee medewerkers dat participatie van kinderen in ieder geval betekent dat zij worden gezien en gehoord tijdens het onderzoek. Daarbij merkt één van de twee op dat spreken eigenlijk al vanaf heel jonge leeftijd kan, vier jaar soms al wel. Beide medewerkers voegen ook toe dat het informeren van kinderen over de reden van het onderzoek ook onder participatie valt. Eén respondent verklaart participatie aan de hand van het rapport-format. Participatie van kinderen komt daar naar zijn idee al in naar voren. Zo laat je in het begin van je rapport het kind als eerste aan het woord en bied je het tevens tijdens het laatste deel van je rapport het laatste woord door te eindigen met zijn of haar reactie op het advies. Een andere respondent kent een diepere betekenis toe aan de participatie van kinderen tijdens zijn werk (Bijlage 7, Transcript 2) Zo stelt hij:

"Participatie betekent voor mij samenwerking. Kinderparticipatie in relatie tot het werk dat we doen houdt in zoverre voor mij in dat je onderzoekt vanuit de kinderen. Dat is je vertrekpunt. Dat is waar je onderzoek voor doet. Dat zijn de personen die je wil beschermen en dat zijn ook de personen om wie het gaat"

Daaropvolgend werd de medewerkers gevraagd om hun mening te geven over het huidige beleid dat de RvdK hanteert ten aanzien van adviesgesprekken. Drie medewerkers gaven aan niet helemaal precies te weten wat het beleid inhoudt. Twee medewerkers gaven aan dat zij met het huidige beleid uit de voeten kunnen en vanuit daar keuzes maken omtrent de participatie van kinderen binnen het adviesgesprek.

Eén medewerker geeft aan dat zij het beleid graag iets steviger zou zien als het gaat om het vermelden van de afweging die raadsonderzoekers maken om kinderen wel of niet te betrekken bij (advies)gesprekken. Zij motiveert haar standpunt als volgt (Bijlage 7, transcript 3):

"Ja, ik denk wel eens: wat als dat kind later op zolder gaat graven, dat rapport vindt en leest en zich gaat afvragen; waarom hebben ze mij dat eigenlijk nooit verteld?"

Twee medewerkers merken op dat in het beleid wel duidelijker terug mag komen dat het binnen de RvdK écht draait om kinderen, en niet om hun ouders.

Wat drie medewerkers positief vinden aan het adviesgesprek is dat je kinderen op die manier kunt voorbereiden op de komende periode, bijvoorbeeld de naderende zitting. Daarbij kan het adviesgesprek ook zorgen voor een hele waardevolle toevoeging op je advies vanuit kinderen. Alle medewerkers benoemen als negatieve kant dat zij soms twijfelen of hun boodschap – het advies- wel echt is overgekomen bij de kinderen, en of zij wel begrijpen wat bijvoorbeeld een gezinsvoogd is. Eén medewerker geeft aan gebruik te maken van zelfgemaakte tekeningen tijdens het adviesgesprek (Bijlage 7, transcript 5). Dit helpt haar om de boodschap begrijpelijker te kunnen vertellen:

"Ik maak zelf eigenlijk altijd een tekening van de rechter, die met mama en papa in gesprek is. En ook teken ik of papa en mama goed met elkaar kunnen praten en samenwerken. Dan weten alle kinderen: nee mijn ouders zijn gescheiden en ze kunnen niet met elkaar praten. Nou dan teken ik het kind, en dan wat we allemaal willen weten. En bij mezelf zet ik dan heel veel 'blabla' tekens, dat ik heel veel ga praten met mensen. En dan weer allemaal pijltjes maken van hoe dat onderzoek er dan uit ziet. Dat doe ik eigenlijk met elke leeftijd. En dan pak ik dat met het bevindingengesprek er weer bij. Van weetje nog waarom we elkaar de vorige keer hebben gesproken. Dit ben jij dit zijn papa en mama, die komen er niet uit. Die rechter, die belangrijke beslissingen neemt, die heeft mij gevraagd om, nou zo."

Een andere medewerker gebruikt tijdens zijn gesprekken met kinderen smileys, die hij zelf maakt. Deze kunnen gevoelens en emoties bij kinderen uitdrukken. Twee respondenten noemen dat zij wel afweten van tekeningen die gemaakt zijn door een voormalige collega. Echter gebruiken ze de tekeningen momenteel niet meer tijdens adviesgesprekken.

Over de rol van ouders bij participatie van kinderen zijn de medewerkers het eens. Als deze echt veel weerstand bieden tegen het zien of spreken van hun kinderen, dan moet je daar volgens hen niet toch van af gaan wijken. Op die manier breng je het kind in een lastige positie, die vervolgens wel weer met zijn ouders naar huis moet. Ook geven alle medewerkers aan dat als er weerstand is van ouders, deze vaak al begint bij het 'horen' van kinderen. Vaker is hier sprake van wanneer ouder in een heftige echtscheidingsstrijd zijn verwickeld (G&O zaken). Twee medewerkers illustreren een voorbeeld waarin zij een kind, ondanks de weerstand van ouders, uiteindelijk op de betrokken school hebben kunnen spreken. Drie medewerkers stellen daarnaast dat je ouders soms best zelf de adviezen met hun kinderen kunt laten bespreken. Dit dien je dan wel zelf in te moeten schatten, of ouders in staat zijn dat op een juiste manier met hun kind te bespreken.

Over de rol van de informatie die kinderen aan raadsonderzoekers vertellen zeggen de raadsonderzoekers dat het belangrijk is, maar niet doorslaggevend. Twee medewerkers benoemen dat dit voornamelijk geldt wanneer er wel signalen zijn uit de omgeving dat het niet goed gaat met het kind, maar het kind zelf aangeeft dat het prima gaat. Zij zullen dan niet de mening van het kind bovenaan stellen.

Eén respondent benoemt expliciet dat zij kinderen altijd zegt dat hun informatie belangrijk is, maar dat de RvdK uiteindelijk beslist. De medewerker legt dan ook aan het kind uit waarom is afgeweken van wat het kind vertelde te willen.

Eén medewerker benoemt dat wanneer de problematiek van een kind uit zijn omgeving voortkomt, de informatie die het kind geeft minder relevant is. Hij stelt het volgende:

"Nou, dat is in feite als het kind symptoomgedrag vertoont wat uit zijn omgeving voortkomt. Ja wat wil ik daar dan nog meer mee? Dan heb ik al grond voor een OTS, als een kind in zijn ontwikkeling bedreigd wordt. Als dat blijkt uit zijn gedrag, dan is dat een gegeven."

Tot slot werden de medewerkers in de gelegenheid gesteld om aanbevelingen of tips te geven ten aanzien van het bevorderen van het uitnodigen van kinderen bij het adviesgesprek. Daarop geeft één medewerker de tip om de onderzoeksresultaten vanuit dit onderzoek bij de RvdK te presenteren. Hierdoor worden mensen zich misschien meer bewust van het belang van participatie, ook vanuit het IVRK. Een andere medewerker doet de aanbeveling om de participatie van kinderen binnen het adviesgesprek standaard op de MDO agenda terug te laten komen, zodat er serieus over wordt nagedacht. Een medewerker benoemt het goed te vinden als er iets wordt ontwikkeld, een soort 'tool' die je kan inzetten tijdens het adviesgesprek. Bijvoorbeeld iets van kleurtjes, waarmee je het advies beter kunt uitleggen. Ook het laten terugkomen van de afwegingen omtrent het wel of niet betrekken wordt aanbevolen. Op die manier daag je men, volgens de medewerker, al direct uit om goed na te denken over participatie. Tot slot geeft een andere medewerker het volgende advies (Bijlage 7, transcript 2):

"Je kan je afvragen van wat blijft nou hangen bij kinderen? Dat je ze iets tastbaars mee kan geven. Bijvoorbeeld een a4 met een pictogram of weet ik veel wat iets erop, waarin je nog kort uitlegt van goh dit is het. Van A tot Z hoe we onderzoek hebben gedaan en we vinden het belangrijk dat jij en je ouders geholpen worden, rechtbank enzovoorts. Om het inzichtelijk te maken. Dan kunnen ze het terugzien. Dat ze weten wat het plaatje betekent. Plaatjes zeggen voor kinderen vaak veel meer dan lappen tekst."

3.3 Resultaten deelvraag 3

3.3.1 Resultaten Focusgroep

Op 17 en 18 januari 2017 vond de LMO (Landelijke Management Organisatie) tweedaagse van de RvdK plaats. Hierin werd de workshop 'Kind als Kompas' aangeboden. De workshop is ontstaan wegens de in de meerjarenvizie opgenomen ambitie om de focus op de kerntaak te leggen om op die manier kinderen de juiste interventie op het juiste moment aan te kunnen bieden. Hoe medewerkers dat willen en kunnen doen waren vragen die centraal stonden tijdens de workshop. Er vonden gesprekken plaats tussen medewerkers vanuit het hele land over hoe ze kinderen kunnen horen, hoe ze met de informatie van kinderen omgaan en dit wegen. Twee stellingen kwamen bij de terugkoppeling van de workshop plenair naar voren: Ten eerste, als het kind echt centraal moet komen te staan tijdens het werk en handelen van de RvdK dan zullen er een aantal dingen ingrijpend moeten veranderen. Dan moeten mensen durven om dingen echt anders te gaan doen. Het onderzoek moet beginnen- en eindigen bij het kind. Ten tweede stelden de medewerkers in de terugkoppeling dat het kind niet louter centraal moet staan binnen casuïstiek, maar ook binnen feedback en het meten van cliënttevredenheid. Zodat de RvdK van hen kan vernemen hoe het anders kan (Bijlage 10).

Mevrouw van der Laar, raadsonderzoeker in Noord-Holland en tevens deelneemster van de LMO tweedaagse, geeft tijdens het telefonische interview aan dat zij dankzij de workshop 'Kind als Kompas' vele inzichten heeft verkregen. Zo vertelt ze (Bijlage 9, transcript 7):

"Ook hebben de tips vanuit Villa Pinedo veel indruk gemaakt die dag. Het blijkt namelijk dat kinderen zeggen dat ze juist wel overal bij betrokken willen zijn en dat het echt oké is dat je met ze praat over moeilijke dingen tijdens je onderzoek. Dat vonden heel veel mensen wel heel bijzonder om te horen."

Over hoe de adviesgesprekken op haar locatie, Noord-Holland, worden gevoerd vertelt ze dat men ernaar streeft om dit altijd met kinderen persoonlijk te doen. Echter is het, door de gigantische wachtlijst op de locatie, soms niet eens mogelijk om adviesgesprekken te voeren, omdat de zitting al bijna is. Ze voegt toe dat ze graag ziet dat het kind 'echt' centraal komt te staan binnen het onderzoek van de RvdK, maar dat daarvoor wel een ommezwaai in het regime noodzakelijk is. In het verslag dat ze schreef over de workshop (Bijlage 11) staan ook de tips die vanuit Villa Pinedo werden aangedragen voor de RvdK vermeld. Zo stellen de jongeren van Villa Pinedo bijvoorbeeld het volgende:

"Geef ons grip en controle. Door ons niet te bevragen/informereren versterk je ons gevoel van machteloosheid!"

Uit het verslag komt tevens naar voren dat de jongeren van Villa Pinedo in hun aanbevelingen voor de RvdK stellen dat ook vijfjarigen iets te vertellen hebben.

Respondent 6, raadsonderzoeker uit Zwolle, geeft tijdens het telefonische interview (Bijlage 9, transcript 6) aan dat ze het idee heeft dat er in Zwolle vaak wel adviesgesprekken met kinderen worden gevoerd. De focus ligt daar namelijk op de rol van het onderzoek, wat mede door de implementatie van de methode Signs of Safety tot stand is gekomen. Ze vult aan dat dit wellicht ook komt doordat de tijd- en productiedruk in Zwolle lager ligt dan die in Noord-Nederland, waar ze ook een aantal jaren heeft gewerkt als raadsonderzoeker. Wanneer je veel druk voelt rondom productie en doorlooptijden kan het namelijk wel eens voorkomen dat het 'goed uitkomt' als een adviesgesprek met kinderen niet wordt gevoerd. In Zwolle voelt respondent 6 ook de ruimte om na te denken en bezig te zijn met het centraal stellen van het kind, ook in adviesgesprekken.

Daarnaast vond op de locatie van de RvdK in Gelderland in 2017 een workshop 'Praten met kinderen' plaats. Daarbij vertelden onder andere jongeren van Villa Pinedo, een stichting waar jongeren van gescheiden ouders professionals en kinderen adviseren, over hun ervaringen met (vecht)scheidingen van hun ouders. Drie medewerkers van de betreffende locatie gaven een interview, dat geplaatst werd op Intranet, over hoe zij de workshop hebben ervaren en welke inzichten er zijn verkregen (Bijlage 12). De medewerkers geven allen aan erg geraakt te zijn door de openheid van de jongeren van Villa Pinedo. Volgens de medewerkers heeft de RvdK misschien wel onvoldoende in de gaten hoe groot de impact van scheidingen is op het leven van kinderen en hoe ver hun loyaliteit naar ouders toe reikt. Ook viel de medewerkers op welke rol het kind nu eigenlijk heeft binnen een scheiding. Namelijk die van volger, toeschouwer en overlever in de strijd. Tot slot werd aan de Gelderlandse medewerkers gevraagd wat zij, met deze ervaring in hun achterhoofd, anders wilden gaan doen. Zij gaven onder andere als antwoord minder toe te willen geven aan de neiging om kinderen te beschermen en daardoor lastige onderwerpen te vermijden, met als gedachte dat het allemaal al zo moeilijk is voor kinderen. Kinderen weten namelijk heel goed waarvoor je komt. Ook vinden de medewerkers dat gespreksvoering met

kinderen meer expliciet besproken moet worden tijdens het start- en besluit-MDO. Ze voegen hier aan toe dat ook het voeren van adviesgesprekken met kinderen meer in het BMDO naar voren moet komen.

4. Conclusie, discussie en aanbevelingen

4.1 Conclusie

De RvdK heeft als taak om de rechten van het kind, voortkomend uit het IVRK, te waarborgen wanneer dit ouders onvoldoende lukt (Raad voor de Kinderbescherming, 2016). Hoewel in de jeugdzorg voortdurend benoemd wordt dat het kind centraal staat in alle onderzoeken, hulpverlening en interventies die hen aangaan, blijkt desalniettemin dat er nog te vaak óver kinderen wordt gesproken, in plaats van mét (Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2016). Dit wordt pijnlijk duidelijk door het rapport dat de Inspectie Jeugdzorg (2016) uitgeeft naar aanleiding van de dood van een achtjarig meisje, dat reeds bekend was binnen de jeugdzorg. De conclusie van het rapport was dat de betrokken instanties zich te veel hebben gericht op de ouders, en te weinig op het kind. Ook de RvdK bevindt zich op het speelveld van de Jeugdzorg, en heeft een invloedrijke rol als het gaat om het beschermen van kinderen. Reden te meer om daarom 'de hand in eigen boezem te steken' en in te zoomen op de wijze waarop de RvdK de rol van kinderen binnen het raadsonderzoek vormgeeft. Dat kinderen altijd worden gezien en/of gehoord lijkt binnen het raadsonderzoek gewaarborgd. Echter twijfelt men of hun rol binnen de besluitvorming en het adviesgesprek eveneens is gegarandeerd. (J. Hoekstra, persoonlijke communicatie, 25 oktober 2016) Middels dit onderzoek is getracht daarover opheldering te geven.

Ten eerste kan concluderend gezegd worden als antwoord op de eerste deelvraag, dat wetenschappelijke literatuur onderschrijft dat het betrekken van kinderen bij besluitvorming- en adviesgesprekken recht doet aan Artikel 12 van het Kinderrechtenverdrag: participatie- en hoorrecht. (Committee on the Rights of the Child, 2009). Het heeft daarnaast ook een gunstig effect op de zelfverzekerdheid en het gevoel van controle over de betrokken hulpverlening van kinderen (Cashmore, 2002). Dat ouders de participatie van kinderen bij besluitvorming en adviesgesprekken kunnen aantasten door het gevoel dat zij hun kinderen moeten beschermen voor moeilijke onderwerpen blijkt ook uit de literatuur (Coyne & Harder, 2011). Tot slot werd uit het literatuur onderzoek duidelijk dat kinderen zelf betrokkenheid bij besluitvorming en adviesgesprekken ook prefereren, maar dit helaas niet altijd zo ervaren. (Van Bijleveld, Dedding & Bunders-Aelen, 2014).

Om de stand van zaken omtrent de participatie van kinderen binnen het adviesgesprek aan het licht te brengen (deelvraag twee) is een dossier/rapport-analyse uitgevoerd. Hieruit blijkt dat van de 46 onderzochte rapporten er in slechts acht te lezen was dat het kind aanwezig was bij het adviesgesprek. Doordat de overige 38 kinderen dus niet zijn betrokken bij het adviesgesprek wordt volgens het Committee on the Rights of the Child (2009) geen recht gedaan aan een betekenisvolle participatie voor deze 38 kinderen. Dit aangezien de laatste stap van de door hen opgestelde vereiste stappen om tot effectieve implementatie van artikel 12 te komen ontbreekt. Ook kan geconcludeerd worden dat het niet uitnodigen van 38 kinderen voor een adviesgesprek niet conform de wensen en behoeftes van kinderen is. Die stellen namelijk dat zij het prettig vinden wanneer een hulpverlener de tijd neemt om hen uit te leggen waarom een beslissing is gemaakt en vraagt naar hoe zij zich daar bij voelen (Van Bijleveld, Dedding, & Bunders-Aelen, 2014).

Uit de online enquête en de interviews om de motivatie van raadsonderzoekers te meten ten aanzien van het wel of niet uitnodigen van kinderen bij adviesgesprekken (deelvraag twee) kan geconcludeerd worden dat het merendeel van de medewerkers kinderen vaker wel dan niet uitnodigt voor een adviesgesprek (82, 1%) en dat leeftijd, IQ of gedragsproblematiek geen onweerlegbaar argument is om het niet te doen. Toch komt uit eerder genoemd dossieronderzoek naar voren dat leeftijd en problematiek benoemd worden in de rapporten als zijnde een afweging om kinderen niet te laten participeren.

Er zijn naast de elf medewerkers die het totaal oneens zijn met de stelling: "Kinderen in de leeftijd van vier tot acht jaar zijn te jong om persoonlijk deel te nemen aan een adviesgesprek" (Figuur 3) ook vijf medewerkers die het eens zijn met de stelling, terwijl het Committee (2009) leeftijdsgrenzen juist sterk afraadt, om ieder kind een eerlijke kans te kunnen bieden op participatie. Ook is een leeftijdsgrens volgens de feedback van de kinderen van Villa Pinedo (Bijlage 11) niet op zijn plek, daar zij stellen dat ook vijfjarigen iets te vertellen hebben. Tevens kan geconcludeerd worden dat de meeste medewerkers geen behoefte hebben aan strakkere kaders in het beleid omtrent adviesgesprekken met kinderen.

Tot slot kan als antwoord op deelvraag drie geconcludeerd worden dat Noord-Nederland in vergelijking met Zwolle, Noord-Holland en Gelderland dezelfde ambitie kent omtrent de participatie binnen adviesgesprekken, namelijk bij voorkeur altijd adviesgesprekken mét kinderen. Net als de medewerker uit Noord-Holland aangeeft (Bijlage 9, transcript 7), spelen ook voor Noord-Nederland tijd- en productiedruk (zo veel mogelijk zaken afronden) een rol. Dat afname van deze factoren leidt tot meer ruimte en aandacht voor kinderp participatie wordt uitgedrukt door een medewerker van de locatie in Zwolle (Bijlage 9, transcript 6). Ook op landelijk niveau kan worden geconcludeerd dat Noord-Nederland niet alleen staat als het gaat om twijfels over kinderp participatie, gezien de terugkoppeling die door medewerkers uit het hele land werd gedaan over de noodzaak om het handelen binnen de RvdK radicaal te veranderen, zodat het kind écht centraal kan worden gesteld in het onderzoek.

Terugkijkend op de hoofdvraag: *"In hoeverre betreft de RvdK in de dagelijkse praktijk, conform zijn beleid, kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar bij het adviesgesprek binnen het civiele onderzoek?"* kan op basis van bovenstaande beantwoording van de deelvragen worden bepleit dat de RvdK in Noord-Nederland kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar niet conform zijn beleid betreft binnen het adviesgesprek. Dit omdat in het beleid wordt gesteld dat de taken en bevoegdheden van de RvdK voortkomen uit het IVRK (Raad voor de Kinderbescherming, 2016). Het IVRK stelt namelijk dat kinderen ongeacht hun leeftijd ten alle tijden betrokken dienen te worden bij besluitvorming en advies. Echter, stelt de RvdK in zijn beleid vast dat ieder onderzoek wordt afgesloten met een gesprek met ouders én het kind tenzij het belang van het kind dit niet toelaat. Medewerkers interpreteren leeftijd, belastbaarheid en niveau als factoren die ervoor zorgen dat 'het belang van het kind het niet toelaat' om het te betrekken bij besluitvorming- en advies. Vanuit die visie handelen zij wel conform het beleid. Dit zorgt ervoor dat alles overziend enkel de volgende conclusie kan worden getrokken: Het beleid dat de RvdK hanteert ten aanzien van adviesgesprekken met kinderen en de interpretatie daarvan door medewerkers is niet conform het IVRK, waarop de RvdK zich wel zegt te baseren.

4.2 Discussie

De conclusies die voort zijn gekomen uit het onderzoek, zullen naar verwachting op zijn minst opschudding veroorzaken aangezien de implementering van het IVRK binnen het beleid in twijfel wordt getrokken. Dit zal, in het licht van de huidige politieke verontrusting omtrent kinder-participatie juist een positief gegeven kunnen zijn voor de RvdK, omdat door de conclusies uit het onderzoek ook mogelijkheid is ontstaan tot verbetering en aanscherping. Hoewel er vanzelfsprekend getracht is te komen tot valide en betrouwbare resultaten, is desondanks een aantal kritische kanttekeningen op zijn plaats. Allereerst kan gesteld worden dat alleen het raadplegen van beschermingsonderzoeken niet representatief is voor alle adviesgesprekken die bij de RvdK worden gevoerd. Er kan tevens een zekere nuance worden aangebracht tussen beschermingszaken en G&O zaken, gelet op hun aard. Dit zeker omdat uit de interviews met medewerkers uit Noord-Nederland is gebleken dat in G&O zaken nog wel eens weerstand voorkomt bij ouders ten aanzien van kinder-participatie. Ten tweede speelt de vraag hoe het kan dat uit de resultaten van het surveyonderzoek blijkt dat het grootste deel van de medewerkers vaker wel dan niet met kinderen de adviezen bespreekt, terwijl uit de rapporten naar voren kwam dat slechts acht van de 46 kinderen aanwezig waren. Dit zou kunnen worden verklaard vanuit het feit dat van de 630 rapporten er 46 zijn bestudeerd. De kans bestaat dat binnen de steekproef enkel de 'uitzonderingen' zijn geselecteerd of dat er sprake is geweest van onderliggende factor bij medewerkers speelden tijdens het invullen van de survey, waartegen een kritische noot kan worden geplaatst. Tot slot is het jammer dat er maar schaars is gereageerd op de vragenlijst die naar medewerkers uit andere locaties is verzonden. Hierdoor ontbreekt het aan een volledig betrouwbaar antwoord op de vraag vanuit de opdrachtgever "Hoe doen wij het nu eigenlijk ten aanzien van andere locaties?" Naar verwachting zullen de resultaten die desondanks toch, middels een omweg, zijn verkregen een indicatie kunnen geven in de goede richting.

4.3 Aanbevelingen

Aanbevelingen voor de organisatie:

- ✓ Uit de resultaten komt naar voren dat er een verschil bestaat tussen hoe kinderen aankijken tegen participatie en hoe volwassenen (professionals) dat doen. Om hierin meer overeenstemming te bereiken is aan te bevelen dat de RvdK Noord-Nederland, zoals landelijk al gedaan wordt, ook gebruik gaat maken van de adviezen en ervaringen van kinderen en jongeren zelf. Hiervoor zou eventueel Villa Pinedo kunnen worden geraadpleegd, maar ook een 'eigen' jongerenraad, waardoor de lijnen nog korter zijn, zou hiertoe kunnen bijdragen. Het creëren van zo'n jongerenraad is dan ook een gewichtig advies.
- ✓ Om te garanderen dat ten aanzien van het wel of niet uitnodigen van kinderen voor een adviesgesprek afwegingen volgens het IVRK worden gemaakt, wordt geadviseerd om dit in de praktijk als **vast** agendapunt terug te laten komen in elk besluitvormend MDO van het civiele onderzoek, zoals vermeld staat in het beleid.
- ✓ Uit de resultaten komt naar voren dat de interpretatie van het beleid rondom adviesgesprekken niet conform het IVRK verloopt. Geadviseerd wordt dan ook om medewerkers, zowel kernfunctionarissen als ondersteunende medewerkers (gedragswetenschappers en juristen) hierover voor te lichten om vervolgens consensus te bereiken over wat wel- en niet een reden mag zijn voor onthouding van kinder-participatie binnen het adviesgesprek. Hierdoor heeft elk kind bij aanvang van een onderzoek bij de RvdK een eerlijke kans op participatie.

- ✓ Ten aanzien van het beleid wordt geadviseerd specifiek toe te voegen aan paragraaf 3.2.12 dat wanneer een kind niet wordt betrokken bij besluitvorming en advies, dit wordt vermeld in het rapport en dat afwegingen conform het IVRK gemaakt worden.

Aanbevelingen voor toekomstig onderzoek

- ✓ Ten aanzien van toekomstig onderzoek wordt aan de RvdK Noord-Nederland aanbevolen te laten onderzoeken op welke wijze het adviesgesprek inhoudelijk kan worden vormgegeven om kinderen zo optimaal mogelijk te kunnen laten participeren. Hierbij kan gedacht worden aan uiterlijke vormgeving (plaatjes, kleurtjes) en inhoudelijke factoren (hoe vertel je adviezen aan beperkte kinderen of heel jonge kinderen). Dit omdat uit de resultaten naar voren kwam dat medewerkers wel eens twijfels hebben of hun boodschap 'echt' aankomt.
- ✓ Medewerkers gaven tevens aan dat binnen G&O onderzoeken ouders nog al eens de participatie van hun kinderen bij het onderzoek kunnen belemmeren. Het is daarom wellicht van belang onderzoek te doen naar de rol van ouders binnen participatie van kinderen bij het raadsonderzoek en te onderzoeken hoe de RvdK dit kan ondermijnen.

Literatuurlijst

- Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek! Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. (2^e gew. Dr.). Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Bakker, M. (2016). *Meldingen bij de RvdK voor de Kinderbescherming: bevindingen van het onderzoek in tien regio's*. Geraadpleegd op 25 februari, 2016 via Intranet Raad voor de Kinderbescherming.
- Bartelink, C., & Kooijman, K. (2014). *Beslissen over hulp door ouders, jeugdige én de jeugd – en gezinsgeneralist*. Geraadpleegd op 13 maart, 2017 via [http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/\(316915\)-Beslissen-over-hulp-door-ouders,-jeugdige-en-de-jeugd--en-gezinsgeneralist.pdf](http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/(316915)-Beslissen-over-hulp-door-ouders,-jeugdige-en-de-jeugd--en-gezinsgeneralist.pdf)
- Bartelink, C., Meuwissen, I. & Eijgenraam, K. (2015). *Richtlijn samen met jeugdige en ouders beslissen over passende hulp voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. Nederlands Jeugdinstituut. Geraadpleegd op 25 november, 2016, via http://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2016/01/Richtlijn-Samen-beslissen_Onderbouwing.pdf
- Bartelink, C., Ten Berge, I. & Van Yperen, T. (2013). *Beslissen over effectieve hulp: wat werkt in indicatiestelling?* Nederlands Jeugd instituut. Geraadpleegd op 13 maart, 2017, via [http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/\(316668\)-Beslissen-over-hulp.pdf](http://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/(316668)-Beslissen-over-hulp.pdf)
- Bijleveld, G. van., G., Dedding, C.W.M., & Bunders-Aelen, J.F.G. (2014). Seeing eye to eye or not? Young people's and child protection worker's perspectives on children's participation within the Dutch child protection and welfare services. *Children and Youth Services Review*, 47, 253-259.
- Bilsen, H.P.J.G. van (1992). Motivatie als voorwaarde en brug tussen ongemotiveerde cliënt en overgemotiveerde hulpverlener. *Nederlands tijdschrift voor opvoeding, vorming en onderwijs*, 8, 206-213.
- Boeije, H. (2012). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: Denken en doen*. Den Haag: Boom Lemma Uitgevers.
- Boer, M. de. & Noom, M. (2005). *Gedwongen motivatie: ots- jongeren en hun motivatie voor hulpverlening*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Cashmore, J. (2001). Promoting the participation of children and young people in care. *Child Abuse & Neglect* 26 (2002), 837-847.
- Centraal bureau voor de Statistiek. (2016). *Jeugdbescherming en jeugdreclassering 1^e halfjaar 2016*. Geraadpleegd op 25 november, 2016, via <http://jeugdmonitor.cbs.nl/media/214407/2016A412-jeugdbescherming-en-jeugdreclassering-1e-halfjaar-2016.pdf>
- Committee on the Rights of the child (2009). *General Comment no. 12. The right of the child to be heard*. Geneva: United Nations.

- Coyne, I. & Harder, M. (2011). Children's participation in decision-making: Balancing protection with shared decision-making using a situational perspective. *Journal of child health care*, 15(4), 312-319.
- De Graaf, J.H., Polhuijs, E., Bahadur, N.N., Van der Meij, N. & Schäperkötter, L. (2014). *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de Nederlandse rechtspraak: Deel II*. Center for Children's Rights Amsterdam (CCRA). Geraadpleegd op 23 november, 2016, via <http://www.ccra.nl/wp-content/uploads/2016/08/ccra-j-h-de-graaf-e-a-de-toepassing-van-het-internationaal-verdrag-inzake-de-rechten-van-het-kind-in-de-nederlandse-rechtspraak-deel-ii-2015.pdf>
- Feldman, R.S. (2009). *Ontwikkelingspsychologie*. Amsterdam: Pearson Education Benelux.
- Graaf, J.H. de., Polhuijs, E., Bahadur, N.N., Van der Meij, N. & Schäperkötter, L. (2014). *De toepassing van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de Nederlandse rechtspraak: Deel II*. Center for Children's Rights Amsterdam (CCRA). Geraadpleegd op 23 november, 2016, via <http://www.ccra.nl/wp-content/uploads/2016/08/ccra-j-h-de-graaf-e-a-de-toepassing-van-het-internationaal-verdrag-inzake-de-rechten-van-het-kind-in-de-nederlandse-rechtspraak-deel-ii-2015.pdf>
- Gray, A. (2002). *A report for the ministry of social development and ministry of youth affairs*. New Zealand: Ministry of social development.
- Hart, R. (1992). *Children's Participation: From Tokenism to Citizenship*. Florence: International Child Development Centre of UNICEF.
- Inspectie Jeugdzorg. (2016). *Casusonderzoek Drenthe: Onderzoek naar aanleiding van het overlijden van een kind*. Geraadpleegd op 25 november, 2016, via <https://www.inspectiejeugdzorg.nl/documenten/Casusonderzoek%20naar%20aanleiding%20van%20het%20overlijden%20van%20een%20kind%20in%20Drenthe.pdf>
- Lamers, E. (2008). Praten met kinderen en jeugdigen in de eerste lijn. *Huisarts en Wetenschap*, 51 (13), 678-681.
- Morris, K., Brandon, M. & Tudor, P. (2013). *Rights, responsibilities and pragmatic practice: family participation in case reviews*. *Child Abuse Review*, 24, 198-209.
- Poston, J. M., & Hanson, W.E. (2010). Meta-analysis of psychological assessment as a therapeutic intervention. *Psychological Assessment*, 22(2). 203-212.
- Raad voor de Kinderbescherming. (2016). *Het kwaliteitskader voor de Raad voor de Kinderbescherming 2016*. Geraadpleegd op 23 november, 2016, via <file:///C:/Users/gebruiker/Downloads/Kwaliteitskader+RvdK+2016.pdf>
- Raad voor de Kinderbescherming. (2016). *Protocol Beschermingstaken*. Geraadpleegd op 23 november, 2016, via <file:///C:/Users/GEBRUI~1/AppData/Local/Temp/Protocol+Beschermingstaken+oktober+2016+def.pdf>
- Raad voor de Kinderbescherming. (2016). *Protocol Gezag en Omgang na scheiding*. Geraadpleegd op 23 november, 2016, via <file:///C:/Users/GEBRUI~1/AppData/Local/Temp/Protocol+Gezag+en+omgang+na+scheiding+okt+2016+def.pdf>

- Richards-Schuster, K. & Pritzker, S. (2015). *Strengthening youth participation in civic engagement: Applying the Convention on the Rights of the Child to social work practice*. Elsevier. Geraadpleegd op 23 november, 2016, via https://www.researchgate.net/profile/Suzanne_Pritzker/publication/280952764_Strengthening_youth_participation_in_civic_engagement_Applying_the_Convention_on_the_Rights_of_the_Child_to_social_work_practice/links/55d552bf08ae6788fa352d3b.pdf
- Serra, M. & Minderaa, R.B. (1996). *Problemen in de sociale interactie en communicatie bij kinderen met een aan autisme verwante stoornis*. Kind en Adolescent. Geraadpleegd op 21 januari, 2017, via <http://link.springer.com.springerlink.access.stenden.com/article/10.1007/BF03060622>
- Shier, H. (2001). Pathways to participation: openings, opportunities, and obligations. A new model for enhancing children's participation in decision-making in line with article 12.1 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *Children & Society*, 15, 107-117.
- Swift, J.K., & Callahan, J.L. (2009). *The Impact of Client Treatment Preferences on Outcome: A Meta-analysis*. *Journal of Clinical Psychology*, jaargang 65, nummer 4368-381.
- Tweede Kamer der Staten-Generaal. (2016). *Aanpak huiselijk geweld: verslag van een algemeen overleg*. Geraadpleegd op 21 november, 2016, via file:///C:/Users/gebruiker/Documents/Verslag_van_een_algemeen_overleg_gehouden_op_12_oktober_2016_over_Kindermishandeling_GIA.pdf
- Van Dale, (n.d.). *Betekenis (civiel)*. Geraadpleegd op 7 december, 2016, via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=civiel&lang=nn>
- Van Dale, (n.d.). *Betekenis (civiel)*. Geraadpleegd op 7 december, 2016, via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=civiel&lang=nn>
- Van Dale, (n.d.). *Betekenis (praktijk)*. Geraadpleegd op 7 december, 2016, via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=praktijk&lang=nn>
- Van Dale, (n.d.). *Betekenis (advies)*. Geraadpleegd op 7 december, 2016, via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=advies&lang=nn>
- Van Dale, (n.d.). *Betekenis (gesprek)*. Geraadpleegd op 7 december, 2016, via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=gesprek&lang=nn>
- Van Dale, (n.d.). *Betekenis (betrekken)*. Geraadpleegd op 7 december, 2016, via <http://www.vandale.nl/opzoeken?pattern=betrokken&lang=nn>
- Verheij, F., Westermann, G.M.A., & Maurer, J.M.G. (2014). *Adviseren over en plannen van jeugdhulp*. Amsterdam: Uitgeverij SWP.
- Verhoeven, N. (2011). *Wat is onderzoek: Praktijkboek methoden technieken voor het hoger onderwijs* (4^e druk). Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Vries, S. de. & Prüst, H. (2017). *Oplossingsgericht werken in het sociaal werk: Interventiebeschrijving*. Movisie. Geraadpleegd op 21 maart, 2017 via [https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodebeschrijving_Oplossingsgericht_werken_1%20\[MOV-12776173-1.0\].pdf](https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Methodebeschrijving_Oplossingsgericht_werken_1%20[MOV-12776173-1.0].pdf)

Bijlagen

Beoordelingsadvies opdrachtgever
Bijlage 1: Uitkomst Random Number Generator
Bijlage 2: Surveyonderzoek
Bijlage 3: Topiclijst
Bijlage 4: Vragenlijst focusgroep
Bijlage 5: Analyseschema dossieronderzoek
Bijlage 6: Resultaat open vragen surveyonderzoek
Bijlage 7: Woordelijke transcripten interviews
Bijlage 8: Codeboom interviews
Bijlage 9: Transcripten focusgroep
Bijlage 10: Terugkoppeling workshop kind als kompas
Bijlage 11: Verslag LMO dag
Bijlage 12: Interviews Gelderland
Bijlage 13: Resultaten surveyonderzoek
Bijlage 14: Invulformulier scripties HBO kennisbank
Bijlage 15: Toestemmingsformulier HBO kennisbank

Beoordelingsadvies opdrachtgeve

Bijlage 1: Random Number Generator

True Random Number Service

Do you own an iOS or Android device? [Check out our app!](#)

Random Integer Generator

Here are your random numbers:

162	314	71	209	240
156	610	533	438	579
336	328	118	220	165
132	166	362	605	128
367	567	342	421	482
483	404	13	119	74
433	14	318	266	95
75	267	608	161	325
303	375	298	599	555
225	413	209	610	239

Timestamp: 2017-04-03 11:37:52 UTC

Bijlage 2: Surveyonderzoek

Survey-onderzoek Raad voor de Kinderbescherming door Julie Drenth

Beste deelnemer en collega,

Allereerst wil ik u bedanken voor het feit dat u de tijd heeft genomen om de vragenlijst in te vullen. Uw mening en ervaring is van grote waarde voor het realiseren van een betrouwbaar en gedegen onderzoek.

De volgende informatie is belangrijk voor het invullen van de vragenlijst:

- * Met 'kinderen' wordt in de vragenlijst kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar bedoeld, mijn onderzoek richt zich op kinderen van die leeftijdscategorie.
- * Met 'adviesgesprek' wordt binnen de KB en G&O onderzoeken het laatste gesprek bedoeld waarin u het advies van de RvdK aan de cliënten mededeelt. We gaan er in dit onderzoek vanuit dat dit persoonlijk wordt gedaan.

Wanneer u de vragenlijst volledig heeft ingevuld drukt u op 'submit' onder aan de pagina om uw antwoorden te verzenden.

Succes!

* Required

1. Hoe goed bent u op de hoogte van het beleid van de RvdK omtrent het adviesgesprek ? *

	1	2	3	4	5	
Niet goed	☐	☐	☐	☐	☐	Uitstekend

2. Ik zou het prettig vinden wanneer de RvdK kaders ontwerpt die bepalen of een kind wel of niet kan participeren in het adviesgesprek (rekening houdend met leeftijd, IQ, gedragsproblematiek etc.) *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

3. Ouders moeten zelf het advies van de RvdK aan hun kinderen vertellen *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

4. Wanneer kinderen actief worden betrokken in het adviesgesprek hebben zij meer motivatie voor eventuele verdere (gedwongen) hulpverlening *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

5. Ik bespreek het advies van de RvdK altijd persoonlijk met kinderen *

- ☐ Altijd
☐ Vaker wel dan niet
☐ Vaker niet dan wel
☐ Nooit

6. Kinderen die zich in de jeugdzorg bevinden zijn te kwetsbaar om zelf beslissingen over hun eigen welzijn te kunnen maken *

Mark only one oval.

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

7. Een kind in de leeftijd van vier tot en met acht jaar is te jong om persoonlijk deel te nemen aan het adviesgesprek *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

8. Kinderen met een licht verstandelijke beperking (IQ tussen de 50 en 85) zijn niet in staat te participeren in het adviesgesprek *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

9. Een kind in de leeftijd van acht tot en met twaalf jaar is oud genoeg om deel te nemen aan het adviesgesprek *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

10. Het kost te veel tijd om met kinderen persoonlijk het adviesgesprek te voeren *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

11. Kinderen met een gedragsstoornis zijn niet in staat te participeren in het adviesgesprek *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

12. Welke factoren beïnvloeden uw keuze omtrent het wel of niet laten participeren van kinderen in het adviesgesprek? *

13. Door kinderen te laten participeren in het adviesgesprek belast je ze onnodig met verontrustende informatie of moeilijke beslissingen *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

14. Ik prefereer een telefonisch adviesgesprek met kinderen boven een persoonlijk adviesgesprek *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

15. Het wel of niet persoonlijk uitnodigen van kinderen voor een adviesgesprek is gespreksonderwerp tijdens het besluit MDO *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

16. Het adviesgesprek met kinderen moet apart van ouders worden gevoerd *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

17. Ouders mogen zelf beslissen of hun kind wel of niet participeert in het adviesgesprek *

	1	2	3	4	5	
Eens	☐	☐	☐	☐	☐	Oneens

18. Bent u tevreden over de wijze waarop u op dit moment vorm geeft aan het adviesgesprek? *

- ☐ Helemaal niet tevreden
- ☐ Niet tevreden
- ☐ Min of meer tevreden
- ☐ Wel tevreden
- ☐ Helemaal tevreden

19. Indien u op de vorige vraag 'helemaal niet tevreden' 'niet tevreden' of 'min of meer tevreden' heeft geantwoord, beschrijf dan hier wat maakt dat het niet lukt om het adviesgesprek vorm te geven zoals u zou willen. Anders kunt u deze vraag overslaan.

Powered by

Bijlage 3: Topiclijst

Topics	Voorbeeldvragen
Participatie	1. Wat versta jij onder participatie van kinderen? 2. Hoe zie jij het niveau van participatie van kinderen tijdens het adviesgesprek? 3. Hoe schat jij in dat kinderen hun participatie binnen de onderzoeken van de RvdK ervaren?
Beleid	1. Wat vindt jij van het beleid van de RvdK t.a.v. het adviesgesprek? 2. Hoe gebruik jij dit beleid tijdens de adviesgesprekken? 3. Wat zou er volgens jou anders kunnen?
Het adviesgesprek	1. Hoe ziet bij jou het adviesgesprek met kinderen eruit? 2. Wat helpt jou tijdens het vormgeven van het adviesgesprek met kinderen? 3. Wat maakt dat je kinderen niet uitnodigt voor een persoonlijk adviesgesprek? 4. Wat maakt dat je ze wel uitnodigt ? 5. Benoem positieve en negatieve factoren van het adviesgesprek
Ouders	1. Hoe ervaar jij de visie van ouders ten aanzien van het adviesgesprek met kinderen? 2. In welke mate vindt jij dat ouders beslissen over de participatie van kinderen tijdens het adviesgesprek?
Informatie van kinderen	1. Hoe verwerk je de informatie die je krijgt van kinderen tijdens het onderzoek? 2. Welke invloed heeft de informatie van kinderen op jouw besluitvorming?
Tips/opmerkingen	1. Wat zou je mij willen meegeven t.a.v. het onderzoeken/ontwerpen van een beleid over het betrekken van kinderen tijdens het adviesgesprek?

Bijlage 4: Vragenlijst focusgroep

Goedemiddag allemaal,

Ervanuitgaande dat jullie door Robert Vonk danwel Jan Hoekstra zijn benaderd met de vraag of jullie wilden meewerken aan een aantal vragen in het kader van mijn onderzoek verstuur ik deze mail.

A: wij hebben al mailcontact gehad en gezien je expertise en de raakvlakken met het onderwerp ben ik ook heel erg benieuwd naar jouw mening en visie, mocht je willen meewerken!

Alvast ontzettend bedankt voor jullie bijdrage en bereidheid.

Even kort over mij en mijn onderzoek:

Mijn naam is Julie. Ik ben 21 jaar oud en studeer SPH aan de Stenden Hogeschool te Leeuwarden.

Op dit moment loop ik een jaarstage bij de RvdK in Leeuwarden en verricht ik onder andere onderzoek naar **de participatie van kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar binnen het adviesgesprek in onderzoeken van de RvdK**.

Naar aanleiding van de oproep vanuit de politiek om binnen de jeugdzorg meer mét kinderen te spreken in plaats van óver ze, ontstond bij de RvdK in Noord-Nederland enige bezorgdheid.

Met name ten aanzien van de adviesgesprekken; er bestaat het beeld dat deze af en toe niet met kinderen persoonlijk worden gevoerd, terwijl dit wel in het beleid is opgenomen.

Het adviesgesprek met kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar kan om een heleboel redenen niet persoonlijk worden gedaan,

hier in Noord-Nederland bleken bijvoorbeeld uit het **surveyonderzoek** dat ik uitvoerde de volgende factoren een grote rol te spelen in de afweging om het wel of niet te doen:

- Leeftijd kind
- Ontwikkelingsniveau kind
- Belastbaarheid van het kind (In hoeverre kan het kind de informatie en het advies 'aan')
- Tijds- en productiedruk
- Mening van de (gezaghebbende) ouders en hun weerstand
- Aard van het advies

Vanuit de **verdiepende interviews** die ik afnam bleek dat de intentie van raadsonderzoekers om met kinderen van deze leeftijdscategorie het advies persoonlijk te bespreken absoluut aanwezig is, maar dat een aantal van hen zegt dat het beter kan en er best geïnvesteerd kan worden in kennis danwel 'tools' om de adviesgesprekken met kinderen in deze leeftijd te verbeteren en begrijpelijker te maken voor het kind, voor elk kind, ook met beperkingen.

Nu mijn vraag aan jullie:

Vanuit mijn opdrachtgever, Robert Vonk, heb ik het verzoek gekregen om uit te zoeken hoe de andere locaties van de RvdK in Nederland eigenlijk aankijken tegen dit onderwerp.

Om op deze vraag antwoord te kunnen geven vind ik het belangrijk om de visie en mening van een aantal vertegenwoordigers van andere locaties (jullie) te vergelijken met die in Noord-Nederland. Uiteindelijk met het doel om enige 'overeenstemming' te bereiken en hoogwaardige aanbevelingen ten aanzien van het beleid te kunnen doen. Uiteraard ben ik benieuwd naar alles wat er in jullie op komt bij het lezen van deze E-mail en het nadenken over het onderwerp, maar om alvast een beetje structuur aan te brengen heb ik de volgende vragen opgesteld:

Leeft het onderwerp binnen de locaties waar jullie werkzaam zijn?

Hoe wordt binnen jullie locatie getracht de adviesgesprekken vorm te geven?

Hoe wordt het daadwerkelijk, in jullie visie, opgepakt in de praktijk?

En, tenslotte: herkennen jullie de resultaten zoals die hier boven beschreven zijn ook binnen de eigen locatie?

Ik verwacht niet dat jullie iets kunnen zeggen namens de gehele locatie en alle raadsonderzoekers, er bestaan uiteraard per medewerker verschillen.

Ter info heb ik mijn onderzoeksvoorstel meegestuurd waarin de opzet en aanleiding van het onderzoek staat beschreven.

Uiteraard; heb je tips, vragen of bijvoorbeeld opmerkingen? Laat het me weten!

Jullie antwoorden kunnen gewoon per mail naar mij verstuurd worden.

Ik wil jullie vragen of dit lukt binnen ongeveer een week tijd (mag natuurlijk ook eerder!), mocht dit veel te snel en niet haalbaar zijn; zou je mij dat willen laten weten? Dan pas ik dat in de planning aan.

Na het ontvangen van jullie mails vat ik alles samen en ontvangen jullie van mij een samenvatting terug met daarin de resultaten en natuurlijk ook het uiteindelijke onderzoeksrapport wanneer deze klaar is.

Nogmaals; nu al bedankt voor jullie aandacht en medewerking.

Voel je niet verplicht om enorm veel te schrijven en/of tijd te investeren, ik ben met alles tevreden en blij!

Nog een prettige dag gewenst.

Met vriendelijke groet,

Julie Drenth

Raadsonderzoeker i.o.

.....

Raad voor de Kinderbescherming

Leeuwarden

Lange Marktstraat 5 | 8911 AD |

.....

T: +31582343311

M: +31625644596

J.Drenth@rvdk.minvenj.nl

www.kinderbescherming.nl

Bijlage 5: Analyse schema dossieronderzoek

Analysedocument steekproeftrekking dossieronderzoek

Algemene gegevens

Naam kind(eren):

Kind-dossiernummer:

Kind-zaaknummer:

Specifieke gegevens

<i>Leeftijd</i>	
<i>Gezinssituatie</i>	
<i>Reden onderzoek</i>	
<i>Kind aanwezig tijdens adviesgesprek?</i>	
<i>Reactie kind op advies bekend?</i>	
<i>Reden wel of niet aanwezig bij adviesgesprek</i>	

Opmerkingen:

Bijlage 6: Resultaat open vragen surveyonderzoek

12. Welke factoren beïnvloeden uw keuze omtrent het wel of niet laten participeren van kinderen in het adviesgesprek?(28 responses)

persoonlijke omstandigheden als belastbaarheid, leeftijd, situatie per kind

Kinderen krijgen dan een heldere uitleg. Door een van de ouders zou het wat (bedoeld of onbedoeld) verdraaid kunnen worden, met name bij gescheiden ouders. *Ik ga er trouwens vanuit dat je met participeren (vraag 13) een apart gesprekje met het kind voor ogen hebt, en niet dat het kind bij het gesprek met ouders zit?

Leeftijd, niveau van het kind, rol ouders, omstandigheden van het kind.

Ligt aan het niveau en het besef van het kind. Ik probeer het altijd zoveel mogelijk te doen.

Een kind heeft een gesprek gehad en het is heel fijn als het kind ook van de

RvdKsonderzoeker hoort wat er uiteindelijk gaat gebeuren. Ouders kunnen een verkleurd verhaal vertellen.

Dit is per zaak afhankelijk. Ik voer de adviesgesprekken met kinderen apart van het gesprek met ouders. Daarbij is de belastbaarheid een factor waar ik rekening mee houdt. Dit maakt dat ik in eerste instantie een genuanceerd advies zou vertellen ipv niets. Het moet het kind niet meer aangedaan maken, maar wel meer duidelijkheid geven (en mogelijk perspectief).

De belastbaarheid van een kind. Dit is een vrij algemeen begrip en dient per onderzoek zorgvuldig afgewogen te worden. Wat van invloed kan zijn is bijvoorbeeld de kwetsbaarheid van een kind in de vorm van psychische stoornissen (angst stoornis etc.) of de kwetsbaarheid van een kind in de vorm van een verstandelijke beperking. Dit alles hoeft echter niet per definitie te betekenen dat een kind niet betrokken wordt tijdens het adviesgesprek. Daarbij ben ik ook van mening dat wanneer je een kind persoonlijk gesproken hebt in een onderzoek, je hem/haar ook betreft bij het adviesgesprek. Welke factor ook nog meegewogen dient te worden is de mening van de gezaghebbende ouder(s). Wanneer één van hen of allebei vindt dat het kind niet gesproken mag worden in het onderzoek, dan wel tijdens het adviesgesprek, zal hieraan gehoor gegeven moeten worden (of op z'n minst besproken moeten worden in een multidisciplinair overleg). Hoewel het uitgangspunt van de RvdK is om ten alle tijden in gesprek te gaan met het kind, zal uiteindelijk dan ook de vraag gesteld moeten worden wat de meerwaarde is van het spreken van het kind en in welke positie je een kind duwt wanneer de gezaghebbende ouder niet wil dat je met het kind in gesprek gaat. Kortom: maatwerk als het gaat om kinderen spreken tijdens adviesgesprekken.

Hun ontwikkelingsniveau.

Leeftijd, niveau van het kind en in hoeverre het een belasting voor het kind is (MDO besluit).

Dit is het niet per definitie, als raadsonderzoeker bepaal je zelf wat je een kind vertelt en wat het zou moeten weten. Als beide ouders zich kunnen vinden in het advies, heeft het meerwaarde dat ouders het advies (gezamenlijk met de kinderen) bespreken. Soms vraag ik lopende hulpverlening (bv GV) het advies met de kinderen te bespreken, bijvoorbeeld nadat de kire een uitspraak heeft gedaan. Mocht een rechter anders beslissen dan ons advies, is dit in sommige gevallen verwarrend voor kinderen.

De aard van het besluit. Soms gaat het enkel over het gezag (bij g&o zaken) en vaak is een (jonger) kind niet op de hoogte hiervan, laat staan dat het weet wat gezag inhoud. Je kunt het kind dan wel in het onderzoek betrekken zonder dat het kind echt weet dat er een besluit over het gezag van ouders genomen gaat worden.

- draagkracht van kk in verhouding met draaglast (laatst had ik dermate getraumatiseerde kk met bovendien een laag IQ dat advies over GzBM geen toegevoegde waarde zou hebben volgens pleegouders, gv en moeder) - tijdsdruk (b.v. spoedonderzoek, ouders zeggen afspraak af, dan pak ik door en wacht niet tot ze wel zin/tijd vrij maken)

Enorme weerstand van ouders om een advies gesprek met kinderen te voeren Angst en enorme weerstand bij een kind zelf

SOORT ZAAK EN ADVIES, NIVEAU, LEEFTIJD, TE VERWACHTEN IMPACT OP HET KIND

belastbaarheid van het kind, positie t.o.v. 'het probleem'/ de zorgen

leeftijd kind, medewerking ouders en de situatie, het is echt maatwerk

leeftijd, ontwikkelingsniveau (IQ/sociaal emotioneel), draagkracht, invloed/belasting door ouders, enz enz

de belastbaarheid van het kind dient als uitgangspunt.

niveau of problematiek kind en spanningsveld ouders

leeftijd, psychische gesteldheid van het kind, IQ

De afweging van baat hebben bij het gesprek en de druk die het met zich mee brengt voor het kind.

Belastbaarheid kind. Een advies gesprek moet niet een doel op zich zijn, maar een middel om het voor een kind overzichtelijk en begrijpelijk te houden. Aangezien dit niet in een lijstje te vatten is moet dat per kind ingeschat worden.

Niveau van het kind en problematiek.

beeld (mogelijkheden) van het kind, behoefte/belang van het kind tav besluit/ verandering, tijd tussen besluit en zitting, houding ouders

In hoeverre het kind de situatie begrijpt, de aard van het advies, de reactie van ouders op het advies en of het advies helpend is of voor verwarring zal zorgen.

Leeftijd, te zware belasting en IQ

Ligt altijd geheel aan het kind, ik probeer me altijd in het adviesgesprek aan te passen aan leeftijd, niveau eventuele gedragsproblematiek van het kind.

Beperkte tijd tot de zitting, productiedruk, beschikbaarheid van het kind (bijvoorbeeld opname voor behandeling), houding van ouders.

Bovengenoemde punten zoals leeftijd, IQ, persoonlijke problematiek enz. De beslissing is altijd na een zorgvuldige overweging waarin er altijd sprake is van maatwerk.

Leeftijd en of het in het belang van het kind is en het kind niet teveel belast wordt met nog een gesprek met een hulpverlener. Ook de factor of ouders het met het kind kunnen bespreken speelt mee, soms is die keuze beter en rustiger voor het kind.

19. Indien u op de vorige vraag 'helemaal niet tevreden' 'niet tevreden' of 'min of meer tevreden' heeft geantwoord, beschrijf dan hier wat maakt dat het niet lukt om het adviesgesprek vorm te geven zoals u zou willen. Anders kunt u deze vraag overslaan.(8 responses)

n.v.t.

n.v.t.

Ik ben wel tevreden. Maar zou het allerliefst alle kinderen persoonlijk het advies vertellen. Uit tijdsgebrek (omdat kind op school zit of ver weg woont en het niet wilt belasten door weer naar Leeuwarden te reizen) gebeurt het ook geregeld telefonisch. Het belangrijkste vind ik in ieder geval dat het kind middels mij (raadsonderzoeker) hoort wat het advies is.

Het is altijd inspelen op de situatie. Ik ben meestal wel tevreden.

Het advies heeft impact op (ouders en) kk. Maar het is het laatste gesprek met de kk, dus weet ik niet hoe de kinderen het hebben ervaren. Ik vraag er soms expliciet naar wanneer ik met ouders nog over hun reactie op het conceptrapport contact heb.

Ik zou soms meer tijd willen krijgen.

Sowieso zou ik meer tips willen hoe met jonge kinderen te praten over het advies. Ik red me maar het is met pubers makkelijker. Julie, als je vragen hebt en me verder wilt spreken kam dat via skype. Ziet er goed uit je enquête! Groetjes Dirkje

Ik laat me soms nog te veel leiden door doorlooptijden en productiedruk waardoor ik het adviesgesprek niet vorm geef zoals ik wil, persoonlijk met ouders en kind.

Bijlage 7: Woordelijke transcripten

Transcript 1

Omschrijving opname	Interview
Tijdsduur	31:03
Soort bestand	MP3 bestand: "transcript1 (3-4-2017)"
Soort transcriptie	Woordelijke transcriptie
Uitvoering	Julie Drenth, onderzoeker.

Afgenomen op: 3 april 2017 te Leeuwarden
O= Onderzoeker, R= Respondent

*** Start transcriptie

O: Het doel van het interview is niet zozeer gericht op wat je weet, maar meer op jouw ervaring. De hoofdvraag daarbij is: hoe ervaar jij het adviesgesprek? Wat merk jij qua belemmeringen door bijvoorbeeld ouders?

R: Bedoel je in civiele zaken of gewoon alle zaken?

O: Ik bedoel de beschermingszaken en de gezag en omgangszaken. Daarin is het adviesgesprek echt een stap in het proces binnen het onderzoek. Echt dat je ze uitnodigt en zegt: dit hebben wij besloten als Raad of dit wordt ons advies.

R: Oké, ja. Ik doe met name dan KB onderzoeken. Ik bespreek dat eigenlijk ook altijd wel in het eind MDO. Tenminste, als de leeftijd onder de 12 is. Boven de 12 heb je eigenlijk ook altijd wel een persoonlijk gesprek waarin je ook uitlegt wat het doel van het onderzoek is. Dus ik vind als het kan, als ze dat cognitief en sociaal emotioneel aankunnen dat ik het advies wel persoonlijk moet vertellen. Tenzij ze het echt niet willen. Ik ga niet doordrukken. En onder de twaalf bespreek ik dat eigenlijk altijd wel in het MDO. Ook met gezag-beëindigende maatregelen. Soms weten kinderen van 7 jaar ook niet goed wat dat inhoudt en zijn ze al zo belast, dus dan besluit ik dat de gezinsvoogd het bijvoorbeeld ging uitleggen. Die kennen ze al wat langer, mij zien ze maar één keer. Anders komt er weer een nieuw poppetje en dan wordt het heel beladen en dat zie je toch vaak dat kinderen heel gespannen zijn een aantal dagen, dus dan kijk ik altijd naar het belang van het kind. Ik ga niet doordrukken dat ik persoonlijk het advies moet vertellen. Ik vind sowieso dat je dit soort adviezen als het kan wel persoonlijk moet vertellen. Het betekent natuurlijk wel wat voor die kinderen.

O: En tijdens dat eind MDO, wat weeg je dan precies af? Hoe gaat dat? Waar kijken jullie naar?

R: Nou, natuurlijk de leeftijd. Naar de draagkracht van het kind. Kan hij het wel goed aan of niet goed aan? En dan natuurlijk inderdaad van is een kind heel erg beperkt of niet. Maar goed ik heb nu ook drie jongens, van 8, 14 en 17 jaar in onderzoek. Die van 17 is wel heel erg beperkt, maar die ja daar heb ik een hartstikke goed eerste gesprek mee gehad. Dus daar ga ik wel persoonlijk het advies mee bespreken. Ik denk ook wel dat het goed is, het is ook een beetje een eigen inschatting. Dat moet je natuurlijk ook in het MDO aangeven want ja, die lezen het van papier af. En het is toch een beetje eigen ervaring.

O: En die andere kinderen in dat gezin? Hoe heb je dat gedaan?

R: Ook persoonlijk het advies bespreken met hen. Ja, die van acht moet ik even kijken of die wel wil. Als die hier niet meer wil komen dan niet hoor. Maar als het kan en hij wil wel komen dan doe ik het misschien ook wel met die broers, misschien met zijn drieën.

O: Ja precies. En dan apart van de ouders?

R: Ja, apart van de ouders.

O: Oké. En hoe ervaar jij ouders hierin? Hoe kijken die aan tegen het adviesgesprek? Willen ze juist wel dat je dat doet of juist niet?

R: Afhankelijk van de problematiek vaak. Ouders die in KB zaken nog samen zijn hebben daar op zich vaak nooit problemen mee. Maar ouders die in KB veel scheidingsproblematiek hebben, moet ik zeggen soms wel wat moeizamer. Omdat ze dan ook het idee hebben dat het door de ex komt dat er problemen zijn, dus daarom een gezinsvoogd moet komen en dat is dan zo belastend voor de kinderen. Dat had ik laatst ook, toen wilde een moeder het niet terwijl die jongens al boven de twaalf jaar waren.

O: En wat doe je dan? Hoe je daar mee om?

R: Ehm, nou dan vraag ik haar wel van; zij moeten wel het advies weten op welke wijze kunnen we dat dan doen? dat overleg ik dan. Zij zei ik bespreek het advies zelf wel met de kinderen. Ze weten wat het adviesgesprek is. Ze zijn ook bij mij op een eerste gesprek geweest hoor, die jongens. Dus ze wisten wel wat ik onderzocht. Maar dan laat ik dat ook. Ik ga niet de strijd aan met moeder om het kind maar koste wat kost op kantoor te krijgen. Want ik ga er dan ook wel op zich een beetje van uit in het contact met ouders dat zij hun kind kennen. Deze jongens die vonden het eerste gesprek al heel vervelend. Dus ja toen dacht ik van nee laat maar. Zij moeten wel weten wat het advies is. Er gaat toch een gezinsvoogd komen dus ja.

O: Over dat draagkracht en draaglast dat je net noemde, hoe meet je dat? Wat zijn bijvoorbeeld draagkrachten en draaglasten? Hoe kun je dat meten bij een kind?

R: Euhm, nou dat je ten eerste wel in het gesprek. Dat je eigenlijk goed ja door vragen te stellen kijkt van wat voor kind is dit. Is het een heel onzeker kind of is het een kind dat heel erg een mening heeft en voor zichzelf opkomt? Hoe gaat het op school, hoe gaat het in de klas en daarbij heb je ook de informanten nodig en natuurlijk de achtergrond. Nouja een gezag-beëindiging of kinderen die hechttingsproblemen hebben en nog jong zijn dat zie je dat dit soort onderzoeken best wel veel spanning oplevert. Want ze zijn misschien uit huis geplaatst en dan komt er weer één en die gaat dan een besluit over jou nemen. Dan merk je toch vaak dat kinderen voor zo'n gesprek, als ze het al eerder weten, al een paar dagen slecht slapen of in de broek plassen, ook na de tijd. En dan denk ik wel dat de last te hoog is. En dan zou ik daar nog een keer heen moeten, in hun veilige omgeving, want dat doe ik eigenlijk altijd: huisbezoeken. En dan weeg ik wel af ook in het MDO van zo hebben ze gereageerd op het eerste gesprek, hoe kunnen we het adviesgesprek doen. Ik overleg dat ook altijd met de pleegouders of de gezinsvoogd.

O: Oké. Het is dus ook een beetje de opbouw naar het eerste gesprek toe. Hoe ze daar mee omgaan.

R: ja, het is ook een beetje een zoektocht in je onderzoek. Hoe gaat een kind met de dingen om he? En ik vind sowieso hoor wij zien ze in principe één of twee keer en dan zijn we ook weer uit beeld. Daarom vond ik laatst heel mooi dat de gezinsvoogd zei van weet je wat, ik pak dat adviesgesprek wel met haar op. Mij kent ze en ziet ze ook vaker en dan voelt dat vertrouwd. Ik dacht ja, dat is een mooie oplossing.

O: En zou jij voor het adviesgesprek het ook fijn vinden dat er iets anders zou komen? Bijvoorbeeld per post nog even iets sturen naar het kind waardoor je wel het bericht kunt doorgeven en kunt uitleggen wat je hebt meegenomen van de informatie van het kind en wat er uiteindelijk is uitgekomen maar dat het niet te belastend is voor het kind? Zouden daar andere manieren of ideeën voor kunnen zijn?

R: Poeh, goede vraag. Ik weet wel dat een gedragsdeskundige hier ooit tekeningen heeft gemaakt, wat het betekent. Euhm, en even hard gezegd, het is ook zoals het is, en we kunnen het ook niet mooier maken hoe graag je dat ook wil. Het is soms een heftig besluit, maar dat is ook zoals het is. Dus nee ik denk niet dat dat anders zou kunnen. Kijk je kan het in woorden wel begrijpelijk verpakken in Jip en Janneke taal. Maar bijvoorbeeld een gezag-beëindiging kan je niet mooier maken.

O: En als je het adviesgesprek voert met kinderen, hoe doe je dat dan? Hoe begin je ? het is natuurlijk heel anders dan met ouders kan ik me voorstellen.

R: Ja, zeker. Ja hoe leg je dat uit? Nou ik koppel het vaak even terug naar het eerste gesprek of ze nog weten waarom we onderzoek deden. En dan ja, wat zeg ik dan. Nou ja we vinden het toch belangrijk dat er iemand komt die goed kijkt hoe het bijvoorbeeld thuis gaat en dat die je ouders ondersteunt zodat het goed met jou gaat, bijvoorbeeld op school. Nouja, dat soort dingen. Zo doe ik het vaak wat. Echt iemand die hun helpt.

O: Oké , dus de rol van de gezinsvoogd goed uitleggen wat die komt doen in het gezin?

R: Ja.

O: Heb jij het idee dat het de kinderen ook helpt om dat advies te accepteren? Dat als die gezinsvoogd komt dat ze wel een beetje voorbereid zijn?

R: Euhm, ja. Maar mijn ervaring is ook wel dat over het algemeen de kinderen of jongeren het ook wel best vinden. Als ze nog thuis wonen dan met name. Niet bij een uithuisplaatsing ofzo. En eigenlijk weten sommige kinderen niet eens goed wat het is. Of ze hebben het van horen zegen. Bijvoorbeeld als ze op een groep wonen staat een gezinsvoogd niet heel goed bekend. Maar als je het uitlegt, kijk ze hebben vaak ook wel een traject dat er al wel een hulpverlener was. En het stuk gedwongen is in hun beleving, ja, ik weet niet of je dat, hoe oud ze ook zijn, goed uit kan leggen. Ik moet zeggen over het algemeen merk ik vaak niet heel veel weerstand bij kinderen. Omdat je eigenlijk ook altijd wel een doel hebt wat helpen is voor de kinderen. Dat probeer je natuurlijk altijd wel uit te leggen.

O: Merk je ook verschil in leeftijd? Bijvoorbeeld vier tot acht jaar en acht tot twaalf jaar? Doe je het dan anders?

R: Ja nou moet ik zeggen met beschermingsonderzoeken heb ik niet vaak de leeftijd van vier tot acht jaar. Gezags-beëindigen wel, maar dan vind ik het hele adviesgesprek ook anders. Omdat je dan veel meer moet afwegen. Dus ik kan over vier tot acht jaar eigenlijk niet echt iets zeggen.

O: en met die gezags-beëindigingen, kan je daar iets over vertellen hoe dat gaat? Als je dat tegen een vier- of achtjarige uitlegt?

R: Ja, dan besluiten we eigenlijk in het MDO. Dat begrijpen ze vaak niet, acht jaar ook niet. Zoals ik het me kan herinneren niet. Toch vaak met gezags-beëindigingen doe je het vaak niet persoonlijk op die leeftijd.

O: En ligt dat dan aan de leeftijd?

R: Ja aan de leeftijd en aan de last. Want dat doe ik ook altijd wel in het start MDO; zeg je het wel of niet tegen een kind? Waarvoor je bent. Want soms is het zo dan zijn ze zo

beschadigd dat je gewoon ook wel eens op huisbezoek komt en dat pleegouders of de gezinsvoogd aangeeft ja kijk maar gewoon, en dan ben ik gewoon een mevrouw die komt kijken hoe wonen ze en hoe gaat het met ze.

O: Ah oké, dus dan weten ze van het begin af aan eigenlijk niet wat je komt doen?

R: Ja, dat is echt afhankelijk van het kind en het onderzoek. Eigenlijk zijn al die adviezen echt op maat. Dat vind ik echt iets voor het MDO.

O: Wat mij opviel in het surveyonderzoek is dat niet iedereen heeft ingevuld dat het gespreksonderwerp is tijdens het MDO. Dus er zijn ook mensen die dat zonder MDO doen. Doe jij het vanaf het begin af aan altijd bij het MDO?

R: Nou, je voelt of merkt soms wel van oh dit kan prima, dit hoeft niet in het MDO, dit kan met het kind wel. Maar met gezags-beëindigingen doe ik het altijd in het MDO. En als ik twijfel ook. Want de gedragsdeskundige kijkt er vaak met een ander oog naar als ik.

O: En die neemt dan ook het cognitieve stuk mee, dus hoe slim ze zijn? Qua IQ? En zit daar dan ook een grens in bij jou? Dat je het onder een bepaalde grens sowieso niet doet?

R: Nou, dan vind ik ook wel wisselend. Kijk ik heb ook wel eens iemand gehad met een IQ van 55 die kon niet praten, lag alleen maar in een rolstoel. Ja daar kan je geen gesprek mee voeren. Maar als het IQ onder de 70 is, dan bespreek je dat van hoe kan ik dit het beste uitleggen? Want iemand kan verbaal heel sterk overkomen maar het ondertussen helemaal niet begrijpen. Dan kijk ik ook wel of er een hulpverlener bij het gesprek kan zijn die het kan vertalen. Dat als ze nog vragen hebben dan nouja dat zo'n hulpverlener ook weet van hey dit hebben we besproken. Dus ik heb niet zozeer van nou onder dat IQ doe ik het niet. Maar ik vind het gewoon altijd iets om te bespreken.

O: Echt maatwerk dus? Het verschilt per kind wat ze wel en niet kunnen.

R: Ja, precies.

O: Oké en qua beleid zeg maar. Heb je het idee dat je daardoor ondersteund wordt als raadsonderzoeker? Je hoeft niet helemaal te vertellen wat er in het beleid staat hoor. Bijvoorbeeld voor in je rapporten.

R: Nou dan moet ik eerlijk zeggen dat ik niet echt op de hoogte ben van het beleid, haha.

O: Dat maakt niet uit hoor. Dat zegt ook wat over hoe het is ingedaald binnen de organisatie.

R: Ja precies, hoe het leeft zeg maar. Nou het leeft bij mij helemaal niet, haha.

O: Nee, dat is heel eerlijk van je.

R: Maar daarom vind ik het wel altijd belangrijk om zoiets in het MDO te doen. Dat je het niet in je eentje beslist. De gedragsdeskundige zit daarbij en een jurist vaak. En dan, ja, dan hoop je dat zij goed op de hoogte zijn van het beleid, haha.

O: En, als je ze dan bijvoorbeeld niet uitnodigt, leg je dat ook uit in je rapporten?

R: Ja, bij factoren zetten we dat dan wel neer.

O: Ja, precies. Heb je ooit iets terug gehoord daarover?

R: Intern wel eens, maar niet dat je dat van derden hoort. Van de rechter ofzo nooit.

O: Oké. Heb jij nog wensen of opmerking ten aanzien van het adviesgesprek. Zou je het bijvoorbeeld wel altijd willen doen maar heb je daar iets van tools voor nodig of moet daar duidelijker een lijn in worden getrokken?

R: Nee, volgens mij hadden we ooit wel een lijn van altijd persoonlijk adviesgesprek tenzij.. nou dat vind ik wel een mooie. Het is echt maatwerk. Je moet niet kosten wat kost een adviesgesprek willen hebben maar het is inderdaad wel, het zijn soms heftige besluiten en kinderen moeten ook wel weten wat wij adviseren voordat ze daar bijvoorbeeld de gezinsvoogd op aankijken of ouders. Alleen soms vind ik het wel lastig. Je legt het uit maar begrijpen ze het wel echt? Maar dat blijft altijd. Het is natuurlijk best wel ingewikkelde materie soms.

O: En is dat ook jouw doel van het adviesgesprek? Om uit te leggen wat het advies is, bijvoorbeeld een gezinsvoogd? Of bespreek je ook andere dingen? Of zeg je puur dit is wat wij besloten hebben en ga je dat uitleggen? Hoe ziet zo'n gesprek eruit? Is het een terugkoppeling? Want dan heb je daarvoor vaak al een gesprek gehad denk ik?

R: Dan heb je al een gesprek daarvoor gehad ja.

O: Bijvoorbeeld als je niks adviseert, als je zegt er komt geen ondertoezichtstelling, bespreek je dat dan ook met kinderen?

R: Met kinderen dan niet altijd nee, met ouders in principe altijd.

O: En als er geen maatregel wordt verzocht dan niet met de kinderen?

R: Nee, vaak niet. Ik verzoek vaker wel een maatregel dan niet. Ja ik zit even te denken, vaker wel dan niet.

O: En heb jij het gevoel dat als jij ouders spreekt. Kun jij hen toevertrouwen dat zij zelf het advies met het kind bespreken? Kun je dat inschatten? Hoe kijk je daar tegenaan?

R: Ik, ja dat is lastig om van jezelf te zeggen, maar ik denk dat ik dat wel kan inschatten. Ook op basis van de melding die je krijgt. Daar staat natuurlijk ook al wel veel informatie in. En ik heb wel toevallig heel vaak beperkte ouders. En ik moet zeggen daar is heel vaak ook wel een hulpverlener bij betrokken. Die is er dan ook bij op huisbezoek. Ouders willen dat ook vaak hoor moet ik zeggen. Dat vind ik wel een meerwaarde moet ik zeggen. Kijk als ouders heel beperkt zijn kan ik niet verwachten dat ze mijn boodschap goed overbrengen.

O: Nee. Dus je hebt eigenlijk dan een soort 'vertaler' die kent die mensen en weet hoe ze denken, hoe ze dingen oppakken.

R: Ja. Maar die is er eigenlijk nog meer voor de vertaling voor hunzelf. Kijk als je bij gezags-beëindigingen die kinderen wonen bijna nooit meer thuis. Weetje dus dan zou ik het sowieso nooit aan ouders overlaten. Dan bespreek ik dat met de gezinsvoogd of pleegouders. Ja ik denk wel dat ik dat in kan schatten.

O: Waar kun jij aan merken dat ouders dat gaan kunnen? Bijvoorbeeld als ze in vechtscheiding zitten of als ze niet meer bij elkaar zijn? Want dat zeg je net dan merk je vaak wel wat meer weerstand bij hen. Wat maakt hun dan weerstandiger zeg maar?

R: Ja, bang dat toch de kinderen bij hun weggehaald worden. Zo van door de strijd die mijn ex voert, daar hebben de kinderen last van en daarom doen ze zo en zo. En dan zijn ze toch bang dat de kinderen weggehaald worden.

O: En als jij dat dan zou vertellen zo'n advies, want daar hebben ze dan weerstand tegen he die ouders? Dat jij dat persoonlijk met de kinderen wil bespreken? Is het dan dat ze

bang zijn of dat zij zelf hebben gezegd dat papa degene is die het allemaal veroorzaakt heeft en dat jij als raadsonderzoeker nog wel eens kon zeggen dat ze allebei schuld hebben? Zit daar dan de weerstand in of hoe kijk jij daar tegenaan?

R: Euhm, nee je ziet toch vaak wel dat de ene ouder heel beschermend is. Laatst had ik een moeder die heel erg, ja cognitief gezien allebei sterke mensen, maar zij was over beschermend naar die kinderen toe. Dus dat projecteert ze ook op die kinderen van ja dat ze heel veel spanningen hadden toen ze hier bij de RvdK kwamen. Dus daar doet die moeder ook iets in he? Dat bouwt op en zo'n adviesgesprek, ik heb die jongens wel gevraagd trouwens bedenk ik me net. In het eerste gesprek ofzo of ze dat ook wilden. Dat wilden ze ook allebei niet.

R: En heb je het idee dat dat echt uit hun zelf kwam of heeft moeder hier dan toch veel in bepaald?

O: Ja, die moeder heeft dat wel veroorzaakt. Maar dan nog vind ik niet dat ik ze moet dwingen omdat die ouders dit veroorzaken. Dat gevoel bij hun. En dan moet ik ook nog een keer, dan denk ik ja die OTS is er gelukkig gekomen de gezinsvoogd moet daar mee aan de slag weetje en die moeder ja die heeft dat wel met hun besproken, dat weet ik wel zeker.

O: En de vader, hoe keek die er tegenaan? Had hij ook gezag?

R: Ja die zag de kinderen niet meer dus die wilde heel graag een gezinsvoogd. En die vond dat moeder te beschermend was maar goed dat is zijn mening.

O: Maar dan is het dus wel zo dat als een moeder echt heel veel weerstand heeft dan ga ik me daar niet inmengen. Dan ga ik die kinderen niet nog meer belasten.

R: Nee, stel dat die moeder het echt niet wil dan ga ik niet zeggen van nou dan kom ik op huisbezoek want ik wil dat wel heel graag.

O: Nee oke, dan respecteer je de mening van de ouder(s) daarin dus wel?

R: Tot op zekere hoogte wel, voor de kinderen.

O: Niet zozeer omdat ouders het niet willen, maar meer omdat je het die kinderen niet gunt om die strijd aan te gaan?

R: Nee precies. Kijk als het nou een uithuisplaatsing is dan vind ik het ook weer wat anders. Maar goed dat komt eigenlijk nooit voor dat ouders dat dan zelf gaan vertellen.

O: Uithuisplaatsingen doe je ook altijd het adviesgesprek zelf?

R: Ja, meestal wel.

O: En zijn bij uithuisplaatsingen dezelfde factoren als die je net noemde dan ook weer van belang? Zoals het cognitieve vermogen en de draagkracht?

R: Euhm, ja. Maar dat vind ik wel, dat is voor een kind wel een heftigere beslissing dan een OTS. Bij een OTS kijk daar merken ze hopelijk wel wat van, maar bij een uithuisplaatsing dat vind ik ook echt iets dat je goed in je eerste gesprek moet aangeven. Dan heb je vaak kinderen boven de twaalf. Bij een uithuisplaatsing doet de gezinsvoogd het vaak ook al.

O: En de leeftijd vier tot twaalf? Hoe is dat voor hen?

R: Ja wat ik zeg, op die leeftijd heb je vaak geen uithuisplaatsing nog.

O: Dan zitten ze vaak nog binnen de ondertoezichtstelling?

R: Ja. Anders kom je vaak op crisissen, die doe ik niet die diensten. Maar ik moet zeggen die leeftijd, als ze nog zo jong zijn en er zijn heel veel zorgen dan kom je in mijn beleving eerst op een OTS uit. Dan kan binnen die OTS wel blijken dat.. Maar ik heb zelf niet meegemaakt dat bij een kind onder de twaalf meteen een uithuisplaatsing is geadviseerd.

O: Oké.

R: Dus daar heb ik eigenlijk geen ervaring mee.

O: En die kinderen van vier tot twaalf die wel een OTS geadviseerd krijgen. Dan heb je ze vaak in dat onderzoek wel al gesproken. Dan heb je gevraagd naar hoe ze wonen en hoe het gaat thuis, dat soort dingen. Hoe kijk je daar tegen aan? Weeg je hun informatie mee in het MDO? Is dat ook weer afhankelijk van hun draagkracht?

R: Ja. Kijk ik ben niet iemand die altijd de drie huizen doet. Ik doe ze wel eens, maar dat is maar net afhankelijk van.. Kijk een kind van vier is natuurlijk anders dan een kind van negen jaar die heel veel kan vertellen waarbij op school heel veel dingen spelen misschien. Maar daarom vind ik huisbezoeken altijd belangrijk omdat je dan goed kan observeren hoe de interactie is. Daar haal je altijd best wel veel uit vind ik altijd. En je weegt het wel mee, maar ja. Daarbij ben je toch ook wel heel afhankelijk van de informanten.

O: Oké. En die informatie overstijgt dan wel die van de kinderen?

R: Ja. Kinderen blijven toch ook altijd wel wat loyaal. Je probeert er wel wat uit te halen en te graven, maar ik ben ook niet iemand die gaat graven om het graven, want ik ga uiteindelijk weer weg en zij blijven zitten daar nog met zijn allen. Heb ik ook wel eens gehad met de drie huizen. Toen zat de moeder ergens achter in de kamer en dan zie je toch dat het er niet heel spontaan komt. Dat meisje was vijf of zes. Ze ging liever het huis inkleuren dan dat ze er iets in wilde zetten. Maar dat is ook wel mooi en passend bij de leeftijd van het kind.

O: En het nieuwe format dat nu is ontwikkeld door raadsonderzoekers "Mijn leven" heb je die toevallig al gezien?

R: Nee nog niet gezien.

O: Daar hebben ze ook allerlei kleurtjes en huizen ontworpen om informatie te horen vanuit de kinderen. Alleen ontbreekt dan ook het adviesgesprek, daar is helemaal niks voor. Terwijl je zou denken er is twee keer een gesprek, voor het adviesgesprek is geen methode. Best gek dat je allerlei kleuren en materiaal hebt om informatie te winnen, maar daarna houdt het een beetje op.

R: Dan houdt het inderdaad een beetje op, ja.

O: Hoe zie je dat?

R: Nou, dat zou misschien wel goed zijn als daar wel iets voor komt. Ik kan me voorstellen dat als je bij het eerste gesprek heel veel gaat kleuren en je besluit wel een persoonlijk adviesgesprek te doen dat je dan ineens tegenover elkaar gaat zitten. Een heel andere setting. Misschien kan je dan juist wel, zoals Marieke die tekeningen, zo iets meenemen met kleurtjes en dat je dan tijdens het kleuren uitlegt wat je advies.

O: Ja, zodat je dezelfde lijn voortzet.

R: Precies. Dus daar zou ik me wel iets bij voor kunnen stellen dat dat misschien wat minder beladen voelt. Omdat het soms toch niet binnen komt. Terwijl als je gaat zitten en kleuren dat ze terwijl ze bezig toch meer oppikken.

O: Dan voelt het als raadsonderzoeker misschien ook iets minder beladen?

R: Ja, wat meer spelenderwijs. Ik vind echt onder de acht jaar dan denk ik van ja dat zou misschien wel goed zijn als daar meer aandacht komt.

O: kun je ook wel merken dat het onder de acht jaar moeilijk is om dat adviesgesprek echt vorm te geven?

R: Ja, zeker. Dat snappen ze vaak niet. En ook al leg je ze het in Jip en Janneke taal uit. Kijk met de gezags-beëindigingen kun je nog uitleggen dat er straks iemand anders handtekening mag zetten en beslissingen mag maken over het kind. Dat is misschien soms nog simpeler uitleggen omdat het juist meer definitief is dan bijvoorbeeld een gezinsvoogd. Dat is denk ik voor kinderen vaak een beetje gebakken lucht. Of er nou iemand van het wijkteam wekelijks op de stoep staat of de gezinsvoogd, dat is voor kinderen onder de acht jaar moeilijk uitleggen.

O: Oké, dus hoe heftiger de beslissing, hoe makkelijker uit te leggen?

R: Ja. Dan stoppen er ook vaak werkelijk dingen he ? Bijvoorbeeld verlenging van de OTS, dan loopt er nog van alles, dan weet je niet wat het einde is. Definitief is dan zoals het is.

O: Zo denken kinderen misschien ook wat meer? Wel of niet?

R: Ja, daar heeft Marieke ook mooie tekeningen van gemaakt. Het is wel iets denk ik om meer stil te staan bij het vormgeven van het adviesgesprek.

*** Einde transcriptie

Transcript 2

Omschrijving opname	Interview
Tijdsduur	32:39
Soort bestand	MP3 bestand: "Interview2 (4-4-2017)"
Soort transcriptie	Woordelijke transcriptie
Uitvoering	Julie Drenth, onderzoeker.

Afgenomen op: 4 april 2017 te Leeuwarden.

O= Onderzoeker, R= Respondent

*** Start transcriptie

O: Hij staat aan, dus we kunnen beginnen.

O: Ten eerste wil ik het hebben met je over participatie. Wat is dat voor jou? Wat betekent dat in je werk. En dan bedoel ik kinderparticipatie.

R: Participatie betekent voor mij samenwerking. Kinderparticipatie in relatie tot het werk dat we doen houdt in zoverre voor mij in dat je kinderen, je doet je onderzoek vanuit de kinderen. Dat is je vertrekpunt. Dat is waar je onderzoek voor doet. Dat zijn de personen die je wil beschermen en dat zijn ook de personen om wie het gaat. Je moet eigenlijk het kind centraal stellen. Dat is een heel stoffig begrip, maar je kan in theorie niet je werk doen zonder kinderen daar in mee te nemen. Kinderen hebben ook recht te weten wat er over hun gezegd en gedacht en besproken wordt. Natuurlijk wel tot op een bepaalde hoogte, ze moeten het ook aankunnen. En dat is ook gelijk de mits of maar van participatie. Maar er moet wel een uitgangspunt zijn. Dat je onderzoek start vanuit de kinderen. En dat die ook actief betrokken worden in het onderzoek, dus dat moet de hoofdzaak zijn. Dus niet eerst richten op ouders en hun opvoeding en het kind als een soort aanhangsel meenemen, uitgangspunt is het kind. Welk gedrag zie je? wat speelt er allemaal bij het kind, wat voor persoon is het kind? En vervolgens hoe het staat met de opvoedsituatie.

O: Ja, precies. Uit de literatuur komt naar voren dat er verschillende niveaus zijn van participatie die je kunt behalen. Hoe zie jij dat? Is het afhankelijk van het niveau van het kind bijvoorbeeld op welk niveau je een kind kunt laten participeren in een onderzoek? Of heb jij helemaal geen graadmeter?

R: Ja, nou ik hanteer niet een bewuste graadmeter. In die zin van goh als je binnen dit deel valt krijg je dit enzovoort, dat niet. Wat ik net zei van goh er zit wel eens verschil tussen de uitgangspunten van je werk en de praktijk. Sommige kinderen zijn gewoon extreem belast, reageren zo sterk op bemoeienis dat het misschien meer schade doet dan dat het je wat zal opleveren. Tuurlijk hoort een kind het te weten wanneer er iets over hem of haar gezegd wordt of gedaan wordt, of er een beslissing wordt genomen. Maar soms is het beter van niet. Ik kan ook wel een voorbeeld geven: ik heb een keer een onderzoek gehad naar een meisje, dat was vier jaar oud. Die was ernstig seksueel misbruikt ook ernstig fysiek mishandeld. In zodanige mate dat als ze alleen maar dacht aan haar moeder, ze zat in een pleeggezin en het was een onderzoek naar gezagsbeëindiging, als zij dacht aan haar moeder dan vielen haar haren van angst uit haar hoofd. Dat is dan wat je hoort, maar goed dat is dan wel een overweging. Wil je dat dan actief gaan testen, toetsen? Hetzelfde als dat iemand allergisch is voor aardbeien en je geeft hem aardbeienjam. Dat doe je niet. Als je al weet dat dit kind er zo veel moeite mee heeft

en ze zit daar goed in het pleeggezin, en die gezags-beëindiging is zo helder, er is ook geen contact mogelijk tussen moeder en kind juist omdat het zo heftig is, dan is het gewoon niet in het belang van het kind dat ik een meisje van vier jaar ga vertellen van goh we gaan het gezag van je moeder beëindigen en dit en dit en blablabla. Dat moet gewoon duidelijk zijn alleen voor dat meisje van jij woont nu in het pleeggezin en het is belangrijk dat deze mensen ook beslissingen over jou kunnen nemen.

O: Ja. Dat heb je haar wel zelf gezegd?

R: Heb ik niet gedaan, heb ik de pleegouders laten doen. Toen het besluit duidelijk was. Zij zijn vertrouwde en bekende personen. Als ik daar kom kan ik het wel vertellen, en ik ben best goed met kinderen, maar ik ben een persoon ik kom maar even langs ze zien me en in die zin doet tijd ook iets. Je hebt niet echt de tijd om een vertrouwensband op te bouwen. Dan maak ik wel eens een keuze om kinderen minder te laten participeren.

O: Ja, dat is een mooi voorbeeld van een afweging inderdaad. En die maak je dan persoonlijk, neem je dat ook mee in het MDO of bespreek je dat van tevoren?

R: Ja, zeker weten.

O: En, even kijken hoor. Hoe schat jij in dat kinderen hun eigen participatie ervaren binnen de RvdK? Stel dat ik nu een aantal kinderen bijvoorbeeld uit jouw onderzoeken zou vragen hoe zij dat hebben ervaren. Want wij hebben een beeld van hoe zij betrokken moeten worden, maar hoe denk jij dat zij dat ervaren?

R: Goede vraag. Euhm, ik zou graag willen zeggen natuurlijk ze zijn allemaal helemaal happy met hoe ik het gedaan heb.

O: Ja, dat snap ik.

R: Ik denk dat kinderen op zich ook wel achter de uitkomsten staan. Maar de participatie, ja blijft altijd, nogmaals in combinatie met tijd, ja heb ik kinderen niet altijd dusdanig kunnen laten participeren als dat ik het liefst zou willen.

O: Oké, dus de tijd is daarin een belangrijke factor?

R: Ja, maar goed daar tegenover staat ook dat de kinderen gebaat bij, als het om hulpverlening gaat, snelle vervolghulp en dat ze niet tijdenlang in een onderzoek zitten te wachten. Dus het één bijt het ander nog wel eens wat.

O: Ah, precies. Oké, goed. En als jij meer tijd zou hebben? Zou je daarin willen investeren?

R: Ja. Gewoon eerst even het contact opbouwen met het kind door bijvoorbeeld een voorgesprek te hebben van goh hebben elkaar nu wat leren kennen, kunnen we het ook even over andere dingen hebben. En de afronding doe ik sowieso altijd met kinderen. Net met dat voorbeeld over dat haaruitval dan doe ik het niet, maar over het algemeen genomen sowieso. Dus qua die twee gesprekken met het kind, zou dat van mij wel eens wat meer mogen zijn.

O: Ja dat is een goede inderdaad. Oké, Helder. Dan gaan we meteen even over op het beleid, want wat vindt jij op dit moment van het beleid van de RvdK hierover? Ik weet niet of je een beetje weet hoe het is beschreven? Maar ze hebben er wel iets over opgenomen in het beleid. Hoe ervaar je dat? Hoe is dat ingedaald op de werkvloer?

R: Nou, niet mega. Maar in ieder geval dat je weet dat het de bedoeling is dat kinderen worden betrokken in een onderzoek, gesproken worden in een onderzoek en dat ze ook horen te weten wat de uitkomst is. Maar ik weet ook dat er wel gesprekken gaande zijn, vanuit de LMO tweedeaagse, dat het wel de bedoeling is dat we de focus écht op het kind

leggen. En minder op de ouders. En dat is wel iets waarvan ik hoop dat ook binnen het beleid doorgevoerd gaat worden. Want dat heeft ook deels effect op tijd en cijfertjes. Maar als ik kijk vanuit mijn eigen beroepskader, dat hele SKJ gebeuren, zou het niet meer dan normaal zijn om kinderen meer te betrekken.

O: Ja, want hoe ik het nu zie is dat het beleid eigenlijk een hele vrije interpretatie is van hoe je het zelf wil doen, dus je ziet ook dat de RvdKsonderzoekers daar individuele beslissingen over maken. Dus je kunt je dan afvragen heeft elk kind een gelijke kans? Iedereen neemt zijn eigen overwegingen mee. Hoe zie je dat?

R: Is ook een spanningsveld. Aan de ene kant klopt het wat je zegt. Krijgt ieder kind wel een gelijke kans? Aan de andere kant als je ergens een beleid van maakt en zegt zo moet het zonder uitzondering, ja dan heb je straks dat een kind ernstig getraumatiseerd raakt omdat ik er zo nodig langs moest. Of ja die was al getraumatiseerd maar dat ik er nog even een schepje bovenop doe. En ook die vraag is een afweging geweest, wel een MDO afweging, maar het kan best zijn dat iemand anders daar anders in zou besluiten.

O: Ja, dus zoiets zou, mocht je daar strakke kaders voor willen aanbrengen, dan moet het wel duidelijk zijn dat er echt uitzonderingen zijn.

R: Precies. Alleen de uitzondering moet niet de regel zijn.

O: Nee precies. Oke. En verder nog ten aanzien van het beleid, zou jij iets anders willen zien? Of zou je zeggen kom met meer kennis of informatie?

R: Kennis vergroten is altijd een goed idee. Er zijn wel onlangs trainingen geweest. Gespreksvoering met kinderen. Er zijn ook instanties die heel veel met kinderen werken, zoals Villa Pinedo, dat soort instanties. Gewoon ervaringen uitwisselen en eens bij elkaar kijken, kennis opdoen. Dat is denk ik sowieso niet verkeerd. Waar we wel rekening mee moeten houden is dat zij wel vanuit een vrijwillig kader werken, kinderen kunnen naar hun toe om vragen te stellen. Ja bij ons hangt er uiteindelijk wel het stukje besluitvorming aan vast. Kinderen willen hun ouders ook niet afvallen dus het is wel iets minder vrijblijvend. Maar toch denk ik wel dat je altijd van elkaar kan leren.

O: En iets meer specifieke kennis over gedwongen hulpverlening met kinderen? zou dat er aan kunnen bijdragen?

R: Dat is denk ik per raadsonderzoeker verschillend. Ook waar je achtergrond ligt. Ik kom zelf uit de gezinsvoogdij en de jeugdreclassering, dus ik heb wel aardig wat kennis. Maar misschien werk je hier al wel langer maar heb je nog niet zo veel met dit soort dingen te maken gehad. Ja dan is het wel handig om je daar alsnog in te verdiepen. Ook dat moet niet een opgelegd iets zijn, maar er dient zeker aandacht voor te zijn.

O: Oké. Dus daarin ook individueel afwegen wie dat zou kunnen gebruiken. Ja. Helder. Dan natuurlijk het adviesgesprek. Kan jij uitleggen hoe dat er bij jou uit ziet? Een adviesgesprek in zijn geheel, dan nog even los van of daar wel kinderen bij zijn of niet. Wat is je doel? Hoe ga je te werk?

R: Als het goed is, is een adviesgesprek bij mijn geen verrassing. De uitkomst van het onderzoek hoort geen verrassing te zijn. Meestal lukt dat ook. Ook daar zijn uiteraard uitzonderingen in. Meestal zeg ik nog even kort dat er onderzoek is gedaan, wat we moesten uitzoeken, wie er is gesproken en dat op basis daarvan dit de uitkomst is van het onderzoek. Eerst de boodschap, dan de uitleg. En wat moet er eventueel gebeuren om het wel voldoende te krijgen, of wanneer het wel voldoende is geef ik aan van houd wel aan dit en dit. Ja en voor kinderen, ja is ook weer per kind afhankelijk wat voor niveau steek je in. Moet je echt in Jip en Janneke taal spreken of kan je iets meer body geven aan het gesprek. De meeste kinderen weten wel in welke situatie ze zich bevinden alleen de één is

zich daar iets bewuster van en kan het al iets beter handen en voeten geven als de ander. En daar moet je wel bij aansluiten. Ik ben natuurlijk maar tijdelijk in beeld. De volgende hulpverlener die er komt die is er wat langer en die kan er ook wat meer mee. Om het meer handen en voeten te geven voor het kind. Mijn adviesgesprek moet wel zo zijn dat het kind er mee verder kan. Het moet niet zitten met twee van die vragende handjes omhoog van: "oké, en wat nu?". Daarom vraag ik ook altijd van heb je begrepen wat ik heb gezegd? Ja? Oké vertel dan maar even terug. Want anders weet je niet of het wel overkomt. En soms inderdaad met handvatten zoals een pictogram of noem maar op.

O: Ja, dat precies. Wat helpt je om dat met kinderen te bespreken in het adviesgesprek? Pictogrammen, plaatjes dus?

R: Bijvoorbeeld, ja. Sowieso in gesprek met kinderen. Het is heel beeldend. Heel visueel.

O: Merk je dat ze het sneller oppikken met plaatjes?

R: Ja. Ik gebruik dan wat minder de Driehuizen, maar meer smileys. Die ook emoties en gevoelens uit kunnen drukken. Blij of boos ofzo. En zo kun je ook met kinderen in gesprek gaan. Je kunt het natuurlijk ook combineren met de Driehuizen.

O: En die smileys, is dat jouw eigen invulling?

R: Ja.

O: Oké, en bijvoorbeeld die nieuwe methode, dat heet Mijn Leven, wat de RvdK zelf heeft bedacht, dat communiceren met kinderen.

R: Dat ken ik niet.

O: Nee, oké dat maakt niet uit. Maar dat is een soort spelbord met allemaal kleurtjes en plaatjes die kinderen kunnen plakken. Maar daarin viel mij ook op dat er heel veel wordt geïnvesteerd in het horen, het winnen van informatie, maar van het adviesgesprek zijn eigenlijk heel weinig dat soort dingen. Zou jij daar iets specifiek, dat je denkt goh, dat zou ook mooi zijn binnen een adviesgesprek?

R: Nou, in ieder geval. Je kan je afvragen van wat blijft nou hangen bij kinderen? Dat je ze iets tastbaars mee kan geven. Bijvoorbeeld een a4 met een pictogram of weet ik veel wat iets erop, waarin je nog kort uitlegt van goh dit is het. Van A tot Z hoe we onderzoek hebben gedaan en we vinden het belangrijk dat jij en je ouders geholpen worden, rechtbank enzovoorts. Om het inzichtelijk te maken. Dan kunnen ze het terugzien. Dat ze weten wat het plaatje betekent. Plaatjes zeggen voor kinderen vaak veel meer dan lappen tekst.

O: Er ontbreekt dus eigenlijk nog één stukje, en dat is dat adviesgesprek. Dat zou er eigenlijk ook in geïmplementeerd moeten worden zodat je het boek compleet hebt? Van dit is het einde. Want dat ontbreekt nu nog een beetje.

R: Precies, en het liefst ook een beetje overzichtelijk.

O: En maakt het bij jou ook nog verschil wanneer jij bijvoorbeeld besluit om de zaak terug te leggen naar vrijwillig kader? Als je geen kinderschermingsmaatregel gaat vragen? Vind je het dan minder belangrijk om het terug te geven in het adviesgesprek?

R: Nee, ook dan moet het kind weten wat ons besluit is. Want je hebt ook in het onderzoek gesproken met het kind. Dus het is een beetje gek als dat een open eind blijft. Als het wel wat luchtiger is, dus het advies is ook iets luchtiger, dan kun je er wel voor kiezen om het in iets andere vorm te doen. Bijvoorbeeld met ouders erbij of weet ik het wat. Maar niet helemaal niet.

O: Oke. Het heeft dus altijd een einde bij jou. Je komt altijd weer terug om te vertellen hoe het is gegaan.

R: Als ik met het kind in het onderzoek heb gesproken, dan komt er ook een adviesgesprek met het kind.

O: Oké, dat is dus een belangrijke voorwaarde. Als je ze hebt gehoord dan komt er ook een adviesgesprek.

R: Ja.

O: Mooi, oké. En als jij kinderen niet uitnodigt, want er zijn uitzonderingen. Wat zijn voor jou specifieke uitzonderingen? Je noemde net al die belastbaarheid, kun je dat ook concreter maken? Wanneer zeg jij nee dit ga ik echt niet doen?

R: Ja, lastig. Moet ik even nadenken. Ja belastbaarheid is ook een invulling natuurlijk.

O: Ja, die zie ik wel veel terugkomen in de enquête. De belastbaarheid van het kind. En dat blijft ook wel een beetje globaal.

R: Ja, omdat het niet echt te zeggen is van dit valt er wel onder en dit valt er niet onder. Het is vaak een combinatie van factoren die bij elkaar opgeteld maken dat je een bepaalde afweging maakt.

O: Bijvoorbeeld lichamelijke reacties op spanning zijn echt wel afwegingen.

R: Jazeker, bijvoorbeeld haaruitval nou dat vind ik vrij extreem. Maar aan de andere kant als iemand een paniecreactie krijgt, bijvoorbeeld een hyperventilatie, dat hoeft geen reden te zijn om dan geen adviesgesprek te voeren. Ja, waar leg je de grens? Ik denk dat het meer een optelsom is van. Niet alleen lichamelijke factoren maar ook gewoon is een kind in staat om het in zijn hoofd vorm te geven?

O: En hoe kun je dat meten?

R: Ja, dat is heel lastig. Want het is iets wat je doet, wat ik zeg, als je een gesprek met een kind hebt dan heb je ook een adviesgesprek. Dus als je geen adviesgesprek hebt dan houdt dat in dat je het kind ook niet gesproken hebt in het onderzoek. Dus heb je ergens voorafgaand die afweging gemaakt. Om dat niet te doen. En dat is dan toch vaak op basis van de informatie die je aangeleverd krijgt. Eventueel de informatie die beschikbaar is als ze bijvoorbeeld al eerder in onderzoek bij de RvdK zijn geweest. En als je voorafgaand aan je onderzoek bijvoorbeeld contact zoekt met de melder of de pleegouders, of weet ik veel wat. En die heeft aangegeven van ja weetje het is allemaal heel leuk en aardig maar je bent de zoveelste die langs komt en het kind wordt daar helemaal horendol van. Dan moet je dat in ieder geval overwegen. Dan kan het ook wel eens anders uitpakken, maar je moet het in ieder geval in overweging nemen.

O: Oke. Dus de informatie voorafgaand aan het onderzoek is daarin ook al van belang om het in ieder geval goed voor te bereiden: wie heb ik voor me, hoe staat het kind ervoor en is het in het belang van het kind dat het betrokken wordt?

R: Ja.

O: Kom je daarmee ook wel eens in strijd met jouw visie en als er aan de andere kant een beetje terughoudend wordt gedaan met betrekking tot jouw aanwezigheid? En heb je daar zelf wel eens een ander idee over? Bijvoorbeeld dat jij het wel belangrijk vindt dat jij het kind gaat spreken?

R: Ja, dat is de kanttekening die ik plaats ten aanzien van die draagkracht zeg maar. Is dat andere mensen dan dus bepalen wat de draagkracht is van dat kind. Ja dat geeft wel

eens een conflict in die zin dat mensen linksom of rechtsom, mensen willen het kind beschermen. Beschermen tegen meer beschadiging. Dan meen je daar goed aan te doen door bijvoorbeeld een kind informatie te onthouden, maar ja het is wel een kind in een bepaalde situatie. Het kind krijgt sowieso iets mee van die situatie. Dus het blijft het gewoon lastig. Linksom of rechtsom. En toch kan ik ook niet zeggen dat het altijd moet.

O: Hoe ervaar jij ouders en/of pleegouders binnen adviesgesprekken? Merk jij weerstand bij ouders?

R: Hmm, nee. Het heeft vooral heel veel te maken met voorbereiding. Ouders of pleegouders of wie dan ook moeten weten van goh dit ga ik bespreken met je kind. Dus dat ze weten oke er komen niet in één keer allemaal dingen naar boven. Dat ik ze uitleg wat ik ga bespreken.

O: Oke. En doe jij het adviesgesprek met kinderen apart van ouders?

R: Nee, dat leg ik vaak al tijdens het onderzoek uit. Tijdens het onderzoek bereid ik ouders al voor van goh er komt straks een adviesgesprek. Daarin gaat het kind wel apart zijn van jullie. In principe tegen de tijd dat het adviesgesprek daar is, dan heb je eerst gesprekken met ouders van dit en dit is het. En daarna met het kind. Je kan er ook voor kiezen om het andersom te doen. In het kader van het kind als uitgangspunt. Maar dat is nog niet hoe het nu gebeurt.

O: En is daar een specifieke reden voor denk je?

R: Nouja, als ik ouder zou zijn, en dat ben ik. En iemand zou met mijn kind gaan praten, dan vind ik heel leuk maar ik wil wel weten wat iemand tegen mijn kind gaat zeggen. Nogmaals, ook vanuit het gedachtegoed om mijn kind te willen beschermen. Dus als ik niet weet wat iemand gaat doen wil ik mijn kind er tegen beschermen.

O: Ja, logisch. Dus die voorbereiding van ouders is net zo goed van belang om hun ook te motiveren.

R: Negen van de tien keer is het voor ouders ook geen probleem hoor.

O: Nee? Oke. En merk je bijvoorbeeld ook verschil in soort onderzoek? Bijvoorbeeld in de G&O zaken?

R: Ook daarin doe je voorafgaand aan het onderzoek, bij de start van het onderzoek maak je duidelijk aan ouders ook dat er een adviesgesprek gaat komen. Ook al weten we dan nog niet wat het advies gaat zijn. Bijvoorbeeld bij een onderzoek naar het hoofdverblijf of een omgangsregeling. Dus het kan best zijn, dat zeg ik dan ook tegen ouders, het kan best zijn dat het advies iets gaat zijn wat helemaal niet is wat jij wil. Maar we gaan het wel met het kind bespreken. En daar zeggen we ook duidelijk bij van goh, luister het is wat wij gaan verzoeken en de rechtbank die beslist uiteindelijk. Maar houd er wel rekening mee dat het kind wel weet wat wij er van vinden.

O: Ja, precies. Oke. Dus de voorbereiding is belangrijk ook daarin. Maak je ook wel eens mee dat er vanuit de rechtbank, binnen g&O, dat kinderen soms helemaal niet op de hoogte zijn van wat er speelt en dat er een onderzoek komt? Dat misschien een melder of ouder zegt van nou zeg maar niks tegen het kind wat hij weet nog nergens van?

R: Euhm, nouja. Als je met ouders een afspraak maakt voor een gesprek dan benoem ik wel dat ik de kinderen ook wil spreken. En dan is vaak of de vraag van ouders van oké maar wat kan ik mijn kind daar over vertellen? Dat zou ook wel een gezonde reactie zijn zo van nou hoe kan ik mijn kind daar goed op voorbereiden? En dan hopen natuurlijk dat dat neutraal gebeurt, maar goed dat is in G&O niet altijd helemaal haalbaar. En als ik die

vraag niet meteen krijg dan stel ik hem vaak zelf ook aan het kind van weet je waarom ik hier ben? Zo ja watdan?

O: Ja, precies. Dus er is niet veel meer weerstand in g&o dan in KB.

R: Nee.

O: Kun jij positieve en negatieve factoren benoemen van het adviesgesprek met kinderen? Wat vind jij fijn aan zo'n gesprek en wat vind jij minder prettig?

R: Het fijne aan zo'n gesprek is dat je het verhaaltje rond kan maken, ook voor het kind als het goed gebeurt. Minder fijn is dat je wel altijd een open einde houdt. Er moet altijd nog een beslissing van de rechter volgen. Maar ook een open einde in met name g&o zaken, als een van de ouders toch, ja hoe moet je dat zeggen, ik zeg het nu niet zo tactisch maar gedupeerd raakt, ja uiteindelijk is het kind natuurlijk gedupeerd, maar dan moeite heeft om daar positief mee om te gaan. Dan weet je ook ik heb dit advies nu wel gegeven maar het kind moet daar wel weer mee verder. En met een beetje pech moet het kind zich ook nog gaan lopen verantwoorden tegen zijn ouder, degene die zich benadeeld voelt. Maar goed dat is ook de complexiteit van deze scheidingsproblematiek. En daarom komt het ook bij de RvdK en niet ergens anders. Maar goed dat zijn wel dingetjes waarvan ik wel eens denk gaat dat wel goedkomen? We moeten ook niet alles naar onszelf toe willen trekken, maar toch.

O: En bereid jij ouders ook voor op hoe ze met hun kind kunnen omgaan na zo'n advies ?

R: Ja dat is dus het geval: soms kun je het daar over hebben en soms ook niet. En in de zaken waarbij dat niet kan is het vaak zo dat er een enorm emotioneel apèl wordt gedaan op die kinderen. Zo van: Zeg je daarmee dat je niet van me houdt? Of weet ik veel wat. Dat zijn de 'tricky' zaken. Daarin zit je dan ook alweer dicht tegen de bescherming aan, maar goed..

O: Ja, je hebt natuurlijk ook niet overal in vloed. Zij gaan toch uiteindelijk weer met elkaar naar huis.

R: Ja, of je nou een OTS gaat verzoeken of niet, daarmee kan je niet altijd voorkomen dat ouders dat soort dingen tegen hun kinderen gaan zeggen.

O: Nee, precies. Ik snap dat dat niet leuk is aan zo'n adviesgesprek. En dan nog even iets over de ouders: in welke mate vindt jij dat zij mogen beslissen over de participatie van hun kinderen binnen het raadsonderzoek?

R: Ja, uiteindelijk handelen we toch nog altijd vanuit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. En daar staat dat ouders, in principe, altijd beslissingsbevoegd zijn over hun kinderen totdat het tegendeel is bewezen. Dus je probeert ouders te motiveren, maar als het echt niet lukt dan ga ik niet aan dat kind lopen trekken. Dat het persé moet, tegen de wil van zijn of haar ouders in.

O: Ja, nee ik snap het. Dus daarin ligt de prioriteit bij dat het kind daardoor in conflict komt met ouders, en dat is wat we niet willen?

R: Nee.

O: En hoe kijk je hier dan tegenaan: In het kinderrechtenverdrag staat bijvoorbeeld ook dat een kind het recht heeft om gehoord te worden. Dat staat daar dan wel haaks op. Hoe zie je dat?

R: Nogmaals; als je daarmee een kind opzet tegen zijn ouders. Of de ouders tegen het kind het is maar net hoe je het bekijkt. Dan schaadt je daar denk ik het kind erger mee.

Dat moet nogmaals wel per situatie bekeken worden. Je probeert informatie te winnen en mensen te motiveren. En als het niet lukt probeer je op een andere manier aan informatie te komen. Zoals school, die ook vaak veel zicht heeft op een kind. En probeer je het op een andere manier. Maar als het echt niet wil, dan wil het niet.

O: Ja, dat snap ik. Dan even over de informatie van kinderen. Het is eigenlijk een beetje opgesplitst in drie fases zoals ik het zie. Je hebt het informeren; dus wat er gaat komen en waarom is gemeld, waarvan ik hoop dat dat al gedaan is door de melder. Daarna komt het horen. Nu ben ik benieuwd: Hoe ga jij om met die informatie? Welke rol heeft die informatie van kinderen in jouw besluitvormingsproces?

R: Ja dat is heel erg afhankelijk ook van de situatie. Ik zeg altijd als een kind heel erg aangeeft dat het heel blij is thuis maar er komt toch naar voren dat het bij vader of moeder echt stelselmatig in elkaar wordt gerost, ja dan kan een kind dat heel mooi zeggen maar dan vindt ik daar toch wel wat van. Dan vindt ik toch die situatie niet toereikend. Maar goed dan kun je natuurlijk ook de andere kant op redeneren.

O: En bijvoorbeeld tijdens zo'n adviesgesprek; doe jij dan nog iets met de informatie die je van kinderen hebt gekregen? Als jij daar afweging in maakt?

R: Ik probeer wel altijd terug te koppelen van nou jij hebt mij dit toen verteld. En al helemaal als je besluit daarvan afwijkt, dan moet je wel goed aan het kind kunnen uitleggen waarom, wederom tenzij het voor zo'n kind heel erg spannend wordt. Het moet niet de bedoeling zijn dat dat kind denkt dat het zijn leven niet zeker is. Het is ook wel eens zo geweest dat de informatie van kinderen toch doorslaggevend is geweest.

O: En dan het laatste nog: wat zou je mij willen meegeven in mijn onderzoek? Ik probeer een beetje het beleid wat te onderzoeken en misschien ook wel te ontwerpen om het adviesgesprek heen om het wat duidelijker te maken ook naar de buitenkant toe. Ik doe bijvoorbeeld ook dossieronderzoek waarin ik toch weinig motivatie kan lezen waarom kinderen niet zijn uitgenodigd voor een adviesgesprek. Heel vaak bijvoorbeeld door die belastbaarheid. Zou jij mij iets willen meegeven?

R: Nouja, kijk het adviesgesprek is één onderdeel. Ik denk dat je het in het bredere perspectief van het gehele onderzoek moet zien. En ook eigenlijk vanaf wat er vooraf is gebeurd en waar het na je onderzoek naar toe gaat. Dat je dat wel verweeft ook voor het kind. Dus niet alleen een adviesgesprek maar gewoon inderdaad gedurende het hele onderzoeksproces moet duidelijk zijn hoe de participatie van de kinderen eruit ziet en ook waarom.

O: En kun jij, want het gebeurt niet altijd binnen de RvdK, je voorstellen welke redenen er meespelen waarom mensen toch die adviesgesprekken niet met kinderen voeren?

R: Tijd. Productie. Heel simpel.

O: Ja, precies. Dus wil je bereiken dat iedereen het gaat doen dan moet je daar in het beleid ook iets voor terug doen? Dan moet je ook zorgen dat daar de tijd voor is? En dat heeft ook met het opbouwen van een vertrouwensrelatie te maken?

R: Ja, een vertrouwensrelatie kun je best snel opbouwen hoor. Het hoeft niet zo te zijn dat daar weken overheen gaan. Je kan ook best op maandag langsgaan en dan op dinsdag weer langs gaan. Alleen heeft dat wel invloed op het aantal dingen dat je dan kan doen. Tijd is tijd en dat kan je maar één keer uitgeven.

O: Wat jou betreft hebben kinderen er meer baat bij om tijd in die relatie te investeren om een zo goed mogelijke participatie te realiseren?

R: Ja, klopt. Ik denk ook, dan heb je namelijk twee belangen die je dan dient: namelijk kinderen die zo snel mogelijk de juiste hulp krijgen als je tijd hebt om het snel achter elkaar te doen. En het kind, als het goed is, voelt zich voldoende gehoord.

O: Oké ja dan gaat dat ten koste van je productie. Dan kan je er misschien één tegelijk doen.

R: Ja of twee.

*** Einde transcriptie

Transcript 3

Omschrijving opname	Interview
Tijdsduur	35:50
Soort bestand	MP3 bestand: "Interview3 (6-4-2017)"
Soort transcriptie	Woordelijke transcriptie
Uitvoering	Julie Drenth, onderzoeker.

Afgenomen op: 6 april 2017 te Leeuwarden

O= Onderzoeker, R=Respondent

*** Start transcriptie

O: Het eerste onderwerp is participatie. Wat betekent dat voor jou? Wat versta je over participatie van kinderen hier bij de RvdK binnen jouw onderzoek?

R: Nou, in elk geval dat je ze informeert over het onderzoek dat je ze ook uitlegt waarom er een onderzoek is voor zover dat ook te begrijpen valt. Afhankelijk van de leeftijd. In principe hoor je kinderen altijd in het onderzoek. Bespreek je met hun waarom er een onderzoek is en wat zij vinden dat er nodig zou moeten zijn. Ook dat is afhankelijk van de leeftijd hoe diep je daar op in gaat. En ik probeer wel altijd ook het advies met kinderen te bespreken. Dat is altijd wel de intentie. Soms maak je daarin wel ook de afweging juist om het niet te doen als het hele wankele basis is waarop je besluit neemt. Of je denkt ja de rechter kan zo iets anders beslissen en deze kinderen zijn al snel van slag. Dat je denkt dan kunnen ze het beter t.z.t. van de gezinsvoogd horen ook dat is wel iets dat je soms meeneemt. Maar ik ben er wel voor om kinderen echt in het onderzoek zo veel mogelijk te betrekken.

O: Oké. En de literatuur zegt bijvoorbeeld dat je verschillende niveaus hebt van participatie. En als ik jou hoor is het bij jou all-in. En het informeren, het horen en de terugkoppeling

R: Ja. Dat is wel de intentie altijd. Maar ik snap de niveaus ook wel. Het is leeftijdsafhankelijk. Ik had laatst bijvoorbeeld een verstandelijk beperkt meisje. Ging over een GZBM waarin er voor haar in de praktijk niets zou veranderen. Haar moeder had al een heel beperkte rol in haar leven. En haar heb ik wel uitgelegd wat het onderzoek inhield en heb een gesprek met haar gehad. Maar toen zei haar begeleider als je dit nou ook nog een keer komt vertellen snapt ze er helemaal niks meer van. Dat je nog een keer komt en dan gaat het weer over haar moeder. Voor haar verandert er niks dus kan beter de voogd nog een keer met haar bespreken. Die kent haar al. Dan maak je wel de afweging om het niet te doen. Maar ik vind wel dat je er altijd over na moet denken of je het wel of niet moet doen.

O: En heeft dan de invloed van de beslissing op het leven van een kind een grote rol in jouw afweging? Hoe groter de invloed van de maatregel des te belangrijker de terugkoppeling?

R: Ja, vind ik wel. En soms dan kan het ook alleen maar meer onrust teweeg brengen dan dat het wat oplevert. Dus dan vind ik dat je ook daarin de afweging moet kunnen maken om het niet te doen. Maar als het gaat om bijvoorbeeld hoofdverblijf of soms heeft een

GZBM ook wel een grote impact op het kind. Dan vind ik zeker dat ze dat ook van mij moeten horen. Zij hebben mij informatie geven en dan vind ik ook dat zij het recht hebben om te weten wat er met die informatie is gedaan.

O: Als jij kinderen inschat, de kinderen die jij hebt gehad in onderzoeken. Stel dat ik die zou vragen hoe zij zich hebben gevoeld, hoe betrokken ze zich hebben gevoeld tijdens het onderzoek. Wat denk jij dat ze mij dan zouden vertellen?

R: Ik hoop dat ze zich in elk geval serieus genomen voelden.

O: En wat heb jij gedaan om dat bij hun te verwezenlijken? Waar zet je op in?

R: Nou dat je ze toch wel uitlegt, als het kan, waarom je er bent. Dat je ze daarin ook de terugkoppeling geeft. Net als je in het begin zei dat er veel over kinderen wordt gesproken maar weinig met. Ik denk dat dat zeker zo is en waar ook kinderne achteraf zeggen dat ze daar best iets mee over willen zeggen maar het is hen niet gevraagd. Ik denk wel dat je dat als kinderbescherming moet voorkomen. Juist het kind centraal stellen in het onderzoek. Ik hoop wel dat de kinderen die ik in mijn onderzoek hebt gehad dat hebben gevoeld. Dat je ze meeneemt in het onderzoeken. Ze zoveel mogelijk toch uitlegt en de ruimte geeft ook om te reageren op hun eigens stukje probeer ik vanaf twaalf in elk geval. Dat je dat via de mail of post toestuurt. Dat ze daar dan reactie op kunnen geven.

O: En onder de twaalf?

R: Meestal niet. Bespreek wel even kort tijdens het gesprek wat ik daarvan opneem in het rapport. Maar soms heb je best intelligente kinderen van 11 en als dan het broertje van 13 het wel mag doen vraag ik ook wel eens of ze het prettig vinden om te lezen. Soms spreek ik het ook gewoon af met het kind. Ik wijk daar ook wel eens een beetje van af. En soms heb je ook kinderen die tijdens het gesprek zelf al zeggen ik hoef het niet meer te lezen. Of dat het heel beperkte kinderen zijn van twaalf of dertien die het niet gaan begrijpen wat er staat, dan doe ik het ook niet altijd.

O: En dat stukje teruglezen is dat onderdeel van het adviesgesprek?

R: Nee dat staat voor mij los van elkaar. Dat doe ik voor dat ouders het conceptrapport krijgen. Soms vertellen kinderen ook wel dingen waarvan ze later denken het is misschien toch niet heel handig als papa en mama dit lezen of zo heb ik het niet helemaal bedoeld. Je wil ze ook niet in een lastige situatie brengen. Ik vind het wel fijn om te weten dat ze zelf ook staan achter wat er in het rapport komt. Vooral op de leeftijd waarvan ze er iets van kunnen vinden.

O: Ja, daarin geef je ze ook een stukje macht en verantwoordelijkheid dus?

R: Ja, en daarbij worden er soms ook best heftige uitspraken gedaan. In bijvoorbeeld de g&o onderzoeken, zoals ik wil mijn moeder nooit meer zien en ze heeft dit en dit gedaan. Soms staat het zwart op wit wel iets harder dan dat het eigenlijk is bedoeld. En vind ik dat je daar dan wel het recht op hebt voor je moeder het leest en dat ook weer van alles teweeg brengt. Je probeert natuurlijk wel altijd de-escalerend te rapporteren. Maar soms komen er best harde uitspraken naar voren. En als ze het dan lezen, vind ik wel dat het goed is om te weten wat er dan in het rapport komt.

O: Oké. Dus ook van het stukje horen geef je ze dan weer een terugkoppeling?

R: Ja, in principe wel.

O: En ten aanzien van het beleid: wat vind jij van het beleid van de RvdK? Vind je het nuttig?

R: Volgens mij, ik weet niet helemaal het beleid uit mijn hoofd, maar is het wel de afspraak dat je het doet in principe. Tenzij er een gegronde reden is om er vanaf te wijken. Ik denk dat je die vrijheid ook wel moet hebben. Maar ik denk wel dat er een steviger beleid op zou kunnen zodat dat die afweging die je maakt wel terug komt in het rapport. Ik probeer me vaak wel in te denken hoe het is als je later zelf op een leeftijd bent dat je het rapport helemaal terug gaat lezen. Wat wil je dan dat het kind daarin leest? Wil je dan ook dat die weet waarom er voor gekozen is om hem niet te betrekken. Ik denk dat wel voor een kind heel prettig is. Daarom is het denk ik wel goed, dat je die afweging beter terug laat komen. Dat je dat beter kunt uitleggen ook aan het kind.

O: Mooi. Ook voor de eigen verwerking dus.

R: Ja, ik denk wel eens wat als dat kind op zolder gaat graven en dat rapport leest en zich gaat afvragen van waarom hebben ze mij dat eigenlijk nooit verteld?

O: Ja over inderdaad dat besluit.

R: Ja, of dat er een gezinsvoogd op de stoep staat waarvan een kind denkt ja maar waarom heeft die mevrouw van de RvdK mij dat niet verteld want dit wilde ik helemaal niet. Dan had ik nog een reactie kunnen geven. Ik vind wel dat je dan het recht hebt om te weten waarom je niet betrokken bent

O: En kun je noemen wat maakt dat je kinderen niet spreekt in dat adviesgesprek? Is het nog niet zo ingedaald vanuit het beleid of vergeet je het?

R: Hmm, nee dat denk ik niet. Als ik naar mezelf kijk dan vergeet ik dat niet snel. Maar soms denk je wel dit brengt alleen maar onrust. Of het kind begrijpt het echt nog niet. Kijk als je het hebt over kinderen van vijf of zes jaar en je zegt er komt een OTS. Ja natuurlijk kun je dat uitleggen als er komt iemand die met je ouders meekijkt ofzo maar heeft dat dan heel veel meerwaarde? Ik vind wel vanaf een bepaalde leeftijd of dat kinderen het echt goed meekrijgen, dan vind ik het een andere inschatting. Soms overleg je ook wel met ouders en dat ouders zeggen van we bespreken het liever zelf. Want het kind vond het de vorige keer heel spannend. En dan moeten we daar nog een keer op terug komen. Of dat de hulpverlening zegt van nou wij bespreken dit. Dat lijkt ons beter. Dan vind ik dat je niet als Raad moet zeggen het moet persé van mij komen. Tenzij het een maatregel is waar kinderen heel veel verandering van gaan ondervinden.

O: En stel dat jij zegt ik vind 4 5 en 6 jaar te jong. En een andere collega zegt vanaf vier jaar doe ik het wel altijd. Hoe zie jij die verschillen? Heeft een kind dan een gelijke kans om gehoord te worden als het hier binnen komt?

R: Nou als je het zo zegt dan misschien niet nee. Maar ook dat is wel een afweging die je meestal ook wel maakt in je MDO. En soms is het ook wel iets wat een beetje vergeten wordt. Ik loop regelmatig even terug van hee we hebben het niet over het adviesgesprek gehad maar hoe moet ik dat doen met het kind in deze?

O: Ah, oké. Dus het MDO heeft ook een rol in deze.

R: Ja, zeker. Maar die moet je soms wel pakken. Want het is niet standaard dat de GDer het ter sprake brengt. Maar dat is ook je eigen verantwoordelijkheid. ik overleg daar de grensgevallen. Soms is het heel duidelijk dat je het wel doet en soms ook dat je het niet doet (2jr). de grensgevallen vind ik prettig te overleggen.

O: En als jij dat beleid dan ziet. Wat zou je daarin anders willen? Zou je iets toe willen voegen? Wat zou je helpen om het anders te kunnen? Of collega's misschien?

R: Ja daarvoor heb ik misschien wel iets te weinig kennis van het beleid. Dat is mijn eigen schuld dat ik me daarin niet beter heb verdiept.

O: Eigenlijk staat er niet meer dan dat kinderen altijd moeten worden betrokken in het adviesgesprek. Tenzij ze echt niet kunnen participeren.

R: Ah, oké. Wat ik net ook zei dat je dan wel in het beleid opneemt dat je die weging opneemt. Dat je dat goed moet kunnen uitleggen. Want iedereen doet dat natuurlijk op zijn eigen manier. Je wordt daar als professional in vertrouwd dat je een goede weging maakt. Maar als je het wel moet uitleggen in je rapport maakt dat wel dat je er nog een keer extra over nadenkt.

O: Dat is een goede inderdaad. Dus je bedoelt dat de keuzevrijheid van de RvdKsonderzoeker wel belangrijk. Het moet per kind worden afgewogen. Maar dan moet er wel goed worden verteld waarom het niet is gedaan. Zodat mensen daarop kunnen reageren.

R: ja, en vaak wordt het ook wel gedaan dat er altijd een reactie op het besluit in het rekest moet worden opgenomen. Dat maakt dat je wel verantwoording moet geven als je dat niet hebt gedaan. En ik denk dat je er vanzelf wel achter komt dat je een slechte weging hebt gemaakt als je het niet kan benoemen in je rapport.

O: Precies. Dat is wel een extra controle.

R: Ja. Daar zal ik me nog wel iets bij voor kunnen stellen.

O: Oké. En het adviesgesprek zelf hoe ziet dat er bij jou uit met kinderen?

R: Meestal kom ik terug op het gesprek dat ik met ze heb gehad. Vat ik nog even samen wat we toen hebben besproken en herhaal ik vaak even wat ik toen heb uitgelegd waarom er een onderzoek was. En vertel ik wat ik nog meer in het onderzoek heb gedaan. Dat ik met andere mensen heb gesproken en vertel ik het besluit. Dat probeer ik zo begrijpelijk mogelijk te doen. Soms is het best moeilijk, een gezinsvoogd ja wat komt die doen. Dat is lastig om kleine kinderen uit te leggen. Maar ik probeer het wel.

O: Merk je dat ze het opnemen? Heb je vaak het idee dat het echt nuttig is of heb je ook wel eens het idee nou ze zijn het vanmiddag weer kwijt.

R: Verschillend. Soms heb ik echt het idee dat het heel goed is dat je daar juist nog aandacht aan besteed. Laatst had ik met twee broertjes op hun school nog een adviesgesprek. Ouders hadden het ons verboden om met de kinderen te bespreken maar we hadden nog wel kunnen afspreken dat we wel het advies nog met ze mochten bespreken. Het bleek uiteindelijk een heel waardevol gesprek. Kinderen zeiden toen dat het echt nodig was dat er een gezinsvoogd kwam. En hoe zielig dat eigenlijk ook is, dat kinderen al aangeven dat het nodig is, toch was het een heel waardevolle toevoeging. En konden we ze ook daarin al een beetje voorbereiden voor de zitting dat ze vanaf 12 vaak ook nog door de rechter worden gehoord maar als ze dat niet willen dat ze ook een brief mogen schrijven bijvoorbeeld.

O: En wat maakte in dit voorbeeld dat ouders niet wilden dat jullie met de kinderen spraken?

R: Dat was een gezag en omgang onderzoek waarin een eerder gesprek was geweest door een andere collega met deze kinderen. Hierin vond vader dat er niet goed genoeg doorheen geprikt werd en hij wilde alleen maar toestemming geven onder de voorwaarde dat we de waarheid boven tafel kregen. Ik vind niet dat je die druk bij kinderen kunt opleggen. Hij wilde er dan ook meerdere vertrouwenspersonen bij hebben. Dat zou dan betekenen dat je met vijf tot zes mensen met zo'n kind in gesprek moet. Dat vonden wij te belastend voor het kind. Aan die voorwaarden kunnen wij niet voldoen, dat vinden we niet in het belang van het kinderen. Daarom hebben we die kinderen niet kunnen spreken in het

onderzoek, maar dus wel tijdens het adviesgesprek. En die kinderen hadden ook heel gerichte vragen over de OTS: wat komt die mevrouw doen dan enzovoorts.

O: Ah ja oké. En hoe zit het dan kan je juridisch gezien die eisen van vader laten liggen? Dat je weet wat hij wil maar toch besluit om naar school te gaan.

R: Nou, ouders hebben in principe gezag. En je moet je afvragen welk beroep je dan doet op het kind als je dan tegen de wil van ouders in toch met het kind gaat spreken. Als er bijvoorbeeld thuis al meerdere keren over is gesproken van nou dat gaan we echt niet doen. Dan kan je het kind ook in een heel lastige positie brengen. Zolang het dan geen spoed of crisis is, waarin je volgens mij wel daarbuiten moet kunnen gaan, doe je dat niet snel. Maar ook die weging maak je wel in het MDO.

O: Mooi dat het wel kan. Je ziet in dit voorbeeld wel wat het de kinderen brengt. Ouders hebben gezag maar kinderen hebben rechten. Want hoe zie jij de visie van ouders op participatie van hun kinderen binnen het onderzoek? Staan ze daar om te juichen?

R: Sommige ouders vinden het juist heel goed. Die denken dan ook van nou mijn kind gaat wel vertellen wat ik graag wil dat hij vertelt. Heel veel ouders vinden het ook wel spannend. Van ja wat gaat het kind vertellen. En dat is ook begrijpelijk. Je komt niet zomaar bij ons terecht. Stel dat je kind dan wel echt een boekje opendoet over de dingen waar jij net een heel mooi verhaal over hebt opgehangen ja dat is natuurlijk spannend. En soms willen ouders er ook heel graag bij zijn.

O: Doe jij het altijd apart van ouders het adviesgesprek?

R: In principe wel ja. Bijvoorbeeld als je toch een goednieuws gesprek hebt waarin ouders hele goede dingen hebben laten zien en de kinderen zijn in een leeftijd waarin je het wel een beetje in dezelfde taal kan bespreken. Vind ik ook wel, dat als je soms op een huisbezoek komt en je zit met zijn allen om tafel dat dat ook met zijn allen moet kunnen. Dan vraag ik wel ieders reactie erop. Maar ook daar kan je denk ik redelijk creatief mee omgaan als de situatie daar naar is. Maar in principe wel los van elkaar.

O: Ja. En ik welke mate vind jij dat ouders mogen beslissen over de participatie van kinderen? Hebben we net ook al een beetje gezegd.

R: Nouja. De praktijk is denk ik wel dat ouders daarin veel te zeggen hebben. Als ouders geen toestemming geven kan je daar eigenlijk bijna niet omheen. Maar, wat ik net ook zei, je moet je ook afvragen als je daar wel om heen wil in welke positie je het kind dan brengt en of het meer kost dan dat het oplevert. Daarin moet je ook weer een afweging maken. Niet alleen omdat jij graag je informatie wil. Wat als het kind wel allemaal belastende dingen gaat vertellen, terwijl de ouders al tegen waren. Ik denk dat je het dan in een heel lastige situatie kan brengen.

O: Best complex.

R: Ja, soms zeggen ouders dan dat hun kind echt niet met je in gesprek wil. Dan denk ik wel eens: wil dat kind het niet of willen de ouders dat niet? Dan zeg ik ook vaak van nou dat is prima. Als hij dat niet wil. Maar dan mag hij me dat wel even zelf uitleggen. En dan kan je daar een gesprek over voeren en dat blijkt het best mee te vallen.

O: Dus je gaat daar dan best creatief mee om. Een soort zijweggetje. Je doet alsof je het accepteert maar geeft alleen aan dat je dat nog even van hemzelf wil horen.

R: Ja. En vaak als kinderen zelf zeggen van nou ik wil echt niet met u in gesprek, want ik heb al met zoveel mensen gesproken. Het is klaar. Dan vind ik ook dat je dat moet respecteren en niet dwingen. Maar dan kan je nog wel iets meer context vragen van waarom het niet wil. Dan kan je zelfs nog wel zeggen van nou dat is goed dan ga ik je

verder ook geen inhoudelijke vragen stellen maar dan wil ik alleen even weten wat je er bijvoorbeeld van zou vinden als er een OTS komt. Vind je dat nodig ja of nee. Prima.

O: Oké. Dan is het ook goed. Dan heb je het wel een kans gegeven.

R: Ja. Ik hoor het liever van het kind zelf. Dan weet ik in ieder geval dat het van het kind zelf komt en niet van de ouders.

O: Ja precies. En dat is met jongere kinderen misschien ook wel lastiger?

R: Ik heb toevallig vanmiddag ook een gesprek, samen met een collega, met twee kinderen waarvan ouders ook zeiden van nou we zullen hem wel moeten verdoven voordat hij hier komt want hij wil echt niet met jullie in gesprek. Dat is dan ook een g&o onderzoek waarin ouders waarschijnlijk vrezen voor wat de kinderen gaan vertellen. We hebben toen ook tegen de ouders gezegd van nou dat is prima. Maar het is wel aan jullie de taak om hem hier te brengen. En als hij dan aangeeft niet met ons in gesprek te willen. Dan gaan we daar wel even over met hem in gesprek. En ouders hadden daarvoor al gezegd hij kan zichzelf wel heel goed verwoorden en heeft een heel duidelijke mening. Dat kan je dan ook gebruiken. Dat hij dat dan ook bij ons mag laten zien. Dan zet je het kind in zijn kracht.

O: En hoe zou dat met deze ouders gaan is het adviesgesprek? Stel dat hij heel belastende dingen over hen heeft gezegd en ouders hebben wel zo iets van nou je hoeft hem in ieder geval niet meer gezien, maar dat kind heeft jou wel informatie te geven. Wat doe je dan?

R: Ja je probeert ouders altijd te motiveren om het toch voor elkaar te krijgen. Als ze er toch bij blijven dan kan je feitelijk niks anders. Dan zou je het nog in je rapport kunnen opnemen of met de hulpverlening bespreken. Heb het ook wel eens zo gedaan toen ouders het niet wilden dat de gezinsvoogd die erin kwam daar nog even in moest gaan investeren. Dat het adviesgesprek niet heeft kunnen plaatsvinden. Maar dat de gezinsvoogd er dan van af weet.

O: Oké. Dus als het echt niet wil ga je wel om je heen kijken, het betrokken netwerk betrekken om het alsnog voor elkaar te krijgen?

R: Ja. Dat is ook altijd nog een optie die je hebt.

O: En de informatie die jij krijgt van een kind. Als je hem hoort, en hij vertelt heel veel dingen, hoe ga je daarmee om? Hoeveel invloed heeft het op jouw besluitvorming?

R: Verschilt per onderzoek, maar weegt zeker mee. Het hangt ook wel een beetje af van het type onderzoek. Soms kan het gesprek met een kind echt de doorslag geven en soms weet je eigenlijk al dat ouders zulke dingen hebben laten liggen dat het al niet anders kan dat er een OTS komt. Dan kan het kind een heel positief verhaal houden maar als het blijkt dat er echt sprake is van ernstige ontwikkelingsbedreiging. Dan kun je er wel iets over zeggen in je conclusie dat ondanks het kind een heel positief beeld schetst de zorgen wel groter zijn. Dan ga je niet naar aanleiding van een positief verhaal van dat kind zeggen nou laat maar.

O: En hoe koppel je dat dan terug naar het kind? Is dat ook onderwerp van zo'n adviesgesprek?

R: Jazeker.

O: Dat is ook wat de literatuur zegt: kinderen vinden het heel erg wanneer ze wel worden gehoord, maar vervolgens nooit weten wat er met hun informatie is gedaan. Ik merk bij de RvdK dat er veel wordt geïnvesteerd in het horen, bijvoorbeeld de driehuizenmethode en het nieuwe 'mijn leven'. Maar er is geen hulpmiddel voor het voeren van de adviesgesprekken. Het is enkel het middelste stuk, het horen. Kinderen zeggen zelfs dat

ze liever helemaal niet worden betrokken dan dat ze iets vertellen en nooit weten wat er mee is gebeurt. Zou daar iets voor moeten komen? Hoe zie je dat?

R: Nou ik weet dat M. Hoekstra een keer twee tekeningen gemaakt. Met een rechter en de kinderen erbij en de ouders erbij. Waarin je heel concreet kan laten zien van nou ja door dat dit allemaal is gebeurt, er stond dan een gebroken hartje bij ouders en dat ze tegen elkaar schreeuwen en iets van alcohol. Door dat dit allemaal is gebeurt maken wij ons heel veel zorgen en is er dan nu een rechter die daar iets over gaat beslissen. En wij vinden dit en dit nodig. Het was een soort van tool om in je adviesgesprek duidelijk te maken aan kinderen. soms was het ook handig om dat tussen neus en lippen door aan ouders te laten zien. Die begrijpen het soms zelf ook niet helemaal. En soms begrijpen ouders vanuit intelligentie het ook gewoon niet, dan kan zo'n tekening ook heel helpend zijn. Ik heb het ook wel eens zo gedaan van nou dit heb ik besproken met de kinderen, want ik wilde natuurlijk niet die ouders betuttelen. Maar toen gingen er ook wel bij de ouders kwartjes vallen.

O: Gebruik je de tekeningen nog?

R: Eigenlijk zelden nog. Ik heb het wel een tijdje wat vaker gebruikt. Dat ik ze ook meenam van nou als het nodig is gebruik ik ze. En verder is er eigenlijk niets aan 'tools' voor hoe je dat gesprek zou kunnen voeren.

O: Zou je dat willen? Zou je daar iets aan hebben? En wat zou het moeten zijn?

R: Ja, goede vraag.

O: Wat ik van andere respondenten verneem is bijvoorbeeld iets tastbaars wat het kind mee naar huis kan nemen, als een soort afsluiting van het onderzoek. Waarin nog een keer alle stappen zijn afgebeeld van het raadsonderzoek.

R: Dat is zeker handig. Ik merk nu dat het vaak toch een kort gesprekje is, dat adviesgesprek. Wat kinderen soms ook niet goed begrijpen, want het is voor volwassenen al lastig om te begrijpen wat het inhoudt. Maar dan zou inderdaad een soort van tekening of poster heel helpend kunnen zijn. Zeker.

O: Oké. Zodat ze dat thuis aan de muur kunnen hangen en nog eens kunnen bespreken met ouders.

R: Ja. Ik zit me dan ook meteen af te vragen hoe zo iets eruit zou moeten zien en wat er dan op zou moeten staan, maar dat is weer iets anders.

O: Het zou voor jou wel iets kunnen toevoegen?

R: Ja, het zou het onderzoeken zeker waard zijn van hoe kunnen we dat adviesgesprek nou beter vormgeven.

O: Oké. Dan eigenlijk het laatste nog: Wat wil je mij meegeven ten aanzien van mijn afstudeeronderzoek? Met als doel dat het voeren van adviesgesprekken vaker worden gevoerd dan niet.

R: Nou, misschien toch iets daarop ontwikkelen. Iets van een tool ofzo. Zodat het wat meer integreert in de werkwijze. En als er wel iets in het beleid wordt toegevoegd dan is daar ook weer aandacht voor in de MDO's denk ik. Als het in het kwaliteitskader bijvoorbeeld verandert of in ons eigen beleid. Dat je bijvoorbeeld verplicht wordt om de weging te benoemen, waarom je het wel of niet doet. Dat daar meer aandacht voor is.

O: Oké. Dus als het vanuit hogerop goed neer wordt gezet. Dat het duidelijk is. Dan heb je de gedragsdeskundigen, de juristen en de RvdKsonderzoekers die er attent op zijn. Dan

heb je geen verplichtingen maar dat het wel de standaard is waar je eventueel van af mag wijken?

R: Ja. En dat je ergens moet uitleggen waarom je afwijkt. Want dan wordt er wel even echt goed over nagedacht. Het is sowieso goed om eens in de tijd aandacht te besteden aan dit onderwerp. Je zou bijvoorbeeld iets kunnen doen van een presentatie geven aan de RvdKsonderzoekers over de belangen van de participatie van kinderen bij het adviesgesprek. Daarna worden mensen vaak weer iets bewuster. Dat zou iets kunnen zijn.

O: Ja, precies. Goede tip.

*** Einde transcriptie

Transcript 4

Omschrijving opname	Interview
Tijdsduur	39:53 minuten
Soort bestand	MP3 bestand: "Interview4 (10-4-2017)"
Soort transcriptie	Woordelijke transcriptie
Uitvoering	Julie Drenth, onderzoeker.

Afgenomen op: 10 april 2017 te Groningen
O= Onderzoeker, R=Respondent

*** Start transcriptie

O: Oké. Ik heb naar aanleiding van het survey-onderzoek en een literatuuronderzoek dat ik heb uitgevoerd een aantal onderwerpen opgeschreven waarover ik het graag met je wil hebben. Ook heb ik een aantal voorbeeldvragen opgesteld, maar uiteraard staat jouw persoonlijke beleving voorop. Dus als jij er iets heel anders over wil zeggen dan hoor ik dat graag.

R: Ja, prima.

O: Participatie. Dat is het eerste onderwerp. Wat versta jij onder participatie van kinderen bij de RvdK?

R: Nou, op zich is dat duidelijk. Het komt al naar voren alleen op de wijze waarop je rapporteert. Dat je het kind eerst aan het woord laat als het ware en pas bij het afsluiten het kind het laatste woord heeft. Dat is puur hoe het format in elkaar steekt. Dat zegt al wat in mijn beleving.

O: Je begint met de info van het kind?

R: Ja. En dan komen de ouders en de informaten. Vervolgens de beantwoording dan de reactie van ouders en als laatste die van het kind.

O: Wat grappig, dat heb ik nog niet eerder zo gehoord.

R: Ja. Het is belangrijk.

O: En hoe is de participatie in de praktijk?

R: Nou ja, dat is altijd lastig. In KB zaken is de rol van het kind, ja zij maken deel uit van een gezin. Zij krijgen de lading over hun heen. Het is ook wel eens lastig laveren want dit soort kinderen zijn natuurlijk beschadigd over het algemeen.

O: Oké. En wat maakt dat lastiger?

R: Nou, ja je houdt er ook wel rekening mee. Je moet het soms helemaal omzeilen wil je ergens terecht komen en bij de ander kan het weer rechtstreeks. Ik heb nu zo'n jongen, ik weet niet precies wat hij heeft, maar hij wordt thuis bij het minste of geringste agressief. Zijn moeder kan hem niet aan. Dan kom je daar als Raadsonderzoeker en moet je met die jongen in gesprek. Dan is moeder ook nog niet erg stabiel. Dus wat ik dan ga regelen, want ik had toevallig contact gehad met zijn broer en die wist wel hoe je met deze jongen moest omgaan. Dus die vraag ik dan of hij bij het gesprek aanwezig. Ik zoek dan wel hulpmiddelen.

O: Vanuit de literatuur komt ook naar voren dat er verschillende niveaus bestaan van participatie van kinderen en dat niet altijd het hoogste niveau kan worden bereikt. Zie je dat ook terug in jouw werk?

R: Nou, ja. Ik begrijp niet helemaal wat je bedoelt, maar kijk je laat het kind deelnemen aan het onderzoek. Daar gaat het tenslotte om. Het is natuurlijk wel zo dat het vaak aan de "omgeving" ligt. Dat die het meest bepalend zijn in wat er met het kind gebeurt. Dus ik ben vooral heel erg geneigd om te gaan zoeken in de omgeving en niet bij het kind.

O: Oké. Er is bijvoorbeeld ook een zogenaamde "participatieladder" ontworpen. Waarbij het hoogste niveau is dat kinderen worden geïnformeerd, gehoord en betrokken bij besluitvorming en advies. Een niveau lager is dat ze bijvoorbeeld alleen worden gehoord of gezien.

R: Dan zit je al heel gauw bij scheiding en omgang. Dat is een andere tak van sport.

O: Zeg je daarmee dat je in KB onderzoeken het wel altijd doet?

R: Nou, dat is een kinderbeschermingsmaatregel die je verzoekt omtrent het beschermen van het kind. En de vraag is moet je dat kind ergens mee belasten, met die wetenschap daarover? Of ga je het elders zoeken. Kun je dan zorgen dat je meer in gesprek gaat met ouders. Want soms, en dat klinkt wel wat raar, maar soms is de mening van het kind, ik zou bijna zeggen niet relevant. Want het vindt allemaal plaats in zijn omgeving. Dat is wel een beetje raar om te zeggen als je werkt bij de RvdK voor de Kinderbescherming. Maar je zou in principe het kind buiten beschouwing kunnen laten. Het kind is slachtoffer van wat er allemaal in zijn omgeving gebeurt. Tuurlijk moet je zorg dragen voor het kind, maar onderzoek-technisch ga je alleen maar kijken wat er fout gaat en wat er nodig is om de ontwikkeling van het kind te waarborgen? Ja een kind van vier jaar hoeft ik niet te vragen wat ik moet doen om te zorgen dat jij je adequaat ontwikkelt? Dat begrijpt hij niet.

O: Nee. En een kind van vier, hoe betrek je die in een onderzoek?

R: Ja ik vind het altijd heel prettig om de kinderen te zien. Ik voel me schuldig als ik ze niet zie. Laatst kwam ik een kleuterdagverblijf en toen ging er een kind aan mijn been hangen en die riep: "papa, papa". Ja dan zit je daar.

O: Haha, ja dat snap ik. En qua praten? Vraag je ze wel hoe het met ze gaat?

R: Jawel. Maar dat zijn vooral algemene vragen zo van: hoe gaat het op school, is de juf aardig? En zo heel langzaam aan kun je er dan wel bijkomen hoe het thuis gaat. Het zijn allemaal van die voorzichtige vragen. Je kan ook de Driehuizen toepassen. Doe ik niet heel vaak. Ik houd niet zo van tekenen, haha. Maar daar komt ook wel wat uit hoor, dat is wel handig.

O: Haha, oke. Stel dat ik kinderen in jouw onderzoeken in de leeftijd van vier tot twaalf jaar, hoe zij zich betrokken hebben gevoeld in jouw onderzoek. Wat zouden ze zeggen?

R: Ik denk in ieder geval dat oudere segmenten dat die zich wel tevreden voelen op de een of andere manier. Het blijft wel lastig. Wat ik in gesprekken merk, is dat kinderen, dat verbaas me elke keer weer, toch wel komen met dingen en vrij snel hun innerlijke gevoel tonen.

O: Oké. Dus ondanks dat je niet heel lang de tijd hebt om echt een vertrouwensband op te bouwen met ze tonen ze al vrij snel hun gevoelens?

R: Ja, dat gaat wel heel snel. Ik vind dat wel een goed teken. En dat heeft wel met luisteren maken. Zo van luister naar je kind en neem hem serieus.

O: Oké. En qua betrekken bij bijvoorbeeld het adviesgesprek. Hoe zullen ze daar tegenaan kijken?

R: Ja. Nou ik betrek ze altijd bij het adviesgesprek, mits ze een bepaalde leeftijd hebben.

O: En welke leeftijdsgrens hou jij dan aan?

R: Ja, dat is lastig. Verschilt ook weer per kind. Soms betrek in een kind van acht wel, en soms ook niet. Soms heb je een kind van twaalf met ODD en weet ik veel wat allemaal. Ja moet je daarmee in gesprek?

O: En hoor je die kinderen dan wel tijdens je onderzoek?

R: Ja.

O: Oké, precies. Je hoort ze dan wel in het onderzoek maar betreft ze niet in het adviesgesprek?

R: Het varieert.

O: Oké. Dan gaan we even hogerop: het beleid. Ik merk dat het niet heel erg is ingedaald. Daar staat namelijk in dat het wel altijd gebeurt, tenzij er een hele goede reden is om het niet doen. Hoe kijk jij er tegenaan?

R: Ik denk daar precies zo over.

O: Oké. Jij voelt je daardoor wel gesteund? Oké. En wat is in jouw beleving een goede reden om het niet te doen?

R: Ja, als het zo veel spanning oplevert in de thuissituatie of soms heeft het kind gedragsproblematiek, maar dat is niet echt een reden om het niet te doen, want dan kan het ook wel.

O: Als ik dat hoor, dan betekent dat dat het niet alleen per kind verschillend is, maar ook per raadsonderzoeker. Hoe zie je dat?

R: Ja, dat hangt er vanaf in welke mate je het kind spreekt. Nogmaals ik vind dat je een kind altijd moet zien. En dan moet je ook wat zeggen.

O: Ja. Maar bijvoorbeeld dat adviesgesprek, het laatste stukje. Daar gaat het beleid dan over: dat doen we altijd. Kinderen worden altijd uitgenodigd en betrokken, tenzij daar om een speciale reden van wordt afgezien. Denk je dan als een kind hier binnenkomt in de leeftijd van 4 tot twaalf jaar een gelijke kans heeft op participatie binnen het adviesgesprek, ongeacht welke raadsonderzoeker de zaak gaat oppakken?

R: Ik denk dat daar wel onderling verschil in zit. Alleen weet ik dat niet.

O: Jouw gevoel zegt dat daar best eens verschil in zou kunnen zitten?

R: Ja.

O: Oké. En dat beleid, gebruik jij dat überhaupt in jouw keuze omtrent het wel of niet uitnodigen van kinderen bij het adviesgesprek? Helpt het jou?

R: Ja, ik weet dat. Dus gebruik ik het ook. Alleen denk ik daar niet zo over na van: hee, dit is het beleid!

O: Haha, nee oké. Het zit ingesmolten in jouw werk?

R: Ja, als ik de richtlijnen nalees dan denk ik oké, volgens mij doe ik dat allemaal al.

O: Oké, helder. En zou er nog iets, wat jou betreft, anders kunnen in dat beleid ten aanzien van het adviesgesprek? Zoals we net zeiden dat iedereen zijn eigen vorm daar aan geeft. En uitzonderingen maakt. Heb jij het idee dat dat anders kan of zal moeten?

R: Nou, ja, dat is het lastige. Ik kan alleen maar oordelen over wat ik zelf meemaak. Ik weet niet zo heel veel van mijn collega's.

O: Oké. En vanuit bijvoorbeeld het IVRK?

R: Ik denk dat er wel wat meer aandacht naar uit mag gaan. Dat dat ook in het beleid staat. Dat het kind centraal staat. Maar dat heeft ook weer met zaken om het kind heen te maken, waarbij je als onderzoeker heel erg gericht bent op datgene wat zich om het kind heen afspeelt.

O: Ik hoor wel eens dat men het zo druk heeft met het kind, dat het ook wel eens wordt vergeten. Dat je vooral investeert in opvoedingsvaardigheden en school.

R: Ja, ik merk dat soms wel aan mezelf. Dat denk ik ja, wat heb ik met het kind gedaan? Dan denk ik oké, nou. Dus ja dat komt dan wel eens voor.

O: Oké. Dus als het beleid daar strakke kaders voor geeft zou dat bevorderd kunnen worden?

R: Nou ik denk dat het er al wel is, maar het gaat er om wat je met dat beleid zelf doet. En nogmaals, soms is het niet echt nodig, dan is het kind, ja die is er. Maar het is de omgeving die bepaald wat er gebeurt met het kind. Dus dan heeft het allerlei gedrag wat heel goed verklaarbaar is vanuit die situatie waarin het terecht gekomen is. Soms is het ook andersom hoor, dat er zoveel kindfactoren zijn die een enorme invloed hebben op de gezinssituatie.

O: Precies. Dus het ligt meer op de loer als de problemen zich voornamelijk afspelen om het kind heen? Dan kun je nog wel eens merken dat je heel druk bent met de omgeving en iets minder met het kind?

R: Kijk, vaak als er kindfactoren spelen dan heeft de omgeving daar last van en die zoeken dan hulp, die hoor je wel. Als het andersom is blijft de hulp vaak weg. Dan gaat er iets mis met het kind, en de ouders die zorgen voor de zorg. En als er iets mis is met de ouders ja dan zit het kind alleen. Dan moet je ingrijpen.

O: Oké. En als jij een adviesgesprek voert met kinderen, hoe ziet dat eruit? Hoe doe je dat?

R: Ja. Nou. Euhm. Ik schets een beeld van wat ze kunnen verwachten. Bij een OTS leg ik in Jip en Janneke taal dat het papa en mama niet meer lukt en dat er iemand moet komen die zorgt dat het wel goed gaat.

O: En doe je dat apart van ouders?

R: Ja.

O: Nodig je ze dan op kantoor uit?

R: Nou, soms. Ik ben altijd geneigd om op huisbezoek te gaan, om het nog een keer te doen. Maar dat kost wel veel tijd.

O: En heb je die tijd?

R: Nee.

O: Oké. Dat is ook wel wat ik terug lees in de enquête. Doorlooptijden, tijd tot aan de zitting, of stel dat ze een keer afzeggen, ze zit met school of even niet beschikbaar. Ga je dan toch die afspraak verplaatsen en dan nog een keer daar heen.

R: Was dat een vraag?

O: Euhm, ja. Haha. Eigenlijk wel. Hoe groot is de invloed van tijd voor jou?

R: Nou, op het eind wel ja. Want dan denk je ik ben klaar. En dit moet ook nog, gaat dat lukken? Hoe kom ik daar een beetje fatsoenlijk vanaf.

O: Ja, dat snap ik. Want dat staat natuurlijk ook in het beleid. Dat een kind zo snel mogelijk geholpen moet worden. Snijdt dat elkaar wel eens?

R: Ja. Ik vind het belangrijk dat je gewoon veel aandacht de situatie besteed. Ik had laatst een onderzoek met een meisje die in aanraking kwam met loverboy-problematiek. Dan moet je wel doordringen dat het een hele serieuze zaak is. Ik was toevallig, daar was jij ook bij haha, bij een bijeenkomst op preventie van loverboyproblematiek. Tijdens die tijd kwam ik in aanraking met zo'n meisje. Dus ik heb meteen de mensen van Fier aangeschoten van hoe regel je dat en hoe je dat? Dat had nog wel wat voeten en aarde maar daar is uiteindelijk wel een zorgconferentie voor belegd.

O: Dus het geeft ook wel aan dat hoe heftiger de problematiek is hoe meer je tijd wil investeren ?

R: Nou, ja . Kijk als de hulpverlening meteen inspringt dan is het niet zo'n probleem. Dan ben je klaar. Ik denk echt zo: ik doe het onderzoek, ik ben niet van de hulpverlening.

O: ja, een onafhankelijk onderzoeks-persoon inderdaad.

R: Ja, maar dat moet je ook steeds duidelijk maken. Laatst ook, was ik in een voorbereiden traject terecht komen waarvan ik dacht oh nee hier had ik eigenlijk niet in terecht moeten komen. Veilig Thuis zei toen: nou jullie zijn nu toch bezig, kunnen jullie het dan niet van ons overnemen? Ja ik was naïef en ik dacht ja, we zijn er nou toch. Dan kom je dus in het hulpverleningstraject- circuit terecht. En een was zo slim geweest om mijn e-mailadres in dat hele verhaal toe te voegen. Ja ik werd helemaal gek. Er gebeurde van alles, een en al crisis. Dan krijg je dus 40 mails per week over dat kind. Ja dat ga ik niet weer doen.

O: Nee. Want dan wordt je dus betrokken in het hulpverleningsproces terwijl jij er juist voor bent om dat op te starten of aan de kaak te stellen.

R: Ja, maar dat moet je dan dus 100 keer uitleggen. Het wijkteam begreep dat in dit geval dus niet. Maar goed dat ging echt, dat hebben ze bij het management neergelegd, daar kreeg ik geen antwoord op. Toen ben ik naar het adviesteam gezegd, om te zeggen dat ze echt een mail moesten gaan sturen. Nouja, ik kreeg uiteindelijk gelijk.

O: En snappen de cliënten dat dan?

R: Nee absoluut niet. Maar dat is ook het lastige. Als je terugverwijst naar vrijwillige hulpverlening. Als het even kan zorg ik wel voor een warme overdracht. En dan ga ik wel een soort mini zorgconferentie beleggen. Kan ook prima gewoon op huisbezoek. Dat doe ik dan tijdens het adviesgesprek.

O: Zit een kind daar dan ook bij?

R: Ja, dat kan.

O: En wanneer zou je er voor kiezen om dat niet te doen?

R: Ik had laatst een kind, die bepaalde echt gewoon wat er gebeurde in huis. Die moeder die sloot zichzelf op in de badkamer als het kind kwaad werd en dat soort zaken. dus toen dacht ik nou hier gaat het kind even niet bij zitten. Want jij bepaalt niet wat hier gebeurt.

O: En heb je dit kind nog wel apart voor een adviesgesprek uitgenodigd?

R: Ze wou niet met mij praten, dus ja dan niet.

O: Oké. Als zij het niet wil ga je het ook niet doen?

R: Nee.

O: Nee, snap ik. En als jij zo'n adviesgesprek voert met kinderen, wat helpt jou dan? Wat heb je nodig om dat goed te doen? Want je zegt net de Driehuizen daar ben ik niet zo van.

R: Nee, ik spring ik op de situatie. En dat gaat meestal goed. Ik volg gewoon mijn gevoel.

O: En bespreek jij dan ook bijvoorbeeld de informatie die ze eerder met jou hebben gedeeld? Wat bespreek je in zo'n adviesgesprek?

R: Ja. Ik had laatst een GZBM, meisje van twaalf. Ja leg dat maar eens uit.

O: Ja, hoe doe je dat?

R: Nou dat viel gewoon wat tegen. Ze snapte het ook niet helemaal. Dus dat is lastig. Dan denk ik nou oké. Dit gaat gewoon niet werken. Dan kan ik wel praten tot in de eeuwigheid.

O: En het kwam niet door?

R: Nee. Ze snapte het wel maar ook weer niet. En het lag weer te gevoelig. Nou ja. En dan zit je toch van ja: een kind dat weet dat haar moeder helemaal niks meer heeft. Dat is ook nog moeilijk. Dan is de oplossing heel simpel. Dan ga ik naar de pleegouders toe, en die waren goed onderlegd, en vraag ik of zij dat willen bespreken want ik kom er gewoon even niet uit. Ja dan merk je tijdens zo'n gesprek gewoon dat je er niet uit komt ja dan verander ik gewoon van gespreksonderwerp. Dan ga je weer even terug over school, en dan weer terug maar dat werkte gewoon niet.

O: En had je haar al wel eerder gesproken in je onderzoek?

R: Ja.

O: En zij wist wel waarom je er was en wat je kwam doen?

R: Ja. Haar pleegouders hadden haar goed voorbereid. Maar het valt niet mee om uit te leggen wat een GZBM is.

O: Nee, dat is voor een volwassene al ingewikkeld.

O: Stel dat je niet de pleegouders had, als Raad zijne, maar je hebt wel de verantwoordelijkheid om die boodschap goed over te brengen, je gaat dat uiteindelijk wel verzoeken. Wat zou je dan helpen om dat wel over te kunnen brengen?

R: Nou, wat vaak wel helpt in dit soort situaties is om het in een soort duo-presentatie te doen. Met twee raadsonderzoekers.

O: En wat helpt dat?

R: Nou ten eerste ben ik al een oude man. Dat maakt het wel wat lastiger. Leeftijd heeft daar wel mee te maken. Ik ben dan een beetje een 'rare meneer' die allemaal dingen zegt die ik niet begrijp. En dan is het wel handig dat je er af en toe iemand bij hebt die de boel een beetje anders kan vertellen. Dat scheelt.

O: Stel dat je daar iets van kleurplaten bij had, zou dat ook helpen? Bijvoorbeeld een tekening of een poster waarop alle stappen staan?

R: Ja, dat kan.

O: Dat zou jou wel helpen in zo'n adviesgesprek?

R: Jawel.

O: En dus een duo-presentatie, die heb ik nog niet eerder gehoord.

R: Ja maar goed dat gaat in de praktijk niet werken. Maar ik heb ook wel eens een Driehuizen methode met zijn tweeën gedaan. Dat was ook een kind dat nogal flippte in de thuissituatie. Met haar zusje erbij. Ja dat ga ik niet alleen doen. Want dan heb ik mijn handen vol aan die jongen en dan moet ik ook nog met andere zaken bezig zijn, om twee uit elkaar te halen.

O: Oké ja. En ouders: hoe ervaar jij hun visie zegmaar? Hun mening ten aanzien van dat adviesgesprek? Vind jij dat altijd goed dat jij dat met hun wil bespreken? Of hebben ze daar ook wel weerstand tegen?

R: Ja, als er al weerstand is dan is dat vanaf het begin. Dus dat maakt niet zoveel uit.

O: En waar zit hem die weerstand in?

R: Nou, die willen geen bemoeienis. Die kunnen het zelf wel.

O: Oké. En stel dat zij zeggen ik wil niet dat je mijn kinderen spreekt en al helemaal dat advies, is te belastend, dat doen we zelf wel.

R: Soms houd ik daar rekening mee, ja.

O: En dan respecteer je dat?

R: Nou, ik weet niet of je dat respecteren kan noemen. Maar ik schat wel in of dat overkomt of niet. Er zijn wel situaties waarin je kan bedenken het is beter dat ouders dat zelf doen. Dat is ook helemaal geen probleem volgens mij.

O: Nee. Dus kan kunnen ouders gewoon zelf dat advies met hun kinderen bespreken?

R: Ja, die hebben verstand van hoe dat kind werkt. Ik niet.

O: Oké , dus die kunnen daarin een rol spelen.

R: Ja, en sommige willen dat ook graag. Dan schat je gewoon in dat het wel goed komt. Dan zeggen ze ik ga s 'avonds wel even zitten en dan leg ik het wel even uit.

O: En wanneer komt het niet goed?

R: Nou, je hebt gewoon situaties waarin één van de ouders allesbeheersend is. En dan komt het niet goed.

O: En dan, wat doe je dan?

R: Dan ga ik met het kind praten. Je hebt wel die zeggen nou je gaat niet met mijn kind praten, niet alleen. Dan zeg ik, het is wel de bedoeling dat we het gesprek los van elkaar doen. Sommige dingen vertellen kinderen iets makkelijker als ze niet met hun ouders zijn en andersom. Het is wat overzichtelijker voor mij. En uiteindelijk kom je er wel. Maar soms ook niet.

O: Dat lijkt me lastig. Op een moment dat een ouder heel hard nee roept, verbreekt hij eigenlijk het recht van het kind om gehoord te worden of te participeren.

R: Nee. Maar goed daar kan je niet dwars doorheen steigeren.

O: Ik heb wel eens gedaan dat ik plotseling op de school langskwam. Dat kan wel. Maar dan vraag ik eerst een medewerker van school en dan leg ik het gewoon uit. Soms kan je mensen ook niet bereiken. En dan leg ik aan school uit dat ik het kind graag wil spreken.

R: Oké. Want juridisch gezien mag dat hè? Inbreken in het gezag van ouders op zo'n moment.

O: En hoe reageerde dit kind?

R: Nou, dit was een jongen, volgens mij had hij niet eens door dat ik er was. Deze ouders reageerden gewoon nergens op. Ook een vrouw die had een munchhausen bij proxy-syndroom. Ja die laat je ook niet zelf het adviesgesprek doen. Dat wilde ze wel. Maar dan leg ik dat ook aan haar uit. Toen hebben we op de zitting alsnog een OTS aangevraagd. Althans, dat heb ik aan de zittingsvertegenwoordiger meegegeven dat als het enigszins kan, moet je dat er proberen uit te slepen.

O: Ja. En wist dit kind dat? Dat je dat ging doen?

R: Dat weet ik niet zo goed. Ik heb wel gezegd dat als het revalidatiecentrum niet door gaat dan moeten we iets anders doen. Het was een verwijzing naar de hulpverlening

O: Vrijwillige hulpverlening?

R: Ja, nou in dit geval de jeugdreclassering denk ik. En als het dan niet opgepakt wordt. Ik ben even kwijt hoe het zit, maar het zal ongetwijfeld een JR en een verwijzing naar de hulpverlening zijn geweest.

O: En even over de informatie van het kind. Want je zei net, wel opvallend, eigenlijk kun je dat kind wel buiten beschouwing laten, het is niet heel relevant wat het verteld?

R: Nou, ik zal dat even nuanceren, voor het een eigen leven gaat leiden. Ik bedoel in **sommige** gevallen.

O: Ja precies. Ik vind het wel een interessante opmerking. We hebben het namelijk heel druk met het kind moet bovenaan staan en het moet centraal staan. Maar hoe kan dat eigenlijk in de praktijk? Ik hoor daarnaast ook mensen zeggen dat kinderen loyaal en sociaal wenselijk zijn. Dus hoe ga je om met die informatie? Waar gebruik je het voor?

R: Mijn ervaring is dat kinderen altijd signalen afgeven. Die zeggen altijd wat. Zeker als ze even los zijn, dan vertellen ze daar iets over. Dan weet ik hoe de alarmbellen gaan rinkelen.

O: En hoe laat je ze dat weten, bijvoorbeeld bij de terugkoppeling tijdens het adviesgesprek, stel dat zij jou iets hebben verteld, dat het bijvoorbeeld wel heel erg is thuis en je besluit geen OTS, hoe koppel je dat terug? Of andersom juist?

R: Nou, als er iets heel ergs is dan wordt er op ingegrepen. Hoe dan ook. Dat varieert natuurlijk. Maar je zorgt wel dat de hulpverlening geborgen is. Hoe dat dan moet is punt twee maar goed.

O: Ja, precies. Ook als zij dat aangeven, dan is het voor jou genoeg reden om te zeggen dit is niet goed?

R: Ja, maar het moet wel passend zijn.

O: En als zij zeggen het gaat hier thuis echt super goed, je komt hier niks doen want ik ben hartstikke blij. Maar je hoort vanuit de omgeving dat het helemaal niet oké is en je besluit wel om in te grijpen. Hoe pak je dat dan op?

R: Nou dat is heel eenvoudig. Dan zeg je van nou uit de omgeving heb ik wel geluiden gehoord dat het niet goed gaat. En dan kan het kind zeggen ik vind dat wel, ja dan zeg ik dan komt er even iemand kijken of het inderdaad klopt hoe jij dat beleeft en of er nog dingen verbeterd kunnen worden. En als dat allemaal goed is, dan houden we er weer mee op. Zo ongeveer, in het kort.

O: Ja, helder. En ten aanzien van die besluitvorming, dat heb je al een beetje uitgelegd. Ik heb dan als vraag: welke invloed heeft de informatie van het kind op de besluitvorming? Daarvan zeg jij eigenlijk: als het kind aangeeft dat het niet goed gaat, dan reageer je daar altijd op. En heeft de informatie van het kind dan in het MDO ook een grote rol? Of soms ook, zoals je net noemde, is het helemaal niet relevant. Kun je dat eens schetsen; wanneer informatie niet relevant is?

R: Nou, dat is in feite als het kind symptoomgedrag vertoont wat uit zijn omgeving voortkomt. Ja wat wil ik daar dan nog meer mee? Dan heb ik al grond voor een OTS als een kind in zijn ontwikkeling bedreigd wordt? Als dat blijkt uit zijn gedrag, dan is dat een gegeven.

O: Oke. Dan hoeft je daar niet enorm veel informatie over in te winnen?

R: Nee, dan houdt het op. Ik kan dat kind niet redden, dat is niet de bedoeling. En dat wil ik ook helemaal niet. Dan moet iemand anders daar zorg voor dragen. Ik heb dat gewoon geconstateerd. Heel klinisch. Het kind zegt het gaat niet goed en de omgeving zegt het gaat niet goed. Dan moet ik zorgen dat het wel goed gaat en hoe doe ik dat? Kinderbeschermingsmaatregel en dat moet ik dan onderbouwen. Dan doe ik dat. Dat is mijn taak. Ik ben geen hulpverlener, dat zit niet in mij.

O: Haha, nee dat is wel duidelijk dat je dat niet ambieert, haha. Maar ik denk dat dat voor kinderen ook helder moet zijn, dat je dat niet bent.

R: Nee, dat straalt ik ook uit. Ik ben er alleen maar om te zorgen dat je hulp krijgt. Ik kan het zelf niet. En die rol maakt dan blijkbaar toch wat los bij mensen.

O: Ja juist misschien. Heb je ook wel eens gehad, bijvoorbeeld bij een GZM, dat kinderen helemaal niet af weten van het onderzoek en jouw komst? Dat ze niet weten dat hun ouders wellicht uit het gezag worden gezet?

R: Nou, ik heb er wel eens aan getwijfeld ja. Maar dan vraag ik altijd even. Dat vind ik wel belangrijk, zeker bij zo'n maatregel.

O: Want stel dat pleegouders of iemand anders zou zeggen, ja weetje we hebben het haar niet verteld want het levert alleen maar vragen op.

R: Dat heb ik nog nooit meegemaakt. Ik heb het wel eens gevraagd. Ik zorg er wel voor dat ze het weten.

O: En is dat ook per leeftijd verschillend? Bijvoorbeeld 4 of 5.

R: Ja, dat kan ik hen niet uitleggen. Ik niet in ieder geval. De vraag is ook waarom. Eerlijk gezegd.

O: Heb je het gevoel dat een kind daar iets aan heeft als je dat wel aan ze zou uitleggen?

R: Dat weet ik niet. Dat zou je de specialisten moeten vragen. Mensen die echt helemaal veel verstand hebben van kinderen. Wat voor effect dat heeft.

O: En vanaf welke leeftijd doe je het wel?

R: Ja dat weet ik dus niet zo goed. Dat hangt helemaal van het kind af.

O: Maar ik hoor je wel zeggen vier of vijf jaar, dat vind ik wel heel jong.

R: Ja, met een GZBM, ze kennen geen enkel begrip. Wat niet wegneemt dat ik er wel mee spreek. En wel in die richting loop te onderzoeken en kijken wat ze er van weten en aftasten.

O: Nu je weet wat ik ga doen en wat ik ga onderzoeken. Wat een beetje mijn doel is. Om hier wat helderheid over te krijgen om te zorgen dat elk kind een eerlijke kans heeft. Zou je mij wat mee willen geven? Heb je tips, of iets wat ik mee zou moeten nemen in mijn onderzoek?

R: Nou, het zou handig zijn dat je de uitkomsten van je onderzoek probeert hier ook een beetje in te krijgen, zeg maar.

O: Dat het ook bruikbaar is bedoel je? Denk je dan bijvoorbeeld aan, want mijn onderzoek is best beleidsmatig, ik kom met aanbevelingen vanuit de theorie. vanuit het IVRK. Maar ook, wat ik wel wil proberen, is ook om tips te geven hoe je dat adviesgesprek zou moeten doen.

R: Nouja, mensen zullen misschien eens een keer het kinderrechtenverdrag moeten lezen. Want ik twijfel er wel over of mensen dat wel doen. Want er staat ook in het IVRK dat kinderen recht hebben om met beide ouders op te groeien, en op bescherming, dat het kind centraal staat. Dat geeft wel inzicht.

O: Ja, eigenlijk is dat de grond waar vanuit jullie werken.

R: Ja en als je daar het kwaliteitskader naast legt, dan zie je heel veel overeenkomsten. Dat hebben ze zo overgenomen uit het IVRK.

O: Maar in de praktijk denk je; hoe werkt dit dan?

R: Tenminste ik denk dat, ik weet niet of het zo is.

O: Ja, dat hoor ik meer. Maar ik denk dat het goed is dat dat wat er uiteindelijk uitkomt, dat dat ook verstaanbaar is. Dat het niet een zweverig theoretisch verhaal blijft maar dat jullie er ook iets mee kunnen.

R: Ja, en de wijze waarop. Misschien moet je het ook eens presenteren. Ik weet niet of je dat wil?

O: Ja. Iemand gaf mij ook de tip over de deskundigheidsbevordering. En ik ben ook van plan om het op beide locaties te presenteren. En iets tastbaars te kunnen maken. Waarop iedereen even kan lezen wat nou belangrijke aandachtspunten zijn. Want een scriptie is niet echt handig om te lezen.

R: Nee, dat gaat ook niemand lezen.

O: Oké dus even een werkblad ofzo.

R: Ja, en ook even presenteren. En als je ook nog voor elkaar kan krijgen dat daar SKJ punten voor worden gegeven, dan zou het helemaal mooi zijn.

O: Ja precies.

*** Einde transcriptie

Transcript 5

Omschrijving opname	Interview
Tijdsduur	36:10 minuten
Soort bestand	MP3 bestand: "Transcript5 (14-4-2017)"
Soort transcriptie	Woordelijke transcriptie
Uitvoering	Julie Drenth, onderzoeker.

Afgenomen op: 14 april 2017 te Groningen

O= Onderzoeker, R= Respondent

*** Start transcriptie

O: Ik ga het interview aan de hand van een aantal onderwerpen doen die uit de enquête het meest naar voren kwamen. De eerste is participatie. Wat is voor jou kinderparticipatie in je werk?

R: In ieder geval het zien en spreken van kinderen in elk onderzoek tenzij we daar in het MDO over nemen dat we een kind niet meenemen in het onderzoek. Spreken dat kan eigenlijk, merk ik, al vanaf hele jonge leeftijd. Vier jaar. En de ene vierjarige is de ander niet. Daarvoor is het vaak wat lastiger. Maar dan nog kun je best spelenderwijs vragen wat een kind leuk- of niet leuk vindt. En kan een kind best soms nog wat dingen zeggen dat je denk oh dat heb je toch meegekregen. Dat is participatie voor mij.

O: Oké. Helder. En wat bijvoorbeeld in de literatuur naar voren komt is dat je verschillende niveaus hebt van participatie. Dat het niet altijd lukt om kinderen helemaal te laten participeren om welke reden dan ook. Zie je dat ook terugkomen in je werk? Of heb je altijd één niveau?

R: Ik ken die verschillende niveaus niet maar wat ik merk in gesprekken. Bijvoorbeeld gisteren had ik een gesprek me een vierjarig jongetje die moeilijk verstaanbaar was en had ook nog niet zo'n grote woordenschat. Dus om dan te praten over de vervelende dingen, over het huis van de zorgen, dat is dan al een moeilijk punt. Al kon hij wel aangeven: 'mama mij slaan'. Dus dan vraag ik wel of hij dat kan aanwijzen bij hem of bij mij. Maar dan kan je niet doorvragen. Kinderen kunnen bijvoorbeeld dingen heel moeilijk in de tijd plaatsen. Wanneer is het gebeurd, wanneer was het voor het laatst. Kleine kinderen kunnen dat heel lastig. En daarin merk je heel veel verschil. Want ik heb ook wel gesprek met een vierjarig kind gehad die het hele huis vol tekende. En van alles vertelde. Die had echt een heel grote woordenschat dat ik dacht van wow, dit heb ik nog niet eerder gehad. Maar je kan ook een gesprek hebben met een dertienjarige waarbij je denkt ik krijg het er niet uit. Dus participatie hangt ook erg veel samen met het kind. Wat het kan, durft en wil vertellen. Wat ik wel merk, als je het hebt over tijdens het onderzoek, het huis van de dromen is heel abstract. Bepaalde kinderen snappen dat gewoon niet, ook al zij ze ouder. Dat is soms wel heel lastig. Dan maak ik er een tover-vraag van, maar ook hele jonge kinderen kunnen soms die vraag niet goed beantwoorden. Maar als het gaat om het bevindingengesprek, in principe wel. Maar dan ook weer tenzij. Ik heb laatst in een onderzoek afgesproken, er was een kind hulpverlener vanuit het Kopland die elke week contact heeft met het meisje. Die had ook al voorgesproken wat er ging gebeuren. Toen heb ik haar gevraagd van goh wil jij dan het advies van de RvdK meenemen? Want dat

komt overeen. Dus zij heeft ook verteld van die mevrouw die bij jou op school kwam. Dus zij heeft de terugkoppeling gedaan. Soms als ouders best overeenkomen met elkaar heb ik ook wel eens gevraagd of ouders samen in staat zijn het met het kind willen bespreken. Of te wachten tot na de zitting, bij bijvoorbeeld bij bepalen van het hoofdverblijfplaats, waarbij ouders zo mijlenver uit elkaar liggen. Wij dat wel adviseren, maar dat wij ook onze nek uitsteken. En is het ook nog onduidelijk of het wel of niet gaat gebeuren. Dan maken we ook, in dit geval met de gezinsvoogd, de afweging wie het met de kinderen gaat bespreken. Heeft het meerwaarde dat de RvdK dit met de kinderen bespreekt of dat de gezinsvoogd dit met de kinderen oppakt omdat die de kinderen toch ook al vaker ziet. Dus dat is ook een afweging als er een gezinsvoogd is. Maar in principe doe ik het zelf.

O: Mooi om te horen. Vanuit de theorie is er een 'participatieladder', noemen ze dat, dat is inderdaad eigenlijk een beetje hetzelfde: hoe ver kan je gaan? Het mooiste is dat je kinderen in alles betreft, dat ze zelf beslissen en echt onderdeel zijn van. Maar ik hoor je ook zeggen dat het een beetje aan het niveau van het kind ligt.

R: Ongeacht de leeftijd van het kind zeg ik altijd, als het gaat om g&o, jij bent niet degene die moet kiezen. Kiezen doen wij, als volwassenen. Dat hoef jij niet te doen. Ik kan me voorstellen dat je dat gevoel hebt dat je moet kiezen. Maar ik ga in gesprek met het kind om te kijken hoe het met hem gaat. Ik maak zelf eigenlijk altijd een tekening van de rechter, die papa en mama spreekt. En ook van: kunnen papa en mama goed met elkaar praten en samenwerken. Dan weten alle kinderen: nee mijn ouders zijn gescheiden en ze kunnen niet met elkaar praten. Nou dan teken ik het kind, en dan wat we allemaal willen weten. En bij mezelf zet ik dan heel veel 'blabla' tekens, dat ik heel veel ga praten met mensen. En dan weer allemaal pijltjes maken van hoe dat onderzoek er dan uit ziet. Dat doe ik eigenlijk met elke leeftijd. En dan pak ik dat met het bevindingengesprek er weer bij. Van weetje nog waarom we elkaar de vorige keer hebben gesproken. Dit ben jij dit zijn papa en mama, die komen er niet uit. Die rechter, die belangrijke beslissingen neemt, die heeft mij gevraagd om, nou zo.

O: En nemen ze die tekeningen ook wel eens mee naar huis?

R: Die tekeningen niet. Wel de Driehuizen. Die kopieer ik wel. Ik heb er nu bijvoorbeeld eentje voor me liggen. Daar staat op zich niet heel veel op. Maar wel de sticker die het jongetje zelf heeft geplakt. Dus die sticker wilde hij natuurlijk meehebben. Deze is van zijn zus, die heeft er zelf op getekend. Het huis van de zorgen, dat heb ik met moeder afgesproken, daar heb alleen ik op geschreven, daar staan alleen nare dingen in, dat ik die zelf heb gehouden. Dit meisje heeft dan van alles en nog wat hier geplakt, ik moest schrijven, hier heeft ze zelf getekend. Dat papa en mama weer vrienden worden, dat was haar grootste wens. En daarna zei ze nog: en samenwonen!

O: Haha, dat gaat waarschijnlijk niet meer gebeuren.

R: Nee, haha daar is de problematiek te groot voor. Maar goed dit is ook typisch een onderzoek waarbij ik ook echt de kinderen zelf wil informeren. Ook omdat deze ouders een heel groot apèl doen op de kinderen. dat maakt ook wel uit. In g&o vooral. Hoe gaan deze ouders dan vertellen; ja weetje nog die vrouw, ik ben het daar niet mee eens. Je weet het niet. Dus dat is de meerwaarde van dat we zelf bevindingengesprekken doen.

O: Stel dat ik kinderen zou vragen uit jouw onderzoeken hoe zij zich hebben gevoeld, of ze zich betrokken hebben gevoeld bij het onderzoek, wat zouden ze zeggen.

R: Dat weet ik eigenlijk niet zo goed. Ik probeer de kinderen zoveel mogelijk mee te nemen. Vooral oudere kinderen vertel ik ook wie ik dan nog meer ga benadern. Bijvoorbeeld kinderen vanaf 8 of 9 jaar van nou ik ga ook jouw juf spreken. Of de gezinsvoogd. Of andere mensen. En ik vertel aan elk kind dat ik papa en mama heb

gesproken. Dus in die zin neem ik ze mee in het proces en ik hoop dat ze zich gehoord voelen serieus genomen. Dat hoop ik. Want ik geef ze die ruimte wel. Ik heb ook wel eens met een jongetje gehad, die was heel druk aan het spelen, heel druk jongetje. Dat ik op een gegeven moment tegen hem zei: Wil je me even aankijken? Ik ben van de RvdK voor de Kinderbescherming en het is heel belangrijk dat ik weet hoe het met jou gaat. Dat er geen nare dingen zijn gebeurd en dat je alles aan mij kan zeggen. Zijn er ook dingen die je wil vertellen? En toen kwam er dus van alles, wat best wel een zorg was.

O: Ja, dus je moet ook wel investeren, zoeken en creatief zijn om kinderen te bereiken.

R: Ja, dat is best lastig. Ik zeg ook altijd tegen ouders dat we vragen gaan stellen, maar we gaan ze niet onnodig belasten. Als een kind niet antwoord wil geven, dan hoeft dat ook niet. Ik vraag dan wel altijd waarom wil je deze vraag niet beantwoorden? Vind je het een lastige vraag? Als dat zo is, dan vraag ik wat maakt dat ze het een lastige vraag vinden. Dat vind ik altijd glad ijs. Je wil eigenlijk doorvragen, dat hoort ook bij de Driehuizen, en toen en toen, maar je wil kinderen ook niet belasten. En voor sommige kinderen is het ook gewoon belastend om die van ouders hebben gehoord van je moet nu de waarheid vertellen, of je mag dat wel of niet vertellen. Ik heb dat ook wel eens gevraagd, gister nog, hebben papa en mama jou ook gezegd dat je bepaalde dingen wel of niet moest vertellen. Omdat je soms best die indruk hebt. Wil je dit nou vertellen of moet je dit vertellen?

O: Ja, alsof het is ingestudeerd?

R: Ja, of een vader die heel hard roept dat het niet goed gaat bij moeder en dat ze de kinderen slaat. Ja is dit dan gebeurd? Dat meisje zei bijvoorbeeld mama heeft mij geslagen. Nou wil je dat dan aanwijzen? Dat deed ze dan vervolgens. Maar toen zei ze ja mama doet het nu niet meer, soms een beetje zachtjes. Dan vraag ik of ze dat wil voordoen op mijn hand. Om ook een beetje een idee te krijgen. Je wil kinderen ook niet sturen, dat is lastig.

O: En binnen dat adviesgesprek. Ik hoor belastbaarheid heel veel terugkomen in de enquête. Wat betekent dat voor jou? Belastbaarheid? Wanneer komt dat aan de orde?

R: Als het gaat om wijziging hoofdverblijfplaats en we weten niet of de rechtbank ons advies overneemt, dan zou ik er voor kiezen om dat nadertijd nog te bespreken. Zo van wij hebben dit toen geadviseerd, dit was de reden en de rechter heeft ook besloten dat dit gaat gebeuren. Maar bijvoorbeeld op dit moment wachten we bijvoorbeeld nog een beschikking af in de zaak. Daarbij hebben we ook aangegeven dat het rustig moet gebeuren. Als de rechter het hoofdverblijfplaatsadvies over neemt, dan zeggen we dat dat na de zomervakantie pas moet gaan gebeuren. Dat de kinderen het schooljaar kunnen afmaken. En dan onderbouwen we ook waarom dat moet gebeuren. Dus dan wachten we de zitting eerst maar af. Want ze hebben al zoveel tegenstrijdige boodschappen gehad. Dus in die zin, als je ze kan betrekken bij het onderzoek, kan je ze ook vertellen wat het advies was. Passend bij hun niveau. Ik had bijvoorbeeld laatst een meisje van elf jaar. Ik had daarvoor eerst haar moeder gesproken. En dat meisje, daar tegen zei ik dat ik eerst met haar moeder ging praten, dus dat ze even moest wachten. Dus met moeder uitgebreid gesproken en daarna met haar. En toen we klaar waren zei ze: 'hebben jullie daar nou zo lang over gepraat?'. Dus toen heb ik het rapport erbij gepakt en aangewezen wat ik belangrijk vond dat zij moest weten, en wat voor grote mensen bedoeld was.

O: Want ik zie inderdaad ook wel de belastbaarheid dan terugkomen. Wat ik heel mooi vindt is dat jij zegt als je ze kan horen, dan kan je ze ook adviseren. Bijvoorbeeld in het dossieronderzoek wat ik nu doe zie ik heel veel terugkomen dat kinderen wel worden gesproken, er wordt van alles geprobeerd om informatie te krijgen. Dan zie ik vervolgens in het rapport terug dat de adviezen niet zijn besproken met de kinderen vanwege de jonge leeftijd en de belastbaarheid. Kan jij je voorstellen wat maakt dat het moeilijker is om die adviezen dan ook te bespreken?

R: Ik weet niet wat dan de inhoudelijke afweging is om het niet te doen. Als je het door ouders laat vertellen, dat je het vertrouwen hebt dat ouders dat goed kunnen en dat je ze daarmee iets terug geeft, dan weet je ook niet hoe ouders het doen, maar goed. Ik weet ook niet in hoeverre ik dat altijd zelf in het rapport zet, weet ik eigenlijk niet. Denk het wel.

O: Ja, meestal bij inzage en advies staat er wel een reden bij.

R: Ja, ik zet het dan of bij factoren of bij reactie ouders. Dus wat dan de afwegingen zijn, ja goed. In principe, dus ja.

O: En als ik het heel theoretisch bekijk is het best wel een beetje zo vanuit het beleid dat het individueel van de RvdKsonderzoeker afhangt. Die mag die afweging maken rekening houdend met belastbaarheid en cognitieve vermogen. Hebben alle kinderen dan op die manier een gelijke kans? Qua participatie hier binnen de RvdK volgens jou?

R: Ja, jij zegt het is een afweging van de RvdKsonderzoeker. Ik vind het een MDO besluit. Ik besluit nooit alleen dat ik een kind niet betrek in het onderzoek. Dat vind ik iets voor een MDO, zodat ook een gedragsdeskundige daarin kan meedenken. En ik vind daarnaast dat je ouders daar serieus in moet nemen.

O: En het adviesgesprek: als ze wel gehoord zijn tijdens het onderzoek maar niet betrokken zijn in het adviesgesprek, is dat dan ook een MDO besluit?

R: Ja, dat denk ik wel. Want waarom zou je dat dan niet doen? Want dat moet je dan ook bij factoren wegzetten, dus heb je daar een reden voor. Dan vind ik ook dat je dat moet bespreken.

O: Oké. Helder.

R: Ja ik zit even te denken wanneer ik het een keer niet heb gedaan. Ik ben in oktober weer begonnen na verlof. Ik heb één meisje, dat is een verderstreckende maatregel. Dat meisje heb ik eigenlijk 'gezien'. Pleegmoeder heb ik gesproken, meisje heb ik gezien en dat ging over een gezags-beëindigende maatregel. Die hebben we verzocht en dat heb ik niet met haar besproken. Dit meisje had het verstandelijk vermogen van een kind van anderhalf jaar. Dus dat is een bijvoorbeeld van een onderzoek waarbij ik het niet heb gedaan. Bij één zaak heb ik het dus nog niet gedaan in verband met de zitting.

O: Dat is wel mooi. Jij beperkt je dus niet tot de tijdsgrens van het onderzoek. Dat is namelijk vier à vijf weken. Daarna heb je er in principe niks meer mee te maken. Maar jij zegt ik kan daarna ook wel een adviesgesprek voeren als dat beter uitkomt.

R: Kijk het onderzoek is afgerond. Maar of ik het nou tijdens of later doe, ja.

O: Komt dat ook wel eens in de war met tijdsdruk of doorlooptijden?

R: Ja, ik vergeet het wel eens op het afsprakenformulier te vermelden. Zoals laatst was het wel de bedoeling dat een jongetje mee ging. Maar ik had dat niet aangekruist. Moeder had nog wel gevraagd: 'moet mijn zoon niet mee?'. Nee had ze gezegd, dat staat niet op het formulier, haha. Dus toen ben ik, omdat moeder helemaal bij Emmen ergens uit de buurt moest komen, daar heen gereden. Anders moet moeder hier weer komen. En ik vond het heel belangrijk dat het kind het wel van mij ging horen, omdat moeder het totaal niet eens was met het advies. Dus toen ben ik daarheen gereden. Dan maar, maar als deze moeder het gaat vertellen doet ze dat gekleurd, met haar eigen negatieve gevoelens ten opzichte van deze vader. Dus ja dat is voor je doorlooptijd niet echt gunstig. Kijk het is maar een kwartiertje praten met het kind, maar ik heb er twee uur voor in de auto gezeten. Ja ik ga die moeder niet vragen weer hierheen te komen.

O: Oké. Dus je zoekt wel die ruimte op om dan alsnog te gaan? Er zullen misschien ook wel raadsondezoekers zijn die wel heel erg die druk voelen en denken ja dat lukt me allemaal niet meer om daar nog heen te gaan.

R: Nee, maar in principe. Het liefst spreek ik eerst beide ouders en dan het kind. Maar goed soms vraag ik dan toch aan de ouder waarbij de kinderen wonen om het kind wel mee te nemen. Ja dan weet het kind het dus eerder dan de andere ouder. Maar dat is soms ook niet anders.

O: Mooi. En qua beleid. Want dat is ook wel een beetje mijn focus. Hoe ziet dat beleid er nou uit tegenover die adviesgesprekken en hoezeer is dat ingedaald. Wat kan je mij daarover vertellen? Wat vind je er van, hoe het nu is georganiseerd?

R: Volgens mij is het georganiseerd dat het inderdaad een afweging is, dat je het in principe doet, tenzij. Ja die tenzij, die kan je niet vastleggen volgens mij. Niet verder vastleggen dan dat je het nu doet. Dat je het in het MDO besluit en dat je daar de informatie van het onderzoek meeneemt.

O: En stel nou dat een andere raadsonderzoeker zegt: ik doe geen adviesgesprekken met kinderen van vier of vijf jaar, dat vind ik echt te jong. En ik hoor jou zeggen dat je met vier- en vijfjarigen best een (advies)gesprek kan voeren. Hoe zie je dat dan? Want dan is zo'n beleid daar niet op ingespeeld. Dus dan zou het ene kind van vier hier niet worden betrokken in het adviesgesprek, maar bij een andere raadsonderzoeker wel.

R: Ja het ene kind van vier is het andere kind van vier niet. Het jongetje van gisteren heeft toch wat gezegd. En kijk je kan het heel moeilijk in de context plaatsen dus het is altijd heel moeilijk met jonge kinderen. Dus daarin heb je ouders dan weer nodig: dit is wat je kind zegt, wat bedoelt hij daarmee? Kan je daar wat meer over vertellen? Ik bedoel, ik heb zelf kinderen. Als ik zie wat mijn vier- en zesjarigen kunnen vertellen, dan zou ik zeggen waarom zou je die vierjarige niet spreken? Maar goed, zoals dat jongetje van gisteren, dan moet ik wel mijn best doen. En ook met dan andere jongetje, ik moest heel erg mijn best doen om hem wel te kunne verstaan. In principe is het tot vier jaar zien, en daarna gewoon spreken.

O: Oké, dat heb ik niet bij het adviesgesprek gevonden.

R: Nee, nou ja ik trek het dan in één lijn door wat betreft het spreken van kinderen.

O: Oh zo, ja precies. Nee voor het adviesgesprek staat daar geen leeftijd. Zoals ik het nu zie is dat adviesgesprek een beetje een ondergeschoven kindje. Het is inderdaad tot aan het adviesgesprek heel duidelijk, dan moet je ze altijd zien en vaak ook spreken. Maar bij dat adviesgesprek hoor ik toch vaak dat het te jong is om de adviezen mee te kunnen bespreken. Daarom vind ik het goed om te horen dat jij die lijn wel door trekt. Als iedereen dat zou doen, dan zouden kinderen wel gelijke kansen hebben.

R: Als ik een jong kind alleen zie, dan voer ik ook geen adviesgesprek. Die heb ik dan alleen gezien, misschien heel kort even contact gehad, maar die ga ik niet uitnodigen voor een bevindingengesprek. Dat zijn de uitzonderingen sowieso.

O: Ja precies. Maar dat is dus ook weer dezelfde lijn met het onderzoek. Maar als het wel gesproken is in het onderzoek maar niet in een adviesgesprek, dat is niet hoe jij het doet.

R: Nee, tenzij. En dan staat dat ook ergens in het rapport.

O: Vind jij dat ook een belangrijke, dat in alle rapporten terug te vinden moet zijn waarom een kind niet is betrokken tijdens het adviesgesprek?

R: Nou, sowieso. Waarom, hoe je een kind, als je een kind niet betreft of als je het wel betrokken hebt. Die afwegingen vind ik wel dat dat erin moet staan. En dat zal er bij mij vast wel eens doorheen glippen. Ja laatst was ik er heel bedacht op door die fout, maar goed. Maar het zal er best eens doorheen glippen. Want het is technisch best wel eens lastig. Maar daar maak je dan je afwegingen in. En ook als het een spannend advies is voor het kind, ik heb laatst een onderzoek afgerond van een meisje die had haar vader twee jaar niet gezien. Dat wilde ze ook niet. Heel veel loyaliteitsproblemen. We kwamen uiteindelijk wel op omgang uit, begeleid uiteraard. We hebben dat toen wel met haar besproken, ook om een beetje te toetsen van hoe erg vind jij dit nou? Komt er dan heel veel weerstand? Nou dat kwam er dus niet. En later ook niet hoorde ik van moeder.

O: Ah oke. Dus het heeft ook nog een tweede doel, zo'n adviesgesprek?

R: Nou, vooral in dat gesprek wilde ik wel heel graag zien hoe zij reageert op het moment dat ik dit vertel.

O: Wat uit de literatuur komt is die informatie. Hoe ga jij om met de informatie die jij krijgt van kinderen. Welke rol heeft dat in het adviesgesprek?

R: Hoe bedoel je dat?

O: Nou als kinderen, zoals dit meisje heeft gezegd ik wil echt geen omgang, en je adviseert dan toch omgang. Hoe ga je dan om met dat zij wel iets heeft verteld aan jou maar dat je daar geen gehoor aan geeft?

R: Nee dat heb ik haar ook uitgelegd. Ik leg ook altijd uit ik vind het belangrijk om jou te horen, maar wij nemen de beslissing. Ik heb ook tegen haar gezegd dat ik heb gehoord wat ze mij heeft vertelt, je wilde dat niet. Wij denken wel dat het goed voor jou is. Ik kan me heel goed voorstellen dat het bijvoorbeeld spannend is. Maar misschien is het ook wel leuk. En nou had dit meisje toevallig haar vader weer eens voorbij zien lopen. En toen zei ik ook van hoe vond je dat? Want je had hem al twee jaar niet gezien. Toen zei ze dat ze kriebels in haar buik kreeg. En toen vroeg ik wat voor kriebels dat waren. Waren dat leuke kriebels of vervelende kriebels? Nou dat wist ze niet. Maar ook dat was alweer even een stapje. Nou ja zo.

O: Oké. Maar je geeft wel terug wat ze heeft gezegd.

R: Ja, vooral in dit geval ook. Omdat we toch wel heel veel zorgen hadden.

O: Oké. En zon adviesgesprek. Kun je mij benoemen wat positieve- en negatieve factoren zijn? Wat gaat er goed en wat maakt je wel eens mee dat je denkt dit is niet een heel goed adviesgesprek geweest?

R: Nou, wat fijn is als de kinderen kunnen horen. Dat ik denk heeft íe nou wel meegekregen wat ik geprobeerd heb te vertellen? Begrijpen ze het ook? Je probeert het zoveel mogelijk op niveau te vertellen. Dus dat vind ik wel nog iets; in hoeverre komt het binnen. Maar dat heb ik ook bij informatie van kinderen. wat ik net zeg; kinderen kunnen dingen vertellen, volledig uit zijn context dat je denkt jeetje dit is wel heel erg zorgelijk of wat is dit bijzonder. En dan heb je het er met ouders over en dan kan je het weer in de context plaatsen. Dat maakt wel even de situatie helder. Dat vind ik dus bij de gewone gesprekken, als bij het bevindingengesprek, denk ik wel eens van oké in hoeverre begrijpen ze wat je zegt. Dat is dan vooral bij de jongere kinderen.

O: Dat snap ik. Oké. En de visie van de ouders: hoe ervaren je ouders ten aanzien van het adviesgesprek? Hebben ze daar weerstand tegen?

R: Nee, bij het adviesgesprek niet. Als er weerstand is, dan is dat met name gericht op het horen. Hoe spreken jullie de kinderen dan? Gaat er dan iemand bij zitten? Daar zit de

weerstand. Dat andere, dan heb je ze al meegenomen. Dat is dan minder spannend ofzo denk ik voor ze.

O: Dan zit je ook wat meer in contact al?

R: Ja, dan is dit een logisch vervolg. Ik vind het nog wel eens lastig wanneer je weet dat bijvoorbeeld moeder heel erg boos gaat worden op het advies, dan is het niet handig om haar de kinderen mee te laten nemen naar het adviesgesprek. Dat speelt er wel eens op de achtergrond. Dat is hetzelfde als je dan een gesprek hebt gehad met kinderen, en die vertellen iets. Dan spreek ik dat direct met de moeder na. Zodat de kinderen niet meteen de wind van voren krijgen, over wat ze verteld hebben. Ook al heeft moeder gezegd dat ik met de kinderen mag praten en dat zij alles mogen zeggen.

O: Dan voel je die spanning?

R: Ja, en ik moet straks een vader bellen. Die moeder, dat het kind zegt ja dat moest ik van papa. Ja weetje, die kinderen komen daar vanmiddag. Dan denk ik wel ja, niet dat dat direct risico's heeft, maar als hij dat nou gaat bespreken. Ik wil niet dat die kinderen dan alsnog weer belast worden ofzo. Of dat het advies is geweest en dan ja door wat jij hebt gezegd. Dat hoor je ook nog wel eens. Dat ouders boos worden dan denk ik nee, die kinderen kunnen er niks aan doen.

O: Ja, en dat is ook een risico van participatie. Hoe meer ze betrokken worden, hoe meer ouders ook de kans krijgen om te denken van hee maar dit vind ik helemaal niet leuk of wat zeg jij eigenlijk allemaal? Dat is natuurlijk wel, hoe ga je daar mee om? Ja daar kun je niet zoveel mee denk ik?

R: Behalve tegen ouders benoemen dat dat niet de bedoeling is. Dat het een besluit is dat wij hebben genomen en ja, daar hebben wij ook de info van de kinderen in meegewogen. Nouja, zo.

O: En helpt zo'n adviesgesprek wel zodat kinderen in ieder geval van jou kunnen horen wat het advies is en welke afwegingen daarin zijn gemaakt? Voor dat ouders daar gekleurd over gaan vertellen? Is het in die zin belangrijk dat ze het ook van jou horen?

R: Ja, dat denk ik wel. Of van mij, of van de gezinsvoogd, of van de hulpverlener. Van een objectief persoon.

O: En vind jij dat voor elk kind in de leeftijd van vier tot twaalf jaar belangrijk?

R: Ja, dat denk ik wel. Een kind van vier zou dat misschien iets minder begrijpen, maar andere kinderen zeker wel.

O: Ja, precies. Mooi. Ja dit is eigenlijk een beetje hetzelfde: in welke mate vind jij dat ouders beslissen over de participatie? Als ouders het bijvoorbeeld echt niet willen dat je hun kinderen spreekt, maak je dat wel eens mee?

R: Ja, heb ik meerdere keren meegemaakt. Gelukkig niet heel vaak, en meestal krijg ik ze wel zover dat we toch een gesprek kunnen gaan voeren. In de acht jaar dat ik hier nu werk heb ik het denk ik twee keer meegemaakt. En één keer dat moeder er op stond dat zij er bij was. Ook al heb ik tien keer uitgelegd dat het kind dan niet vrijuit kon spreken, gezien haar negatieve gevoelens naar vader. Ik kreeg het niet voor elkaar. Ik heb haar uiteindelijk zo gepositioneerd dat zij achter het kind zat. Zodat als het kind oogcontact met moeder wilde maken dat het zich dan echt moest omdraaien. En dat ik moeder goed kon zien. Toen heb ik op een gegeven moment het gesprek ook stopgezet, dit maakte heel duidelijk hoe dat kind bevestiging zocht bij moeder. Maar ik heb het gesprek heel beknopt gehouden.

O: En vanuit het IVRK wordt gesteld dat elk kind in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar recht heeft op participatie in bijvoorbeeld onze onderzoeken. In hoeverre kunnen ouders daaraan gaan sleutelen?

R: Ja, dat kunnen ze. Ze kunnen zeggen wat de kinderen wel of niet moeten zeggen. Ik vraag ook altijd bij het eerste gesprek met een kind: weet je waarom je hier bent? Wat heeft papa of mama daarover verteld?

O: Mooi. Hele open vraag maar wel een manier te achterhalen.

R: Nou, ja. En dan inderdaad ik kom hier om te praten over papa. Ja, nou je komt hier om te praten over jou, en inderdaad ook over papa maar ook over mama. En ik wil heel graag weten hoe het met jou gaat. En dat is wat ik ook altijd zeg tegen ouders: het gaat me om de beleving van jouw kind. En dat is een momentopname daar ben ik me zeker bewust van. En kinderen, ja ze kunnen gewoon hartstikke beïnvloed worden door ouders.

O: Kan je daar dan iets mee?

R: Ja, ik vertel altijd aan ouders wat het doel van het gesprek is en hoe ik aan kinderen uitleg waarom ze bij de RvdK komen praten. Zodat ouders dat eventueel weer kunnen vertellen aan de kinderen. Ik zeg ook altijd ze hoeven geen antwoord te geven, het mag. En wat ik ook zeg is dat ik ook vragen stellen die misschien helemaal geen betrekking heeft op jullie thuissituatie, namelijk heeft iemand jou wel eens pijn gedaan? Dat kan natuurlijk iedereen zijn.

O: Ja, en dat is natuurlijk best spannend als iemand dat aan je kind gaat vragen.

R: Ja, zeker. Dat is hetzelfde over seksueel misbruik. Dat zit er bij ons echt niet ingeslepen. Maar dat zou wel meer moeten. Ik ben de eerste die toegeeft dat die dat echt niet in elk gesprek bespreekt. Omdat het een heel beladen gesprek is, maar ook als het niet van toepassing is dan kan zo'n kind ook wel denken van huh? Of dat het thuis bijvoorbeeld niet besproken wordt van wat oké is en wat niet oké is. Maar goed zo glippen er waarschijnlijk wel kinderen bij ons doorheen. Die wel degelijk een negatieve seksuele ervaring hebben gehad. Maar goed ik ben de eerste die toegeeft dat ik er ook niet altijd aandacht voor heb, tenzij er signalen zijn.

O: Ben ik met je eens. Nou dan het laatste: ik probeer te kijken hoe ik ervoor kan zorgen dat zo'n adviesgesprek met kinderen vaker plaatsvindt. Wat zou jij prettig vinden als handreiking? Iets dat je kan maken of meegeven? Of gesprekstechnieken?

R: Wat voor mij zou helpen?

O: Ja.

R: Standaard bij het MDO op de agenda. Weet ik niet of dat erop staat maar het zal wel moeten, zodat je de aandacht er even op hebt. Voor het gesprek zelf heb ik mijn manier wel gevonden door die tekeningen er weer even bij te pakken, en die tekeningen die zijn er ook standaard. Die kan ik zo voor je pakken, van Marieke Hoekstra. En ik teken dus zelf. Dat maakt het ook wel: het kind even zelf tekenen zo van dit was jij. Dat helpt.

O: Zou je het aanraden aan collega's om het op die manier te doen?

R: Kijk het werkt voor mij.

O: Werkt het voor de kinderen?

R: Ja, dat idee heb ik wel. Maar als iemand anders iets moet doen wat niet bij hem of haar past dan komt het ook niet over.

R: Ik maak er ook altijd wel een grapje van. Zo van dan teken ik mama, wat voor haar had ze ook alweer? Ik maak er ook wel een beetje dingetje van. Dat moet bij je passen. Net als dat ik de Driehuizen toepas, maar andere collega's niet. En spelletjes, als ik denk dit werkt niet nou dan ga ik op de grond zitten poppenhuis spelen. Het is maar net wat bij je past, dat je dat doet. Nu hebben we dat spel "mijn leven", daar zijn speciale mensen in getraind.

O: Ja, precies. Alleen het viel me op dat in "Mijn Leven" ook een heleboel tools zitten voor dat horen, allerlei kaartjes en dingetjes, maar niets voor het adviesgesprek.

R: Nee, dat klopt.

O: Ik vind dat een hele goede, sowieso op de MDO agenda.

R: Ja, en ook hoe ga je de kinderen bij het bevindingengesprek.

O: Mooi.

Bijlage 8: Codeboom interviews

Codeboom interviews

Participatie

R.2: "Participatie betekent voor mij samenwerking. Kinderparticipatie in relatie tot het werk dat we doen houdt in zoverre voor mij in dat je kinderen, je doet je onderzoek vanuit de kinderen. Dat is je vertrekpunt. Dat is waar je onderzoek voor doet. Dat zijn de personen die je wil beschermen en dat zijn ook de personen om wie het gaat. Je moet eigenlijk het kind centraal stellen. Dat is een heel stoffig begrip, maar je kan in theorie niet je werk doen zonder kinderen daar in mee te nemen. Kinderen hebben ook recht te weten wat er over hun gezegd en gedacht en besproken wordt. Natuurlijk wel tot op een bepaalde hoogte, ze moeten het ook aankunnen. En dat is ook gelijk de mits of maar van participatie. Maar er moet wel een uitgangspunt zijn. Dat je onderzoek start vanuit de kinderen. En dat die ook actief betrokken worden in het onderzoek, dus dat moet de hoofdzaak zijn. Dus niet eerst richten op ouders en hun opvoeding en het kind als een soort aanhangsel meenemen, uitgangspunt is het kind. Welk gedrag zie je ? wat speelt er allemaal bij het kind, wat voor persoon is het kind? En vervolgens hoe het staat met de opvoedsituatie."

R.3: "Nou, in elk geval dat je ze informeert over het onderzoek dat je ze ook uitlegt waarom er een onderzoek is voor zover dat ook te begrijpen valt. Afhankelijk van de leeftijd. In principe hoor je kinderen altijd in het onderzoek. Bespreek je met hun waarom er een onderzoek is en wat zij vinden dat er nodig zou moeten zijn. Ook dat is afhankelijk van de leeftijd hoe diep je daar op in gaat. En ik probeer wel altijd ook het advies met kinderen te bespreken. Dat is altijd wel de intentie. Soms maak je daarin wel ook de afweging juist om het niet te doen als het hele wankel basis is waarop je besluit neemt. Of je denkt ja de rechter kan zo iets anders beslissen en deze kinderen zijn al snel van slag. Dat je denkt dan kunnen ze het beter t.z.t. van de gezinsvoogd horen ook dat is wel iets dat je soms meeneemt. Maar ik ben er wel voor om kinderen echt in het onderzoek zo veel mogelijk te betrekken."

R.4: Nou, op zich is dat duidelijk. Het komt al naar voren alleen op de wijze waarop je rapporteert. Dat je het kind eerst aan het woord laat als het ware en pas bij het afsluiten het kind het laatste woord heeft. Dat is puur hoe het format in elkaar steekt. Dat zegt al wat in mijn beleving.

O: Je begint met de info van het kind?

R: Ja. En dan komen de ouders en de informaten. Vervolgens de beantwoording dan de reactie van ouders en als laatste die van het kind.

O: Wat grappig, dat heb ik nog niet eerder zo gehoord.

R: Ja. Het is belangrijk.

O: En hoe is de participatie in de praktijk?

R: Nou ja, dat is altijd lastig. In KB zaken is de rol van het kind, ja zij maken deel uit van een gezin. Zij krijgen de lading over hun heen. Het is ook wel eens lastig laveren want dit soort kinderen zijn natuurlijk beschadigd over het algemeen.

O: Oké. En wat maakt dat lastiger?

R: Nou, ja je houdt er ook wel rekening mee. Je moet het soms helemaal omzeilen wil je ergens terecht komen en bij de ander kan het weer rechtstreeks. Ik heb nu zo'n jongen, ik weet niet precies wat hij heeft, maar hij wordt thuis bij het minste of geringste agressief. Zijn moeder kan hem niet aan. Dan kom je daar als Raadsonderzoeker en moet je met die jongen in gesprek. Dan is moeder ook nog niet erg stabiel. Dus wat ik dan ga regelen, want ik had toevallig contact gehad met zijn broer en die wist wel hoe je met deze jongen moest omgaan. Dus die vraag ik dan of hij bij het gesprek aanwezig. Ik zoek dan wel hulpmiddelen.

R.5: In ieder geval het zien en spreken van kinderen in elk onderzoek tenzij we daar in het MDO over nemen dat we een kind niet meenemen in het onderzoek. Spreken dat kan eigenlijk, merk ik, al vanaf hele jonge leeftijd. Vier jaar. En de ene vierjarige is de ander niet. Daarvoor is het vaak wat lastiger. Maar dan nog kun je best spelenderwijs vragen wat een kind leuk- of niet leuk vindt. En kan een kind best soms nog wat dingen zeggen dat je denk oh dat heb je toch meegekregen. Dat is participatie voor mij.

Beleid

R.1: R: Nou dan moet ik eerlijk zeggen dat ik niet echt op de hoogte ben van het beleid, haha.

O: Dat maakt niet uit hoor. Dat zegt ook wat over hoe het is ingedaald binnen de organisatie.

R: Ja precies, hoe het leeft zeg maar. Nou het leeft bij mij helemaal niet, haha.

O: Nee, dat is heel eerlijk van je.

R: Maar daarom vind ik het wel altijd belangrijk om zoiets in het MDO te doen. Dat je het niet in je eentje beslist. De gedragsdeskundige zit daarbij en een jurist vaak. En dan, ja, dan hoop je dat zij goed op de hoogte zijn van het beleid, haha.

R.2: Nou, niet mega. Maar in ieder geval dat je weet dat het de bedoeling is dat kinderen worden betrokken in een onderzoek, gesproken worden in een onderzoek en dat ze ook horen te weten wat de uitkomst is. Maar ik weet ook dat er wel gesprekken gaande zijn, vanuit de LMO tweedaagse, dat het wel de bedoeling is dat we de focus écht op het kind leggen. En minder op de ouders. En dat is wel iets waarvan ik hoop dat ook binnen het beleid doorgevoerd gaat worden. Want dat heeft ook deels effect op tijd en cijfertjes. Maar als ik kijk vanuit mijn eigen beroepskader, dat hele SKJ gebeuren, zou het niet meer dan normaal zijn om kinderen meer te betrekken.

O: Ja, want hoe ik het nu zie is dat het beleid eigenlijk een hele vrije interpretatie is van hoe je het zelf wil doen, dus je ziet ook dat de RvdKsonderzoekers daar individuele beslissingen over maken. Dus je kunt je dan afvragen heeft elk kind een gelijke kans? Iedereen neemt zijn eigen overwegingen mee. Hoe zie je dat?

R: Is ook een spanningsveld. Aan de ene kant klopt het wat je zegt. Krijgt ieder kind wel een gelijke kans? Aan de andere kant als je ergens een beleid van maakt en zegt zo moet het zonder uitzondering, ja dan heb je straks dat een kind ernstig getraumatiseerd raakt omdat ik er zo nodig langs moest. Of ja die was al getraumatiseerd maar dat ik er nog even een schepje bovenop doe. En ook die vraag is een afweging geweest, wel een MDO afweging, maar het kan best zijn dat iemand anders daar anders in zou besluiten.

O: Ja, dus zoiets zou, mocht je daar strakke kaders voor willen aanbrengen, dan moet het wel duidelijk zijn dat er echt uitzonderingen zijn.

R: Precies. Alleen de uitzondering moet niet de regel zijn.

R.3: Volgens mij, ik weet niet helemaal het beleid uit mijn hoofd, maar is het wel de afspraak dat je het doet in principe. Tenzij er een gegronde reden is om er vanaf te wijken. Ik denk dat je die vrijheid ook wel moet hebben. Maar ik denk wel dat er een steviger beleid op zou kunnen zodat dat die afweging die je maakt wel terug komt in het rapport. Ik probeer me vaak wel in te denken hoe het is als je later zelf op een leeftijd bent dat je het rapport helemaal terug gaat lezen. Wat wil je dan dat het kind daarin leest? Wil je dan ook dat die weet waarom er voor gekozen is om hem niet te betrekken. Ik denk dat wel voor een kind heel prettig is. Daarom is het denk ik wel goed, dat je die afweging beter terug laat komen. Dat je dat beter kunt uitleggen ook aan het kind.

R.4:

O: Oké. Dan gaan we even hogerop: het beleid. Ik merk dat het niet heel erg is ingedaald. Daar staat namelijk in dat het wel altijd gebeurt, tenzij er een hele goede reden is om het niet te doen. Hoe kijk jij er tegenaan?

R: Ik denk daar precies zo over.

O: Oké. Jij voelt je daardoor wel gesteund? Oké. En wat is in jouw beleving een goede reden om het niet te doen?

R: Ja, als het zo veel spanning oplevert in de thuissituatie of soms heeft het kind gedragsproblematiek, maar dat is niet echt een reden om het niet te doen, want dan kan het ook wel.

O: Als ik dat hoor, dan betekent dat dat het niet alleen per kind verschillend is, maar ook per raadsonderzoeker. Hoe zie je dat?

R: Ja, dat hangt er vanaf in welke mate je het kind spreekt. Nogmaals ik vind dat je een kind altijd moet zien. En dan moet je ook wat zeggen.

O: Ja. Maar bijvoorbeeld dat adviesgesprek, het laatste stukje. Daar gaat het beleid dan over: dat doen we altijd. Kinderen worden altijd uitgenodigd en betrokken, tenzij daar om een speciale reden van wordt afgezien. Denk je dan als een kind hier binnenkomt in de leeftijd van 4 tot twaalf jaar een gelijke kans heeft op participatie binnen het adviesgesprek, ongeacht welke raadsonderzoeker de zaak gaat oppakken?

R: Ik denk dat daar wel onderling verschil in zit. Alleen weet ik dat niet.

O: Jouw gevoel zegt dat daar best eens verschil in zou kunnen zitten?

R: Ja.

O: Oké. En dat beleid, gebruik jij dat überhaupt in jouw keuze omtrent het wel of niet uitnodigen van kinderen bij het adviesgesprek? Helpt het jou?

R: Ja, ik weet dat. Dus gebruik ik het ook. Alleen denk ik daar niet zo over na van: hee, dit is het beleid!

O: Haha, nee oké. Het zit ingesmolten in jouw werk?

R: Ja, als ik de richtlijnen nalees dan denk ik oké, volgens mij doe ik dat allemaal al.

O: Oké, helder. En zou er nog iets, wat jou betreft, anders kunnen in dat beleid ten aanzien van het adviesgesprek? Zoals we net zeiden dat iedereen zijn eigen vorm daar aan geeft. En uitzonderingen maakt. Heb jij het idee dat dat anders kan of zal moeten?

R: Nou, ja, dat is het lastige. Ik kan alleen maar oordelen over wat ik zelf meemaak. Ik weet niet zo heel veel van mijn collega's.

O: Oké. En vanuit bijvoorbeeld het IVRK?

R: Ik denk dat er wel wat meer aandacht naar uit mag gaan. Dat dat ook in het beleid staat. Dat het kind centraal staat. Maar dat heeft ook weer met zaken om het kind heen te maken, waarbij je als onderzoeker heel erg gericht bent op datgene wat zich om het kind heen afspeelt.

O: Ik hoor wel eens dat men het zo druk heeft met het kind, dat het ook wel eens wordt vergeten. Dat je vooral investeert in opvoedingsvaardigheden en school.

R: Ja, ik merk dat soms wel aan mezelf. Dat denk ik ja, wat heb ik met het kind gedaan? Dan denk ik oké, nou. Dus ja dat komt dan wel eens voor.

O: Oké. Dus als het beleid daar strakke kaders voor geeft zou dat bevorderd kunnen worden?

R: Nou ik denk dat het er al wel is, maar het gaat er om wat je met dat beleid zelf doet. En nogmaals, soms is het niet echt nodig, dan is het kind, ja die is er. Maar het is de omgeving die bepaald wat er gebeurt met het kind. Dus dan heeft het allerlei gedrag wat heel goed verklaarbaar is vanuit die situatie waarin het terecht gekomen is.

Soms is het ook andersom hoor, dat er zoveel kindfactoren zijn die een enorme invloed hebben op de gezinssituatie.

R.5: R: Volgens mij is het georganiseerd dat het inderdaad een afweging is, dat je het in principe doet, tenzij. Ja die tenzij, die kan je niet vastleggen volgens mij. Niet verder vastleggen dan dat je het nu doet. Dat je het in het MDO besluit en dat je daar de informatie van het onderzoek meeneemt.

O: En stel nou dat een andere raadsonderzoeker zegt: ik doe geen adviesgesprekken met kinderen van vier of vijf jaar, dat vind ik echt te jong. En ik hoor jou zeggen dat je met vier- en vijfjarigen best een (advies)gesprek kan voeren. Hoe zie je dat dan? Want dan is zo'n beleid daar niet op ingespeeld. Dus dan zou het ene kind van vier hier niet worden betrokken in het adviesgesprek, maar bij een andere raadsonderzoeker wel.

R: Ja het ene kind van vier is het andere kind van vier niet. Het jongetje van gisteren heeft toch wat gezegd. En kijk je kan het heel moeilijk in de context plaatsen dus het is altijd heel moeilijk met jonge kinderen. Dus daarin heb je ouders dan weer nodig: dit is wat je kind zegt, wat bedoelt hij daarmee? Kan je daar wat meer over vertellen? Ik bedoel, ik heb zelf kinderen. Als ik zie wat mijn vier- en zesjarigen kunnen vertellen, dan zou ik zeggen waarom zou je die vierjarige niet spreken? Maar goed, zoals dat jongetje van gisteren, dan moet ik wel mijn best doen. En ook met dan andere jongetje, ik moest heel erg mijn best doen om hem wel te kunne verstaan. In principe is het tot vier jaar zien, en daarna gewoon spreken.

Adviesgesprek

R.1: R: Oké, ja. Ik doe met name dan KB onderzoeken. Ik bespreek dat eigenlijk ook altijd wel in het eind MDO. Tenminste, als de leeftijd onder de 12 is. Boven de 12 heb je eigenlijk ook altijd wel een persoonlijk gesprek waarin je ook uitlegt wat het doel van het onderzoek is. Dus ik vind als het kan, als ze dat cognitief en sociaal emotioneel aankunnen dat ik het advies wel persoonlijk moet vertellen. Tenzij ze het echt niet willen. Ik ga niet doordrukken. En onder de twaalf bespreek ik dat eigenlijk altijd wel in het MDO. Ook met gezag-beëindigende maatregelen. Soms weten kinderen van 7 jaar ook niet goed wat dat inhoudt en zijn ze al zo belast, dus dan besluit ik dat de gezinsvoogd het bijvoorbeeld ging uitleggen. Die kennen ze al wat langer, mij zien ze maar één keer. Anders komt er weer een nieuw poppetje en dan wordt het heel beladen en dat zie je toch vaak dat kinderen heel gespannen zijn een aantal dagen, dus dan kijk ik altijd naar het belang van het kind. Ik ga niet doordrukken dat ik persoonlijk het advies moet vertellen. Ik vind sowieso dat je dit soort adviezen als het kan wel persoonlijk moet vertellen. Het betekent natuurlijk wel wat voor die kinderen.

R.2: O: En als je het adviesgesprek voert met kinderen, hoe doe je dat dan? Hoe begin je ? het is natuurlijk heel anders dan met ouders kan ik me voorstellen.

R: Ja, zeker. Ja hoe leg je dat uit? Nou ik koppel het vaak even terug naar het eerste gesprek of ze nog weten waarom we onderzoek deden. En dan ja, wat zeg ik dan. Nou ja we vinden het toch belangrijk dat er iemand komt die goed kijkt hoe het bijvoorbeeld thuis gaat en dat die je ouders ondersteunt zodat het goed met jou gaat, bijvoorbeeld op school. Nouja, dat soort dingen. Zo doe ik het vaak wat. Echt iemand die hun helpt.

O: Oké , dus de rol van de gezinsvoogd goed uitleggen wat die komt doen in het gezin?

R: Ja.

O: Heb jij het idee dat het de kinderen ook helpt om dat advies te accepteren? Dat als die gezinsvoogd komt dat ze wel een beetje voorbereid zijn?

R: Euhm, ja. Maar mijn ervaring is ook wel dat over het algemeen de kinderen of jongeren het ook wel best vinden. Als ze nog thuis wonen dan met name. Niet bij een uithuisplaatsing ofzo. En eigenlijk weten sommige kinderen niet eens goed wat het is. Of ze hebben het van horen zegen. Bijvoorbeeld als ze op een groep wonen staat een gezinsvoogd niet heel goed bekend. Maar als je het uitlegt, kijk ze hebben vaak ook wel een traject dat er al wel een hulpverlener was. En het stuk gedwongen is in hun beleving, ja, ik weet niet of je dat, hoe oud ze ook zijn, goed uit kan leggen. Ik moet zeggen over het algemeen merk ik vaak niet heel veel weerstand bij kinderen. Omdat je eigenlijk ook altijd wel een doel hebt wat helpen is voor de kinderen. Dat probeer je natuurlijk altijd wel uit te leggen.

R.3: O: Oké. En het adviesgesprek zelf hoe ziet dat er bij jou uit met kinderen?

R: Meestal kom ik terug op het gesprek dat ik met ze heb gehad. Vat ik nog even samen wat we toen hebben besproken en herhaal ik vaak even wat ik toen heb uitgelegd waarom er een onderzoek was. En vertel ik wat ik nog meer in het onderzoek heb gedaan. Dat ik met andere mensen heb gesproken en vertel ik het besluit. Dat probeer ik zo begrijpelijk mogelijk te doen. Soms is het best moeilijk, een gezinsvoogd ja wat komt die doen. Dat is lastig om kleine kinderen uit te leggen. Maar ik probeer het wel.

O: Merk je dat ze het opnemen? Heb je vaak het idee dat het echt nuttig is of heb je ook wel eens het idee nou ze zijn het vanmiddag weer kwijt.

R: Verschillend. Soms heb ik echt het idee dat het heel goed is dat je daar juist nog aandacht aan besteed. Laatst had ik met twee broertjes op hun school nog een adviesgesprek. Ouders hadden het ons verboden om met de kinderen te bespreken maar we hadden nog wel kunnen afspreken dat we wel het advies nog met ze mochten bespreken. Het bleek uiteindelijk een heel waardevol gesprek.

Kinderen zeiden toen dat het echt nodig was dat er een gezinsvoogd kwam. En hoe zielig dat eigenlijk ook is, dat kinderen al aangeven dat het nodig is, toch was het een heel waardevolle toevoeging. En konden we ze ook daarin al een beetje voorbereiden voor de zitting dat ze vanaf 12 vaak ook nog door de rechter worden gehoord maar als ze dat niet willen dat ze ook een brief mogen schrijven bijvoorbeeld.

R.4: O: Oké. En als jij een adviesgesprek voert met kinderen, hoe ziet dat eruit? Hoe doe je dat?

R: Ja. Nou. Euhm. Ik schets een beeld van wat ze kunnen verwachten. Bij een OTS leg ik in Jip en Janneke taal dat het papa en mama niet meer lukt en dat er iemand moet komen die zorgt dat het wel goed gaat. O: Nee, snap ik. En als jij zo'n adviesgesprek voert met kinderen, wat helpt jou dan? Wat heb je nodig om dat goed te doen? Want je zegt net de Driehuizen daar ben ik niet zo van.

R: Nee, ik spring ik op de situatie. En dat gaat meestal goed. Ik volg gewoon mijn gevoel.

O: En bespreek jij dan ook bijvoorbeeld de informatie die ze eerder met jou hebben gedeeld? Wat bespreek je in zo'n adviesgesprek?

R: Ja. Ik had laatst een GZBM, meisje van twaalf. Ja leg dat maar eens uit.

O: Ja, hoe doe je dat?

R: Nou dat viel gewoon wat tegen. Ze snapte het ook niet helemaal. Dus dat is lastig. Dan denk ik nou oké. Dit gaat gewoon niet werken. Dan kan ik wel praten tot in de eeuwigheid.

O: En het kwam niet door?

R: Nee. Ze snapte het wel maar ook weer niet. En het lag weer te gevoelig. Nou ja. En dan zit je toch van ja: een kind dat weet dat haar moeder helemaal niks meer heeft. Dat is ook nog moeilijk. Dan is de oplossing heel simpel. Dan ga ik naar de pleegouders toe, en die waren goed onderlegd, en vraag ik of zij dat willen bespreken want ik kom er gewoon even niet uit. Ja dan merk je tijdens zo'n gesprek gewoon dat je er niet uit komt ja dan verander ik gewoon van gespreksonderwerp. Dan ga je weer even terug over school, en dan weer terug maar dat werkte gewoon niet.

R.5: O: Oké. En zon adviesgesprek. Kun je mij benoemen wat positieve- en negatieve factoren zijn? Wat gaat er goed en wat maakt je wel eens mee dat je denkt dit is niet een heel goed adviesgesprek geweest?

R: Nou, wat fijn is als de kinderen kunnen horen. Dat ik denk heeft ie nou wel meegekregen wat ik geprobeerd heb te vertellen? Begrijpen ze het ook? Je probeert het zoveel mogelijk op niveau te vertellen. Dus dat vind ik wel nog iets; in hoeverre komt het binnen. Maar dat heb ik ook bij informatie van kinderen. wat ik net zeg; kinderen kunnen dingen vertellen, volledig uit zijn context dat je denkt jeetje dit is wel heel erg zorgelijk of wat is dit bijzonder.

En dan heb je het er met ouders over en dan kan je het weer in de context plaatsen. Dat maakt wel even de situatie helder. Dat vind ik dus bij de gewone gesprekken, als bij het bevindingengesprek, denk ik wel eens van oké in hoeverre begrijpen ze wat je zegt. Dat is dan vooral bij de jongere kinderen. Maar ik ga in gesprek met het kind om te kijken hoe het met hem gaat. Ik maak zelf eigenlijk altijd een tekening van de rechter, die papa en mama spreekt. En ook van: kunnen papa en mama goed met elkaar praten en samenwerken. Dan weten alle kinderen: nee mijn ouders zijn gescheiden en ze kunnen niet met elkaar praten. Nou dan teken ik het kind, en dan wat we allemaal willen weten. En bij mezelf zet ik dan heel veel 'blabla' tekens, dat ik heel veel ga praten met mensen. En dan weer allemaal pijltjes maken van hoe dat onderzoek er dan uit ziet. Dat doe ik eigenlijk met elke leeftijd. En dan pak ik dat met het bevindingengesprek er weer bij. Van weetje nog waarom we elkaar de vorige keer hebben gesproken. Dit ben jij dit zijn papa en mama, die komen er niet uit. Die rechter, die belangrijke beslissingen neemt, die heeft mij gevraagd om, nou zo.

Ouders

R.1: Afhankelijk van de problematiek vaak. Ouders die in KB zaken nog samen zijn hebben daar op zich vaak nooit problemen mee. Maar ouders die in KB veel scheidingsproblematiek hebben, moet ik zeggen soms wel wat moeizamer. Omdat ze dan ook het idee hebben dat het door de ex komt dat er problemen zijn, dus daarom een gezinsvoogd moet komen en dat is dan zo belastend voor de kinderen. Dat had ik laatst ook, toen wilde een moeder het niet terwijl die jongens al boven de twaalf jaar waren.

O: En wat doe je dan? Hoe je daar mee om?

R: Ehm, nou dan vraag ik haar wel van; zij moeten wel het advies weten op welke wijze kunnen we dat dan doen? dat overleg ik dan. Zij zei ik bespreek het advies zelf wel met de kinderen. Ze weten wat het adviesgesprek is. Ze zijn ook bij mij op een eerste gesprek geweest hoor, die jongens. Dus ze wisten wel wat ik onderzocht. Maar dan laat ik dat ook. Ik ga niet de strijd aan met moeder om het kind maar koste wat kost op kantoor te krijgen. Want ik ga er dan ook wel op zich een beetje van uit in het contact met ouders dat zij hun kind kennen. Deze jongens die vonden het eerste gesprek al heel vervelend. Dus ja toen dacht ik van nee laat maar. Zij moeten wel weten wat het advies is. Er gaat toch een gezinsvoogd komen dus ja.

R.2: Hmm, nee. Het heeft vooral heel veel te maken met voorbereiding. Ouders of pleegouders of wie dan ook moeten weten van goh dit ga ik bespreken met je kind. Dus dat ze weten oke er komen niet in één keer allemaal dingen naar boven. Dat ik ze uitleg wat ik ga bespreken.

O: Oke. En doe jij het adviesgesprek met kinderen apart van ouders?

R: Nee, dat leg ik vaak al tijdens het onderzoek uit. Tijdens het onderzoek bereid ik ouders al voor van goh er komt straks een adviesgesprek. Daarin gaat het kind wel apart zijn van jullie. In principe tegen de tijd dat het adviesgesprek daar is, dan heb je eerst

gesprekken met ouders van dit en dit is het. En daarna met het kind. Je kan er ook voor kiezen om het andersom te doen. In het kader van het kind als uitgangspunt. Maar dat is nog niet hoe het nu gebeurt.

R.3: Soms overleg je ook wel met ouders en dat ouders zeggen van we bespreken het liever zelf. Want het kind vond het de vorige keer heel spannend. En dan moeten we daar nog een keer op terug komen. Of dat de hulpverlening zegt van nou wij bespreken dit. Dat lijkt ons beter. Dan vind ik dat je niet als Raad moet zeggen het moet persé van mij komen. Tenzij het een maatregel is waar kinderen heel veel verandering van gaan ondervinden. Nou, ouders hebben in principe gezag. En je moet je afvragen welk beroep je dan doet op het kind als je dan tegen de wil van ouders in toch met het kind gaat spreken. Als er bijvoorbeeld thuis al meerdere keren over is gesproken van nou dat gaan we echt niet doen. Dan kan je het kind ook in een heel lastige positie brengen. Zolang het dan geen spoed of crisis is, waarin je volgens mij wel daarbuiten moet kunnen gaan, doe je dat niet snel. Maar ook die weging maak je wel in het MDO. Ja, soms zeggen ouders dan dat hun kind echt niet met je in gesprek wil. Dan denk ik wel eens: wil dat kind het niet of willen de ouders dat niet? Dan zeg ik ook vaak van nou dat is prima. Als hij dat niet wil. Maar dan mag hij me dat wel even zelf uitleggen. En dan kan je daar een gesprek over voeren en dat blijkt het best mee te vallen.

R.4: O: Oké ja. En ouders: hoe ervaar jij hun visie zeg maar? Hun mening ten aanzien van dat adviesgesprek? Vind jij dat altijd goed dat jij dat met hun wil bespreken? Of hebben ze daar ook wel weerstand tegen?

R: Ja, als er al weerstand is dan is dat vanaf het begin. Dus dat maakt niet zoveel uit.

O: En waar zit hem die weerstand in?

R: Nou, die willen geen bemoeienis. Die kunnen het zelf wel.

O: Oké. En stel dat zij zeggen ik wil niet dat je mijn kinderen spreekt en al helemaal dat advies, is te belastend, dat doen we zelf wel.

R: Soms houd ik daar rekening mee, ja.

O: En dan respecteer je dat?

R: Nou, ik weet niet of je dat respecteren kan noemen. Maar ik schat wel in of dat overkomt of niet. Er zijn wel situaties waarin je kan bedenken het is beter dat ouders dat zelf doen. Dat is ook helemaal geen probleem volgens mij.

O: Nee. Dus kan kunnen ouders gewoon zelf dat advies met hun kinderen bespreken?

R: Ja, die hebben verstand van hoe dat kind werkt. Ik niet.

O: Oké , dus die kunnen daarin een rol spelen.

R: Ja, en sommige willen dat ook graag. Dan schat je gewoon in dat het wel goed komt. Dan zeggen ze ik ga s 'avonds wel even zitten en dan leg ik het wel even uit.

O: En wanneer komt het niet goed?

R: Nou, je hebt gewoon situaties waarin één van de ouders allesbeheersend is. En dan komt het niet goed.

R.5: Soms als ouders best overeenkomen met elkaar heb ik ook wel eens gevraagd of ouders samen in staat zijn het met het kind willen bespreken. Of te wachten tot na de zitting, bij bijvoorbeeld bij bepalen van het hoofdverblijfplaats, waarbij ouders zo mijlenver uit elkaar liggen. Ja, dat is best lastig. Ik zeg ook altijd tegen ouders dat we vragen gaan stellen, maar we gaan ze niet onnodig belasten. Als een kind niet antwoord wil geven, dan hoeft dat ook niet. Ik vraag dan wel altijd waarom wil je deze vraag niet beantwoorden? Vind je het een lastige vraag? Als dat zo is, dan vraag ik wat maakt dat ze het een lastige vraag vinden. Dat vind ik altijd glad ijs. Je wil eigenlijk doorvragen, dat hoort ook bij de Driehuizen, en toen en toen, maar je wil kinderen ook niet belasten. En voor sommige kinderen is het ook gewoon belastend om die van ouders hebben gehoord van je moet nu de waarheid vertellen, of je mag dat wel of niet vertellen. Ik heb dat ook wel eens gevraagd, gister nog, hebben papa en mama jou ook gezegd dat je bepaalde dingen wel of niet moest vertellen. Omdat je soms best die indruk hebt. Wil je dit nou vertellen of moet je dit vertellen? Als je het door ouders laat vertellen, dat je het vertrouwen hebt dat ouders dat goed kunnen en dat je ze daarmee iets terug geeft, dan weet je ook niet hoe ouders het doen, maar goed. Ik weet ook niet in hoeverre ik dat altijd zelf in het rapport zet, weet ik eigenlijk niet. Denk het wel. Ja, jij zegt het is een afweging van de RvdKsonderzoeker. Ik vind het een MDO besluit. Ik besluit nooit alleen dat ik een kind niet betrek in het onderzoek. Dat vind ik iets voor een MDO, zodat ook een gedragsdeskundige daarin kan meedenken. En ik vind daarnaast dat je ouders daar serieus in moet nemen. Als er weerstand is, dan is dat met name gericht op het horen. Hoe spreken jullie de kinderen dan? Gaat er dan iemand bij zitten? Daar zit de weerstand. Dat andere, dan heb je ze al meegenomen. Dat is dan minder spannend ofzo denk ik voor ze.

O: Dan zit je ook wat meer in contact al?

R: Ja, dan is dit een logisch vervolg. Ik vind het nog wel eens lastig wanneer je weet dat bijvoorbeeld moeder heel erg boos gaat worden op het advies, dan is het niet handig om haar de kinderen mee te laten nemen naar het adviesgesprek. Dat speelt er wel eens op de achtergrond. Dat is hetzelfde als je dan een gesprek hebt gehad met kinderen, en die vertellen iets. Dan spreek ik dat direct met de moeder na. Zodat de kinderen niet meteen de wind van voren krijgen, over wat ze verteld hebben. Ook al heeft moeder gezegd dat ik met de kinderen mag praten en dat zij alles mogen zeggen.

Informatie

R.1: Ja. Kijk ik ben niet iemand die altijd de drie huizen doet. Ik doe ze wel eens, maar dat is maar net afhankelijk van.. Kijk een kind van vier is natuurlijk anders dan een kind van negen jaar die heel veel kan vertellen waarbij op school heel veel dingen spelen misschien. Maar daarom vind ik huisbezoeken altijd belangrijk omdat je dan goed

kan observeren hoe de interactie is. Daar haal je altijd best wel veel uit vind ik altijd. En je weegt het wel mee, maar ja. Daarbij ben je toch ook wel heel afhankelijk van de informanten.

O: Oké. En die informatie overstijgt dan wel die van de kinderen?

R: Ja. Kinderen blijven toch ook altijd wel wat loyaal. Je probeert er wel wat uit te halen en te graven, maar ik ben ook niet iemand die gaat graven om het graven, want ik ga uiteindelijk weer weg en zij blijven zitten daar nog met zijn allen. Heb ik ook wel eens gehad met de drie huizen. Toen zat de moeder ergens achter in de kamer en dan zie je toch dat het er niet heel spontaan komt. Dat meisje was vijf of zes. Ze ging liever het huis inkleuren dan dat ze er iets in wilde zetten. Maar dat is ook wel mooi en passend bij de leeftijd van het kind.

R.2: Ja dat is heel erg afhankelijk ook van de situatie. Ik zeg altijd als een kind heel erg aangeeft dat het heel blij is thuis maar er komt toch naar voren dat het bij vader of moeder echt stelselmatig in elkaar wordt gerost, ja dan kan een kind dat heel mooi zeggen maar dan vindt ik daar toch wel wat van. Dan vindt ik toch die situatie niet toereikend. Maar goed dan kun je natuurlijk ook de andere kant op redeneren.

O: En bijvoorbeeld tijdens zo'n adviesgesprek; doe jij dan nog iets met de informatie die je van kinderen hebt gekregen? Als jij daar afweging in maakt?

R: Ik probeer wel altijd terug te koppelen van nou jij hebt mij dit toen verteld. En al helemaal als je besluit daarvan afwijkt, dan moet je wel goed aan het kind kunnen uitleggen waarom, wederom tenzij het voor zo'n kind heel erg spannend wordt. Het moet niet de bedoeling zijn dat dat kind denkt dat het zijn leven niet zeker is. Het is ook wel eens zo geweest dat de informatie van kinderen toch doorslaggevend is geweest.

R.3: Verschilt per onderzoek, maar weegt zeker mee. Het hangt ook wel een beetje af van het type onderzoek. Soms kan het gesprek met een kind echt de doorslag geven en soms weet je eigenlijk al dat ouders zulke dingen hebben laten liggen dat het al niet anders kan dat er een OTS komt. Dan kan het kind een heel positief verhaal houden maar als het blijkt dat er echt sprake is van ernstige ontwikkelingsbedreiging. Dan kun je er wel iets over zeggen in je conclusie dat ondanks het kind een heel positief beeld schetst de zorgen wel groter zijn. Dan ga je niet naar aanleiding van een positief verhaal van dat kind zeggen nou laat maar.

O: En hoe koppel je dat dan terug naar het kind? Is dat ook onderwerp van zo'n adviesgesprek? R: Jazeker.

R.4: O: Ja, helder. En ten aanzien van die besluitvorming, dat heb je al een beetje uitgelegd. Ik heb dan als vraag: welke invloed heeft de informatie van het kind op de besluitvorming? Daarvan zeg jij eigenlijk: als het kind aangeeft dat het niet goed gaat, dan reageer je daar altijd op. En heeft de informatie van het kind dan in het MDO ook een grote rol? Of soms ook, zoals je net noemde, is het helemaal

niet relevant. Kun je dat eens schetsen; wanneer informatie niet relevant is?

R: Nou, dat is in feite als het kind symptoomgedrag vertoont wat uit zijn omgeving voortkomt. Ja wat wil ik daar dan nog meer mee? Dan heb ik al grond voor een OTS als een kind in zijn ontwikkeling bedreigd wordt? Als dat blijkt uit zijn gedrag, dan is dat een gegeven.

O: Oke. Dan hoef je daar niet enorm veel informatie over in te winnen?

R: Nee, dan houdt het op. Ik kan dat kind niet redden, dat is niet de bedoeling. En dat wil ik ook helemaal niet. Dan moet iemand anders daar zorg voor dragen. Ik heb dat gewoon geconstateerd. Heel klinisch. Het kind zegt het gaat niet goed en de omgeving zegt het gaat niet goed. Dan moet ik zorgen dat het wel goed gaat en hoe doe ik dat? Kinderbeschermingsmaatregel en dat moet ik dan onderbouwen. Dan doe ik dat. Dat is mijn taak. Ik ben geen hulpverlener, dat zit niet in mij.

R.5: Nee dat heb ik haar ook uitgelegd. Ik leg ook altijd uit ik vind het belangrijk om jou te horen, maar wij nemen de beslissing. Ik heb ook tegen haar gezegd dat ik heb gehoord wat ze mij heeft vertelt, je wilde dat niet. Wij denken wel dat het goed voor jou is. Ik kan me heel goed voorstellen dat het bijvoorbeeld spannend is. Maar misschien is het ook wel leuk. En nou had dit meisje toevallig haar vader weer eens voorbij zien lopen. En toen zei ik ook van hoe vond je dat? Want je had hem al twee jaar niet gezien. Toen zei ze dat ze kriebels in haar buik kreeg. En toen vroeg ik wat voor kriebels dat waren. Waren dat leuke kriebels of vervelende kriebels? Nou dat wist ze niet. Maar ook dat was alweer even een stapje. Nou ja zo.

O: Oké. Maar je geeft wel terug wat ze heeft gezegd.

R: Ja, vooral in dit geval ook. Omdat we toch wel heel veel zorgen hadden.

Tips

R.1: Nou, dat zou misschien wel goed zijn als daar wel iets voor komt. Ik kan me voorstellen dat als je bij het eerste gesprek heel veel gaat kleuren en je besluit wel een persoonlijk adviesgesprek te doen dat je dan ineens tegenover elkaar gaat zitten. Een heel andere setting. Misschien kan je dan juist wel, zoals Marieke die tekeningen, zo iets meenemen met kleurtjes en dat je dan tijdens het kleuren uitlegt wat je advies is.

R.2: Nouja, kijk het adviesgesprek is één onderdeel. Ik denk dat je het in het bredere perspectief van het gehele onderzoek moet zien. En ook eigenlijk vanaf wat er vooraf is gebeurd en waar het na je onderzoek naar toe gaat. Dat je dat wel verweeft ook voor het kind. Dus niet alleen een adviesgesprek maar gewoon inderdaad gedurende het hele onderzoeksproces moet duidelijk zijn hoe de participatie van de kinderen eruit ziet en ook waarom.

R.3: Nou, misschien toch iets daarop ontwikkelen. Iets van een tool ofzo. Zodat het wat meer integreert in de werkwijze. En als er wel

iets in het beleid wordt toegevoegd dan is daar ook weer aandacht voor in de MDO's denk ik. Als het in het kwaliteitskader bijvoorbeeld verandert of in ons eigen beleid. Dat je bijvoorbeeld verplicht wordt om de weging te benoemen, waarom je het wel of niet doet. Dat daar meer aandacht voor is.

R.4: R: Nou, het zou handig zijn dat je de uitkomsten van je onderzoek probeert hier ook een beetje in te krijgen, zeg maar.

O: Dat het ook bruikbaar is bedoel je? Denk je dan bijvoorbeeld aan, want mijn onderzoek is best beleidsmatig, ik kom met aanbevelingen vanuit de theorie. vanuit het IVRK. Maar ook, wat ik wel wil proberen, is ook om tips te geven hoe je dat adviesgesprek zou moeten doen.

R: Nouja, mensen zullen misschien eens een keer het kinderrechtenverdrag moeten lezen. Want ik twijfel er wel over of mensen dat wel doen. Want er staat ook in het IVRK dat kinderen recht hebben om met beide ouders op te groeien, en op bescherming, dat het kind centraal staat. Dat geeft wel inzicht.

R.5: Standaard bij het MDO op de agenda. Weet ik niet of dat erop staat maar het zal wel moeten, zodat je de aandacht er even op hebt. Voor het gesprek zelf heb ik mijn manier wel gevonden door die tekeningen er weer even bij te pakken, en die tekeningen die zijn er ook standaard. Die kan ik zo voor je pakken, van Marieke Hoekstra. En ik teken dus zelf. Dat maakt het ook wel: het kind even zelf tekenen zo van dit was jij. Dat helpt.

Bijlage 9: Transcripten focusgroep

Omschrijving transcriptie	Telefonisch Interview medewerker Zwolle
Tijdsduur	18:06 minuten
Soort transcriptie	Woordelijke transcriptie
Uitvoering	Julie Drenth, onderzoeker.

Transcript 6

Afgenomen op: 21 april 2017 te Leeuwarden

O= Onderzoeker, R= Respondent

*** Start transcriptie

O: Kan je mij vertellen hoe jij vanuit jouw locatie, Zwolle, aankijkt tegen het adviesgesprek? Hoe doe jij het?

R: Ik ben gewend om altijd met kinderen vanaf 4 jaar contact te hebben. Dat is ook een beetje afhankelijk van niveau. Ik heb dan altijd ook een afsluitend gesprek. Met name binnen de g&o onderzoeken is dat wel eens lastig. Je weet dan niet zeker of de rechter je besluit overneemt. Wel probeer ik altijd een afsluiting met het kind te doen, ook als ik niet bespreek wat mijn advies gaat worden.

O: En hoe ziet zo'n advies of afsluitend gesprek er bij jou uit?

R: Ik gebruik tijdens het adviesgesprek veel woorden en plaatjes. Dit maakt het makkelijker om uit te leggen. "Mijn leven" heeft bijvoorbeeld voorgedrukte plaatjes. Maar ik doe het ook wel eens met die van collega's, dan maken we samen tekeningen die we kunnen gebruiken. Dat maakt dan dat je op een begrijpelijke manier kunt uitleggen over het advies. Bij kinderen onder de zes jaar merk ik wel dat het heel lastig is om dingen uit te leggen. Wat ik ook wel doe is zelf tijdens het adviesgesprek gaan tekenen. Ik teken dan uit waar het kind bij is dat ik een heb gemaakt en zo iets aan de rechter heb gevraagd. Vooral bij Kinderen met beperking (verstandelijk), kun je op die manier dingen veel meer duidelijk maken.

R: Bespreek ook wel globaal wat ze eerder aan mij verteld hebben, en of dat klopt. Ligt ook aan het kind. Soms weten ze niet veel van wat er aan de hand is; dan houd ik het wat algemener.

R: Wat wel grappig is, zo kom jij waarschijnlijk ook aan mij als respondent, ik heb ook een tijd bij de RvdK in Noord-Nederland gewerkt. Daardoor heb ik wel zicht op de verschillen tussen Noord-Nederland en Overijssel. Zo ervaar ik in Overijssel bijvoorbeeld minder tijd- en productiedruk. Dit kan ook liggen aan de grootte van de regio natuurlijk, maar als de wachtlijst en de productietijden een grote rol spelen, dan kan het wel eens 'goed' uitkomen om het adviesgesprek niet met kinderen te doen, of bijvoorbeeld de ouders het laten doen. Ik merk dat wanneer je minder druk voelt van een wachtlijst en doorlooptijden er ook meer ruimte in je hoofd ontstaat voor bijvoorbeeld zo'n adviesgesprek met kinderen. En ook om je hier meer in te verdiepen, zodat je het zo goed mogelijk kunt gaan doen.

O: Oké. Spreek jij kinderen tijdens het adviesgesprek altijd apart van ouders of ook wel eens samen?

R: Ik nodig ze wel samen uit op kantoor, en probeer de kinderen dan apart te spreken.

R: Soms als ik op huisbezoek ga doe ik het ook wel eens gezamenlijk. Licht ook een beetje aan de situatie en omstandigheden.

O: Hoe ervaar jij ouders ten aanzien van het adviesgesprek? Merk je weerstand?

R: Er zijn wel ouders die moeite hebben met nog een gesprek met hun kind(eren). Ik probeer het wel altijd zoveel mogelijk in overleg te doen. Ouders van oudere kinderen begrijpen vaak beter dat ze nog een gesprek moeten hebben. Nu zit bijvoorbeeld in het spel "Mijn leven" al geïntregeerd dat ik nog een keer terugkom om het advies te bespreken. Dat werkt wel prettig.

R: Ouders die het totaal niet eens zijn met het advies, herkennen zich vaak ook niet in de conclusies. Zij zeggen dan: "nu krijg je mijn kind helemaal niet meer te spreken". Toch probeer ik ze dan wel te overtuigen van het belang voor het kind om van mij te horen welk verzoek er gedaan wordt.

O: Mooi. En maakt de aard van het advies dat je gaat geven ook nog uit in relatie tot het adviesgesprek met kinderen?

R: Nee. De aard van het advies maakt niet uit. Juist ook als er geen maatregel wordt verzocht vind ik het belangrijk om het wel te doen.

O: Oké. Dan het volgende: hier bij de RvdK in Noord-Nederland merkte ik in het surveyonderzoek dat het begrip 'belastbaarheid' veel voorkomt tijdens het maken van een overweging om kinderen wel of niet uit te nodigen voor het adviesgesprek. Hoe kijk jij hier tegenaan?

R: Belastbaarheid, ja. Wij vullen vaak in dat het zwaar is voor een kind om te participeren binnen bijvoorbeeld een adviesgesprek, maar het komt juist heel erg naar voren dat kinderen zich juist nog vaak gepasseerd voelen. Ik geef het kind altijd eerst een kans voordat ik voor het kind ga bepalen of het te belastend is of niet. In Zwolle ligt zoals ik al zei ook minder nadruk op productie en doorlooptijd. Ik voel daardoor meer ruimte om hier over na te denken en kinderen toch te spreken.

O: Heb jij zicht op in hoeverre er op de locatie in Zwolle adviesgesprekken met kinderen worden gevoerd?

R: Ik kan natuurlijk niet over alle raadsonderzoekers iets zeggen, maar ik heb wel het idee dat het in Zwolle wel veel gedaan wordt. We zijn wel gefocust op de rol van het kind in onderzoek. Daar heeft Signs of safety ook een grote rol in, daar waren we veel mee. Bijvoorbeeld het netwerkberaad of rondetafelgesprek komt daar ook vandaan. Een Twaalfjarige mag daar ook vaak al bij aansluiten. Signs of Safety geeft ook wel informatie over tekeningen maken.

O: Oké. En het MDO, wordt daarin ook gesproken over het adviesgesprek?

R: Ja, tijdens het BMDO hebben we het er over: hoe gaan we de adviezen bespreken met de kinderen?

O: Helder. En dan ten slotte het beleid. Hoe ervaar jij dat in relatie tot de adviesgesprekken met kinderen?

R: Ik kan wel met het beleid uit de voeten zoals het nu is.

O: Oké, duidelijk. Dankjewel voor de moeite en de tijd die je wilde nemen voor mij en mijn onderzoek.

*** Einde transcript

Omschrijving	Telefonisch interview medewerker Noord-Holland
Tijdsduur	16:23 minuten
Soort transcript	Woordelijke transcriptie
Uitvoering	Julie Drenth, onderzoeker.

Transcript 7

Afgenomen op: 18 april te Leeuwarden

O= Onderzoeker, R= Respondent

*** Start transcriptie

O: Ik zou graag willen weten hoe er binnen jouw regio, Noord-Holland, om wordt gegaan met het adviesgesprek. Wat kan je daarover vertellen?

R: In Noord-Holland heerst op dit moment een gigantische wachtlijst. Daar gaat eigenlijk alle aandacht naar toe. Soms is het zo dat een zaak pas zo laat voor de zitting wordt uitgedeeld, dat er niet eens meer tijd is voor een adviesgesprek. Wel is het streven aanwezig om de adviesgesprekken ook met kinderen te voeren.

R: Daarnaast is het ook nog zo, door de veranderingen binnen de organisatie, dat de teams ineens veel meer zelf moeten gaan doen. Ook dit neemt tijd in beslag.

O: Aah oké. Dus die wachtlijst daar gaat veel aandacht naar toe. En hoe is de visie van Noord-Holland ten aanzien van de participatie van kinderen binnen onderzoeken?

R: Kort geleden heb ik de workshop: "Kind als Kompas" gevolgd. Deze workshop werd georganiseerd door het LMO. Dit heeft mij, en andere collega's, heel veel inzichten opgeleverd.

O: Daar heb ik inderdaad van gehoord. Kan je daarover iets meer vertellen?

R: Jawel. Tijdens die workshop ging het vooral over de rol die kinderen zouden moeten hebben in ons onderzoek. Dat zou eigenlijk al in de rapporten moeten terugkomen: dat wat het kind vindt en zegt, dat staat centraal. De rest is aanvulling en/of verheldering. Maar als je dit wil bereiken dat moet er eigenlijk een hele ommezwaai gaan plaatsvinden binnen het regime.

O: Ja, precies.

R: Een belangrijke factor is ook tijd. Wil je echt informatie halen uit het kind dan zal je hier ook de tijd voor moeten nemen. Bijvoorbeeld door het vaker te bezoeken en/of te zien.

R: Ook hebben de tips vanuit Vila Pinedo veel indruk gemaakt die dag. Het blijkt namelijk dat kinderen zeggen dat ze juist wel overal bij betrokken willen zijn en dat het echt oké is dat je met ze praat over moeilijke dingen tijdens je onderzoek. Dat vonden heel veel mensen wel heel bijzonder om te horen.

O: Hoe zie jij het beleid ten aanzien van het adviesgesprek?

R: Het zou kunnen helpen als reminder. Maar het zit veel meer op je eigen professionaliteit. Je moet het op je eigen manier doen. Maar allereerst: rust en ruimte voor zaken. Dat is het belangrijkste.

Bijlage 10: Terugkoppeling workshop kind als kompas

Workshop Kind als Kompas

We hebben de ambitie gesteld om ons werk iedere dag beter te doen. In de ambities van de Meerjarenvisie staat dat we de focus op onze kerntaak leggen. Ieder kind op het juiste moment de juiste interventie. Hoe we dat kunnen en willen doen stond centraal in de workshop Kind als Kompas.

Kind centraal betekent dingen anders gaan doen

Collega's gingen tijdens de workshop van ruim 3 uur met elkaar in gesprek over hoe we kinderen kunnen horen, wat we met hun informatie doen en hoe we dit wegen. In de terugkoppeling gaven de collega's plenair terug dat we als het kind echt centraal willen stellen in ons werk en handelen we een aantal dingen radicaal moeten veranderen. We moeten gaan durven dingen anders te doen. Zij stelden dat een onderzoek begint bij het kind en moet eindigen bij het kind. En dat het praten met kinderen een vak is.

Kind centraal niet alleen in casuïstiek

De deelnemers van de workshop gaven terug dat we niet alleen in de casuïstiek kinderen als kompas moeten hebben maar ook bij het meten van de cliënttevredenheid en het ophalen van feedback zouden we kinderen meer moeten betrekken. Als we de stem van het kind centraal stellen in ons werk moeten we van hen horen hoe we het anders kunnen doen. Het is daarvoor nodig om het beeld dat er soms bij kinderen van de RvdK bestaat te veranderen, van wantrouwen naar vertrouwen en van dreiging naar veiligheid. Het anders denken en doen is iets dat begint bij iedere collega zelf. Het principe kind als kompas is iets dat vanaf de

werkconferentie moet gaan groeien in de organisatie en dat een rode draad in ons werk moet zijn.

Anastasia

Tijdens de workshop zou Anastasia aanwezig zijn, dit lukt niet door de problemen die er 17 januari op het spoor waren.

Als stem van het kind zou Anastasia haar verhaal vertellen in de workshop. Tijdens de kerstborrel van in december vertelde zij eerder ook al hoe haar stiefvader haar als acht jarig meisje op straat zette, nadat hij in haar bijzijn de brief van de RvdK ontving waarin stond dat ze geen contact meer wilde met hem. Met dit verhaal vraagt ze de RvdK om beter te luisteren naar de stem van het kind en rekening te houden met de consequenties van ogenschijnlijk standaard handelingen zoals het sturen van een brief.

Bijlage 11: Verslag LMO dag

Verslag LMO dag 17 januari, (Carla van de Laar)

Ter inspiratie!!!

Op het intranet is wat terug te vinden over de LMO tweedaagse. Ik zat in de **werkgroep 'Kind als Kompas'** en wilde hiervanuit nog wat delen ☺

Uit de groep is het volgende naar voren gekomen:

Gesprekken met kinderen

- Er moet een omslag komen, durf het anders te doen. Haal je onderzoeksvraag bij het kind.
- Stap 1: Ga in gesprek met het kind. Het kind heeft de regie.
- Voorbeelden brainstorm: Hoe sluiten we aan op de belevingswereld. Differentiatie, maatwerk indien nodig. Reflectie eigen beperkingen

Praten met kinderen is een vak

- Erkennen dat we daarin moeten blijven leren, hoe ga je in gesprek
- Zowel intern als extern
- Maak bijvoorbeeld gebruik van words en pictures
- Gebruik maken van kennis ketenpartners (bijv Villa Pinedo)

Kinderen betrekken middels feedback

- Pro-actief feedback halen, verschillend in tijd en op persoon en organisatie. In zaken en overstijgend.
- Als voorbeeld was bedacht dat we er ook meer op uit moeten trekken als Raad. Ga je feedback ook halen binnen de JJI, Crisisopvang, scholen ed.
- Ander voorbeeld is om na 1, 5 en 10 jaar de cliënt nog eens te benaderen. Iedere RO kiest 1 zaak.
- Voorbeeld: Geef iedere cliënt een seintje vooraf als zijn/haar dossier vernietigd wordt. Biedt dan een gesprek of inzage aan.
- Voorbeeld: Cliëntenraad

Beeld van de organisatie veranderen

- Kennen, herkennen en erkennen
- Bekender zijn bij kinderen. Opbouwend positiever beeld. Naast kinderen staan, onderdeel van de toekomst.
- Mensen moeten een andere associatie krijgen bij de RvdK. De kramp moet verminderd worden.
- Gebruik maken van middelen die aansluiten bij kind/ jeugdige (social media bijv)
- Pro-actiever en veel meer divers.
- Groeien van wantrouwen in de RvdK naar vertrouwen. Van dreiging naar veiligheid.

Positie in de keten benutten

- Voorlichting vanuit de RvdK
- Samen optrekken, elkaar helpen om het kind te helpen
- Minder star naar ketenpartners

Hoe willen we delen wat we vandaag in de werkgroep gedaan hebben:

- Olievlek, vanuit de persoon je ervaringen van vandaag delen
- Verslaglegging middels words en pictures
- Vervolg met Anastacia (oud client, zij zou vandaag aanwezig zijn, maar lukte niet door stroomstoring).
- Contact met elkaar als groep, via app.

Nuttige informatie van Villa Pinedo:

Wensen vanuit de jongeren van Villa Pinedo mbt het raadsonderzoek

Uitnodiging:

- 👉 Nodig ons altijd uit voor gesprek. Doe moeite!
- 👉 Bevraag ons wie als vertrouwenspersoon betrokken kan zijn in het hele proces (vaak iemand van school)! Doe niet alles (alleen) via onze ouders!
- 👉 Leg uit! In begrijpelijke woorden!

Gesprek:

- 👉 Geef ons het gevoel dat je echt wilt weten hoe het met ons gaat. Wees echt geïnteresseerd en stel ons de gouden vraag "En hoe gaat het nou echt met je?"
- 👉 Geef het gevoel dat je tijd voor ons hebt!
- 👉 Ook al vinden we het een moeilijk onderwerp. Zet door! Wees niet te bang!
- 👉 Vraag door als we op de vlakte blijven!
- 👉 Neem ons serieus! Met toverstaf-vragen voelen we ons niet altijd serieus genomen!
- 👉 Ook 5-jarigen hebben best wat te vertellen!
- 👉 Zorg dat wij ahw aanwezig zijn in jullie gesprek met onze ouders (door onze naam/foto)

Advies en rapport

- 👉 Af en toe gezellig contact is waardevoller dan veel contact! Dwing geen contact af!)
- 👉 Leg uit! In begrijpelijke woorden!
- 👉 Geef ons grip en controle. Door ons niet te bevragen/informereren versterk je ons gevoel van machteloosheid!

☛ Maak afspraken met ons over gespreksverslag en doe/bespreek een afrondend (advies) gesprek met ons!

Bijlage 12: Interviews Gelderland

Workshops over Praten met kinderen. Een terugblik.

Vorige maand zijn er twee workshops geweest in het kader van praten met kinderen. Een Workshop van Augeo (voorheen Villa Pinedo) en een Workshop over gebruik van materialen bij het praten met kinderen. Wat hebben deze twee workshops opgeleverd? Om hier een indruk van te krijgen zijn 3 medewerkers hierover geïnterviewd.

Wat is je bijgebleven van de workshop van Villa Pinedo?

Men was geraakt door de openheid van de jongeren en dat zij spraken vanuit hun eigen ervaring, vanuit hun hart. Het is toch anders om van ervaringsdeskundigen zelf te horen hoe zij de scheiding van hun ouders beleefd hebben en welke impact het heeft gehad op hun leven. Ook nu – na zoveel jaren - zijn ze erg loyaal naar hun ouders en grijpt het in op hun leven. Ze begrijpen de beweegredenen van hun ouders en nemen het hun ouders ook niet echt kwalijk. Het lijkt wel de omgekeerde wereld! Misschien hebben we dit als Raad(-onderzoeker/GD) wel onvoldoende in de gaten. Beseffen we te weinig dat je dit nog zo lang met je meedraagt. Dit zouden we misschien wel meer mogen benoemen in de gesprekken met ouders; aldus één van de geïnterviewden.

Ook is – meer dan voorheen - de positie van kinderen in een echtscheiding bijgebleven. Namelijk die van volger, toeschouwer, overlever in de strijd. Dat kinderen overgeleverd zijn aan de emoties en grillen van hun ouders.

Het lijkt alsof kinderen keuzes hebben, maar dat hebben ze eigenlijk niet. Keuzes zijn geen keuzes, maar ze sluiten aan bij de loyaliteiten ten aanzien van hun ouders. Je realiseert je dat veranderwensen slechts illusies zijn, omdat de kinderen in echtscheidingsituaties zich hebben te verhouden naar de situatie van dat moment. Door de workshop wordt ook duidelijk dat de gevolgen van een echtscheiding voor kinderen doorlopen tot in “de eeuwigheid”. Dat geldt ook voor als de scheiding ogenschijnlijk redelijk verloopt. De jongeren van Villa Pinedo kwamen over als slimme jongvolwassenen die vertellen over hoe de scheiding voor hen was en nu nog doorwerkt in hun leven. Hoe moet dat zijn voor kinderen die minder slim en welbespraakt zijn?

Dit alles is door de bijeenkomst van Villa Pinedo meer invoelbaar. Het is toch anders dan dat je het allemaal leest. Daarom is het goed om een dergelijke bijeenkomst een keer bij te wonen. Je wordt er dan letterlijk mee geconfronteerd.

De workshop heeft er ook toe bijgedragen dat er meer helderheid is over wat belangrijk is als je met een kind of jongere in gesprek gaat tijdens een raadsonderzoek.

- Investeer in het contact-maken. Een goed contact is belangrijk.
- Vraag ook wat je echt wil weten. Wees authentiek en écht geïnteresseerd; dat is direct merkbaar.
- Ga de diepte in en verval niet in standaardvragen.

- Toon je betrokkenheid en luister ‘echt’. Dit kan door te herhalen wat het kind zegt, door goed door te vragen. Daardoor voelt het kind zich sneller gehoord.
- Wees niet bang om ‘domme’ vragen te stellen. Wees oprecht, durf vragen te stellen, vraag door, maar leg geen verantwoordelijkheid bij het kind of de jongere.
- Er zijn goede vragen en minder goede vragen. Een minder goede vraag is de zgn ‘wens-vraag’; dit sluit vaak niet aan.
- Bereid het gesprek goed voor.
- Ga het gewoon doen (evt. met behulp van een collega).

Wat is je bijgebleven van de workshop over gebruik van materialen bij het praten met kinderen?

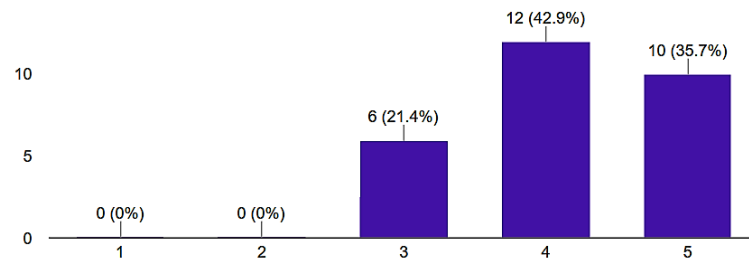
Het werd als prettig en nuttig ervaren om een overzicht te krijgen van materialen die er op dit gebied binnen de RvdK voorhanden zijn. Ook zijn er nieuwe middelen aan bod gekomen, bv. de praatwijzer voor kinderen met een verstandelijke beperking. Het heeft ook de behoefte aangewakkerd om andere materialen in te zetten. Vaak vanwege de extra tijd die het vraagt om de middelen eigen te maken en voor te bereiden, wordt er snel teruggevallen op een wijze die men kent. Er was veel animo voor deze workshop, dus het voldoet aan een behoefte. De suggestie wordt gedaan om deze workshop eens in de zoveel tijd te herhalen. Aandachtspunt bij het gebruik van gespreksmaterialen is hoe je de verkregen informatie op papier zet voor in het rapport. Dit is een punt dat raadsonderzoekers in de bijeenkomst ook aan de orde hebben gebracht.

Wat ga je anders doen? Wat wil je anderen meegeven die niet bij de workshops aanwezig waren?

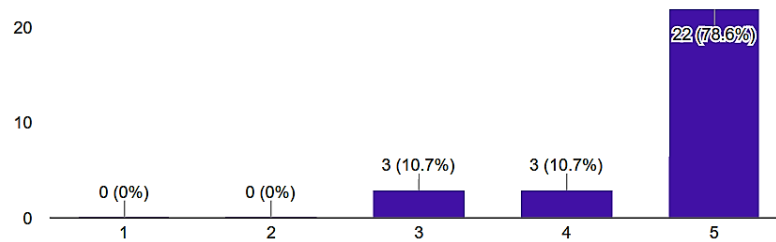
- Brief Villa Pinedo aan ouders meegeven.
- Meer doorvragen in gesprekken met kinderen, bv. hoe gaat het nu écht met je?
- Benoemen waar het om gaat en onderwerp echtscheiding niet uitstellen of vermijden.
- Nieuwe gespreksmaterialen inzetten. Niet alleen voornemen maar ook daadwerkelijk doen.
- In SMDO en BMDO gespreksvoering met kinderen meer expliciet bespreken. Ook het adviesgesprek met kinderen in BMDO aan de orde laten komen.
- Niet meer standaard de drie-wensen vraag stellen. Wel als een gesprek niet zo vlot verloopt om via de wens-vraag ingang te krijgen.
- Stel jezelf de vraag: Wat gaat goed als ik met een kind praat?, maar ook: Wat heb ik nodig om een stap verder te komen?
- Maak meer gebruik van collega's en gedragsdeskundigen. Bijvoorbeeld om een gesprek samen te doen. Dit kan zijn als je het lastig vindt om met kinderen van een bepaalde leeftijd of met een bepaalde problematiek in gesprek te gaan.
- Geef minder toe aan de neiging om kinderen te beschermen en lastige onderwerpen te vermijden “omdat het allemaal al zo moeilijk is voor kinderen”. Kinderen weten heel goed waarvoor je komt.
- Sta meer stil bij de band met broers en/of zussen, bijvoorbeeld of ze wel of geen steun aan elkaar hebben, ze zich wel of niet verantwoordelijk voelen voor broers/zussen. In de workshop is duidelijk geworden dat dit een belangrijke rol kan spelen.

Bijlage 13: Resultaten Surveyonderzoek

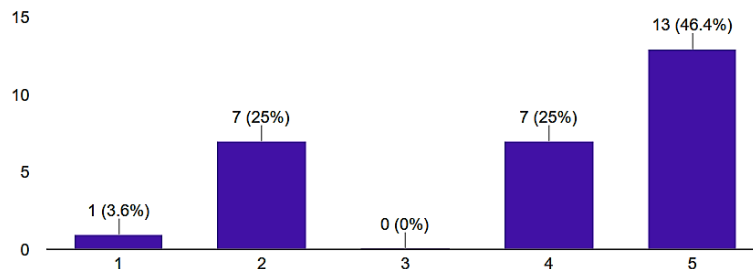
3. Ouders moeten zelf het advies van de Raad aan hun kinderen vertellen (28 responses)

14. Ik preferer een telefonisch adviesgesprek met kinderen boven een persoonlijk adviesgesprek (28 responses)

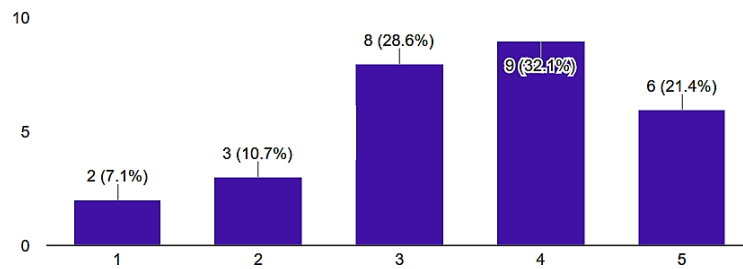

10. Het kost te veel tijd om met kinderen persoonlijk het adviesgesprek te voeren (28 responses)

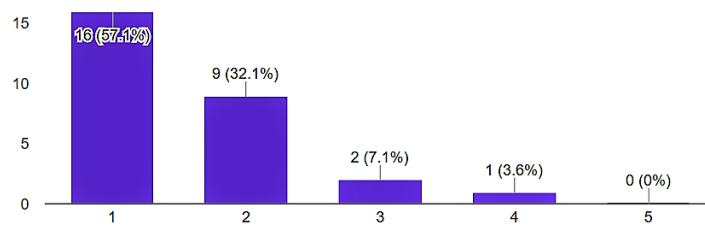
17. Ouders mogen zelf beslissen of hun kind wel of niet participeert in het adviesgesprek

(28 responses)

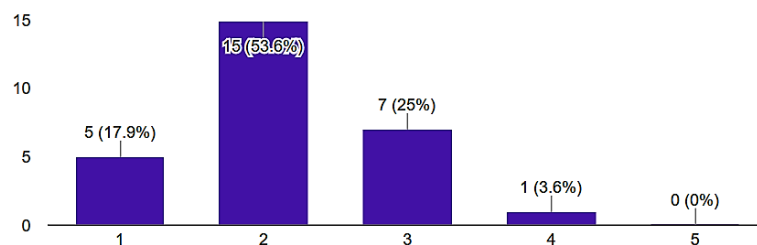
9. Een kind in de leeftijd van acht tot en met twaalf jaar is oud genoeg om deel te nemen aan het adviesgesprek

(28 responses)

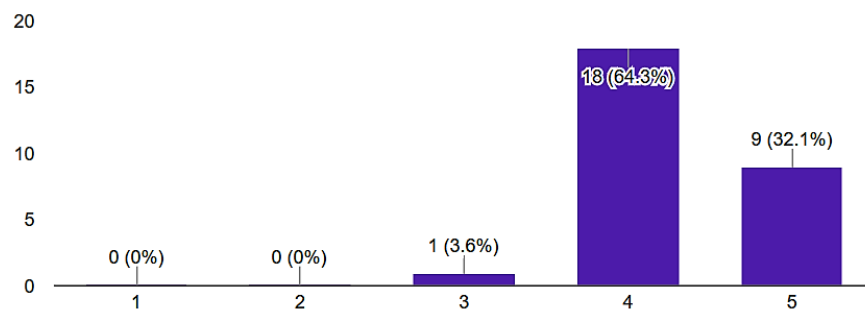
16. Het adviesgesprek met kinderen moet apart van ouders worden gevoerd

(28 responses)

1. Hoe goed bent u op de hoogte van het beleid van de Raad omtrent het adviesgesprek ?

(28 responses)

8. Kinderen met een licht verstandelijke beperking (IQ tussen de 50 en 85) zijn niet in staat te participeren in het adviesgesprek

(28 responses)

